8465

II

Lek. 1ª dn. 21 paźd. w czwar.

Uwagi wstępne! Kilka uwag wstępn. ma czyster. do wyjaśnie. i celu tych wykła. i metody, za pomo. któr. ma ona być ułożo. w cało. i służ. za wzór do podob. wykła. chociaż treść ich będz. zupeł. różna. Stoi

1ª uwag. musi określ. wielko. auto. i warto. jego dzieł. Ta kwest. dziś. u ludzi gruntow. wzoru nie pobudz. żadn. trudno. Wiado. przecież, że filo. Arystot. jest dziściej do tego stopn. związa. z teolo. kato. zwła. średniowie. że każd. teolo. histor. lub pobożn. moralis. bez Arystot. wokwa nie moż. zrobić nawrót wzorem autor. czytyw. Dajmy, na to, że będz. chciał czyt. Dante to z pewnością bez Arystot. słów. jego wstęp. nie będ. rozum. bystaj. Arystot. przynosi czytelni. korzyść nie wyczerp.. Kto zna tyl. filo. Arystot. będzie miał jasn. wyobraż. o wszyst. ważn. kwest. filozofi. Będz. to wyobra. moż. jednostr. ale będz. w każd. razie komplet. jak. z in. podręcz. wynosić nie moż.

Arystot. jest niejako kono. któr. niezmierzy. prawie dusko. kilk. wielkoś, bo jest on niektyl. wzajem. wielk. Plato. lecz także jego udoskon. jak wielu wielki sądzi –

2º Trzeb. oglad. wielki obraz Rafae: Szkoła ateń. gdz. naprzeciw dysput, która jest sektrem. teolo. chrześ. wystaw. wielk. swząt. do któr. wchodz. po wypow.. stopn. i t. d.

Do ~~filo~~ świąty. wchod. się po wysok. stopn. — najni-
niż. stoj. ziad. leża matem. sceptyk. przyrodni-
czas. jakiś odosobn. scept. lub cynik.

im wyżej, tem więc. znakomi. styn. filozof
na wierzchu stoi Parmen. Sokr. oraz kil. inn.
a w sam. środ. dwie góruj. posta.

Plat. i Arystot. —

jak wygląd?

Spierano się czy Raf. chciał zrob. wyższ. Plato-
na Arystot.

To pewna że Raf. chciał wyobr. jak. celem więc
dza górują w dzieje dwóch wielk. ludzi bo nie jed.
jest naczeln. wiedzy ludzk. lecz dwóch, którzy
się dopełnia. na wzajem —

Spór który z nich jest większy nie zostan. nigd.
rozstrzygnięt — bo musiałb. przez całatw. swoje uble-
życ jednie. i drug.

Pytan. zaś kto więcej wpłyn. na rozwój ludz.
kości, odpow. że Arysto.

Naw. ci których nie lub. ich Karzej, daw-
niej o niewolni. stronnict. dla niego a Kat-
o niewol. ducha tryumf. niezgodzono jego olik
wpływ —

3. Co mówi Lewes – Aristot. Leipz. 1865 2

napis. Książ. aby wykaz. że Arysd. i t. d.

Można to nie może oceniać, takt. twórcz. wpływu, jeśli wywarł –

Ten wpływ był niezmierny. a jego sława była Kolosal.

Wśród wielk. bohat. staroż. jemu należ. się miejsce zaszczyt. – przewyż. setki takich, którzy pracuje w rozgłośn. warunk. a jednak wiedzę wzboga. był. rozgłos. bez warto.

Stoi wyż. od większ. części tych którzy wiedzę wzboga. był. nomyśl. wielk.. A ta wyższo. opiera się niełyl. na tem, co zdział. lecz na potęg. jemu wrodzon. Jego wzrok szeroki obejmu cało pole badań – chociaż inni tak. filozo. dawni i nowsi; zajmo. stano. również wyso. jednakże żad. z nich nie otwor. jak Arysd. now. dróg – ciemności wpotęg. która stano. w rozwo. ludzko. epok.

nie moż. pisać dziej. oświa. nie wymieniając ciągle jego nazwis. – może go nie lub.; może. mu zło rzecz. ale trzeb. się z nim liczyć

4. Było przeznacz. Jego wielk. ducha że z każd. now. stuleci. stawa wpływ jego olbrzym.

Żeb. zaś to nie zdawał. być przesada wspomn. pokrótce los jego wpływu – zaraz urzymo. blask. akad. Platoń. i niedug. do dynast. macedoń. – a wreszcie

chrześc. zagub. jego dzieł – już za czasów Cycerona jaśniej. blask. wielk. przew. na równi z Platonem u chrześc. pomięd. W II – VI wstępow. przed neoplatonizm, jako mając. wzgl. większ. ducha religijn. to przeżył inter. Dla nas nie ustaw. i tak chrześcija. jak pogan. studyo. jego pisma logicz.

Sam. koment. greckie z tych czasów stanowią liczbie 25 tom. wielk. form. z któr. cały szereg wyd. już akad. berlin.

Zyw. się w śred. Boecyusz z

3 | 4 a

Lekcya II 25 paźd. 915 r

Żywot Aryst. aż do przyby. do Aten i zawiązan. się z Platon. –

Uro. się w Stagirze

+ Zob. mojej Biogr. 18

Epik. i Tim. opowiad. o młod. Aryst. że był bar. żyw. temperam.; prowadz. życie hulaszcze, wydaw. zbyt wiele, tak że pozbawió. środk. do życia wstąpił do wojska a w końcu sprzykrzyw. sob. trudy obozow. wrócił do Stagiry i prowadz. dalej zakł. lecznicz. odziedzicz. po ojcu – ἰατρεῖον – odtąd dali jego przezwisko φαρμακοπώλης

Ale po więks. czasie zmarnow. pracow. lekars. pojech. do Aten, aby oddaw. się filozo. i retory został stud. Plato. mając lat 30 i tak późno obrał ten nowy zawód, że ściągn. na siebie przydom. w późno uczon. ὀψιμαθής

Miejmy tylko za legendy uważ. ze owe wersj. a za prawdziw. wersj. podan. Hermippa (+ 220) i Apollodora (+ 53) którzy mogli być dobrze poinfor. że Aryst. w 17 tym roku życia przyjech. do Aten aby stud. Platona a słab. zdrow. jego i gorąca miłos. nau i przywiąz. do Proxenosa swego opiekun. przemawiaj. raczej za niewstąp. do wojska Były wer. u niektó. biogr. że Aryst. już w 17 ro. życia zost. ucz. Sokr. a dopiero w 20 tym gdy Sokr. już nie żył. przeniós. się do Plato. Są to jedn. rzeczy nieprawdopo. bo Sokr. już 30 lat przedtem umo. a Plat. po śmier. mistrza wyjechał z Aten od ktory – podróży

Friedr. Ueberweg, Grundriss der Gesch. d. Philosophie d. Alterthums 10e Aufl. Berlin 909 von Dr. Karl Praechter –

Aristoteles von Herm. Siebeck 3e Aufl. Stuttg. 910

Aristotle – edit. by Alex. Grant Lucas Collins Edinburgh and London 908

Ancient Classics for English Reader's – Edit. by Lucas Collins

Oczywiście przeciwko nazwisko i z Izokra. zrobi

Sokr. W takim razie należy twierdzić że Aryst.

uczył się zrazu wymow. u Izokr. a później filoz. u

Plato. Toby tłum. także jego niechęć do Izokr.

Do Plato. mógł się zgłos. w r. 367 lub 362

lecz wtedy wiele korzyst. nie mógł, bo Plat. dwa

razy bawił w Syrak. – Akad. była opuszczona a do-

piero od r. 362 przeby. Aryst. stale przy Plato.

Obie wersye zgadz. się w tem że przeby. przy Plat.

aż do r. 347 czyli aż do jego śmierci. Według

pierwsz. wersji zarazem należy więc filo. później ale

żyje lat 70 wedł. drugi. daleko rychlej, ~~ale~~

żyje tyl lat 62 –

17.10.12. 4 1

Wstęp ogólny:

Filozofia Arystotelesa

Aryst.

Kto miał szczęś. być nauczy. wielk. człowieka, ten zarazem z nim przecho do potomno. bo słuszna jest, aby ~~miał~~ ~~udział~~ dzielił się sławą z tym, którzy mu do niej drogę wskazuj. A jeśl. synem wielk. jest Alex. macedoń. będz. to sława zupełna, wiekopomna. Albowiem ludzko. i bohaterow. tamu tyle zawdzię. że dzięki swym. sercem służ. obejmu. wszystk. który z blisk. czy z dale. pomag. jemu w spełnien. wielk. misji dziejo: była nią, jak wiadomo, ~~jaka była~~ hellenizacja Wschodu.. Toteż wśród imion głośn. które w legend. persk. i arabsk. otaczaj. postać promienn. Macedoń, jedno przed inn. odzyw. się i przejmu. słucha. imię tego, który był jeg. mistrz. duchow. Jest nim Arystot. nierówn. bowiem jako filozof lub czarnoksięż. ojciec jako wielki wezyr i ~~mądry~~ krafny doradzca. towarzy. mu we wszyst. ~~wo~~ wyprawach, wiernym nawet w ostat. któr. król, miał, przypła. życiem = Wilh. Hertz p. 32 =

Gdy Alex. już był podbił świat cały — wysłał stat. aby dowied. się, czy jesz. zost. coś do zdobycia. Na stat. było z każd. naro. ~~kto~~, który nale. żał do państ. Alexandra. po 2 mężcz. i pojedn. ofiarze. Kapit. był zaś Kartagincz. Stat. jeźdz. rok cał. po ocean. ale nic nie znalazł now. aż naresz. zjechał się z inn. stat. bard. dziwn. i o załodz. jeszcze dziwniejsz. ~~która~~ Jej zaś język wielk. nie rozum. To przyjacielsko złączyli się na misji, aby zamienić ne wzaj. ich załog. a potem rozjechano się, każd. stat. zwrócił do swojej ojczy. Stat. grecki powrócił do Alexandryi i wysad. tam swoich nieznan. gości.

Zob. znako. rozpraw. Aristot. in den Alex. Dichtgen des Mittelalters von Wilh. Hertz Münch. 1890. Aus den Abhandlg. der Akad. d. Wissensch.

Zob. także, co do romansów historycz. o Alexandrze, które wszyst. wypływ. z zachow. jeszcze dzieła Pseudo-Kallisthenesa — D. griech. Roman u. seine Vorläufer v. Erwin Rohde — Leipzig 1876. p. 184 sq. —

Ci naoczn. wspomn. się trochę greckiw, opowiad. (że zaraz przyjeż. z inn. świa. o którn. narod. które nie- dawno zdobywca jakiś potężny w państ. jedno wielk. a ten ich wyst. aby odkryli jeszcz. inn kraj. który by warto. zdobyć. Król wtedy zapyt.: jakże się narz. ten wasz Zdobywca? Alexand. — odparli! Wted. bohat. greccki do głębi wzruszony zawoł. że nie odpoczn. dopóki nie podbij. tego rywa. swego i zabier. mu jego państ.

Jednak. Arystot. przy ważnych sprawach zwykle obecny przypomn. mu jego śmiertelno. i podejmuje się wykaz. że świat i ludzie nie godny i zdobyw. największ. mocen. i nie zbaw. ich studzy za tyl. Boga — a to będz. nie lepsz. nam. która ci Arystot. dałem tobie kiedykol. Alexandrze.

Zaprzysiągł wted. prow. Eliazar ch Komna: Alex. i karał mu za jego rany: okaz. najpierw zdobyw. wszystk przeszłych i przyszłych którzy mu po kolei opowiad. swoje dzieje a pot. wykazyw. naocz. próżność ziemskiej wielko. Ostatn. podaje się Khan mongolsk Hulagu, który w r. 1258 zniszcz. Kalifat Abbasydów w Bagdad.

Alex. jedn. wyciąga z tych widzeń tylko wnioski, że kto pragn. wielk. rzeczy dokazać, powin. śmiertelno. odrzuc. i wybrać się zaraz, aby zdobyć źródło żywota wieczn. I tak dochodz. do kraju ciemno. gdz. wedle słów Eliazra prow. miało być słynne to źródło. Przy zapalon. pochodn. ponow. się Alex. zawszę. swoj. w tych ciemno. naprzód az zaraz. drogę się rozdziel. się na zarosł. droz. i na wąską ścieżkę. Alex. dał się wieść. dla wszys. wybiera szer. drog. a Arystot. tylk. jed. z lampką w ręce i z krzemień: aby ją znowu mógł zapal. gdyby zgasła — udaje się ścieżką wązką i stromą

Arystot.

Hertz p. 34

Alex. tym czas. z wojsk. swoj. pociągn. drogą wzw. walcz. z lwami i panter. z ort. i sęp. Burz. strasz. huczą, błyska. i grzmo. odzywają się po praw. stron. i lew. Trzeb. przebyw. rzeki gwałto. wzburzone i bard. szer. Wreszcie ukaz. się światłość, i stanęli nad grani. strasz. tej krainy Ale zdroju żywo. ani śladu. Wybran. się w błędn. drogę.

Wted. znaki prorocz: ostrzeg. bohat. króla, aby wrócił do Alex. gdy zawrót, odwrót dostać goracz. gwałto. chodz. już nie mógł. Żółwie. wtedy z twory żelaz. zrobili układają tosz. i tak go niosą, z tyczn. nad nim jako dach ochronny jego tarczę złotą. A wtedy przypom. sob. bohater przepowied. pewną, że umrze wtedy, gdy ziem. zamie. się pod nim w żelazo a nieb. nad nim w złoto. I skonał. Nieborzy. z wielkim żalem do Alexandryi.

To poden. rzecz już koło r. 940 patryar. alexand. Eutychius = Hertz 34

Według, po owym żałobn. pochodz. prośby. Pan. Tatr. Aryst. On rzeczywiś. znal. zdroj żywo. i przyno. z niego dzban cały do Alex. Ale ten już żył i mógł Aryst. jedno był. zrob. pokrop. jego zwłok. tą cudow. wodą. Wtedy nieborzyk dostąpił sławy "nieśmiert." Teluci bo takt był skut. na umart. oblan. tą wodą.

W naszym. jedn. rozost. jeszcze gdyż tej wody zdziwiej. i mógł Aryst. ciałem. dostąp. nieśm. gdyby się jej napił. Ale był zbyt wielk. mędrcem, aby nie wiedz. że nieśmiertelność na ziemi jest cierpien. bez granic. Bo ta nieśmiertel. nie dawała wszys. młodo. to mitol. naleś wedł. co się stało z Kochan. Aurory, o któr. śpiew. Hor. I. Tithonus remotus in auras I. 28. 8 =

Obmył się więc był. tą wodą zbawienną a przeto imię jego stało się nieśmier. jak również imię ucz. Alex.

Jest to jed. dob. wyjąt. z liczn. epop. wschodu: (arabsk.-persk.-tur.) które wszyst. opier. się na greck.-rzym.-hist: Kallisthenese (200 po Chr. w Alexandryi) któr. przetł.-Tam. przez Jul. Valeriusza (340 po Chr.) stał się now. podst.: legend i epopej: nie zliczo: na Zachodzie, Narodz: staro-angiel.: staroniem. – starofr. wiód nich epopej: Tam. Alexandreis: Waltera z Chatillon (który kończ 1178) Wprowadz: na zacho. nie występ. Aryst. jako wiel. wezyr Alex. i doradz. w ile wielki [illegible] jemu oddawana była cześć, lecz zupeł. ukazuje się już zgrzybiał. star.: ale cześć jest mniejsza – gdy w obec król. i baron. rozpraw. o zaged. świata. A jak na wschodz: wielki poeta Firdusi (+1020) w swoi. wersji narodo: (Shah-Nameh) wielbi Madr. Aryst. (Aristateles) w ten sposób, że Iskender poradz. go oloz nieb. na twor. i przez cale życie rad jego słucha – a Enwi inn: poer. lub prozą pisz. i kroni. persk. i arabsk. – Alex. wystawy – te słowa wspaniałe Alex.: Ojciec mój sprowadz. mnie z nieb. na ziemię, za pomo. zaś mistrza mego wstępuję z ziemi do nieba –

Mógłb. jedn. kto powied. że to są exager. poety. i że taki Firdusi alb. Nizami alb. inn. wielbił. wschodn. niewiadomsk. mocarz. mogli w jego bles. takki. uwagę ciele jego ukazać w świetl. spotkaniu.

Aryst.

Wtedy dobrze przypom. sob. że i
~~Ale~~ (bez swej. wszel. pozost. Aryst. olbrzym. postacią ~~osobistą~~: Nie wspl. bowiem
o Alex. Dante Alighieri, gdy zstępuj. do piekieł musi przecho. przez ~~w~~ pola elizejsk.: gdy przebyw.
pogan. zbawic.: Tam na zielon. łąkach wsz. duchy, co dawniej tej chwały ziemi (IV. 118)
i tam spostrzega Mistrza tych którz. posiad. wiedzę – il maestro di color
che sanno (IV. 131). Którego ~~wsz.~~ cała zebrana mędrców świta a wszystk. oczu
na niego zwróc. Sokr. i Platon, którz. najbliż. u jego boku siedzą (IV. 136) A Dante ~~był~~ przecie dobrze znał prof. Aryst; studi. ją w Paryżu

Ani Raf. nie wspl. o Alex. gdy malow. w Watyk. Szkoł. ateńsk. a malow. Szera 2 B rob; wzięła Św. Tom.
ją w czas. kied. na dwor. papiesk. i wśród humanist. przewaz. raczej
sympat. dla Plato. A jedn. przed fresko ideal. świąt. którz. ma wyobraz.
gmach przyrod. wiedzy ludz. ~~który~~ ideę osiągan. być może przez dowcz. badan. o siłach
przyrodz. a bez Objawien. Otóż przed tą świątyn. ukaz. nam w równoznacz. postaciach
obu mędrców. Plat. jedn. ręką w nieb. wskazu. a w drug. trzym. Timeu; Aryst. zaś
jedn. ręką wskazuje ziem. a w drug. trzym. Etykę. – Spierali się dotąd uczeni
czy może ręka wznieśc. ku nieb. nie nadaje Plat. pewn. wyższ.; ale przekonamy
się, że i Aryst. miał oczy. swoj. niebies. podloty. – To w każd. razie pewn. jest
że Raf. wszystk. inn. filozo. którz. całą kupę rozrzuco. w malowniczej rozkładzie, na
stopn. świąty: i naw. na ziemi,[+] chciał wiz. pomieścić od dwóch wielkich geniusz.
Hellady i wcale przedst. jak niejed. z jego przyjac. humanist. miał obu za
równ. wielk. i równ. dobrze zasłużo. o rozwój ludzkości.

+ jedni dyskutu. podziel. na grupy, inni siedzą samot. lub czyt. leżąc.

Zapew. smutn. jest, że w ost. dzies. Raf. przedstaw. w niemiec. rysunk. [illegible]
Chrystus one zeszedł z przed. Jego kultu: zadało cios niepowet. reformacja. Ponie.
zdew. się, że Włoszech wyrosła. ... się na Chryst. więc [illegible]. now. heret. obraz. jego
warto: Luter naw. ośw. że wyw. z wielką [illegible] rosł: bo że Chryst. jest wyłącz.
przedst. zrobiony na to aby cał. [illegible] oddać w jednym papiez. wyraz: Przez kilkana.
lat zdew. się że [illegible]: ten, uprawiona z wielk. zapałem przez setki lat – nie tyl. u Arabów
i Persów, lecz u w Europ. taki [illegible] przeprow. na ziemie gdy. kolw. wiersz oder.
wał się od Rzymu. Ale po kil. nastu let, gdy protes. takż. zaczęli zakład.
szkoły teolo. i filozofii – bez których przecież żad. relig. obejść się nie może. Melan-
chton wprow. Chryst. do szkół i przez podręczni. w jego duchu. Odrzuc.
w szkoł. katol. również od sobo. tryd. i zaczęła znowu brać górę.

Ale wiadomo także, że mimo to powaga Chryst. ciąg. upad. nie
tyl. u heretyków, lecz u samy. katoli. Postęp ogrom. nauk przyro.
podkopyw. jego wadło: jak uszy zrost. tak przyczyn. się zdaw. Zjawiło się wielu
panteistów

21.10.912

Arystot.

Z teg. ruch. wyłoniła się tak zw. nowoż. filozo.: któr. zaczyn. się od Bako. i Dekar. Ale za nim do nich przejdz.: choć w krt. słow. wspomn. muszę o młod. wojown. antyperypatety – Piotrze Ramusie, któr. chwilo. powodz. zwróc. świat. jaskra.: na usposobien. owczes. uniw. Petrus Ramus (Pierre de la Ramée (1515-72) młodo przesz. na Kalwiniz. lub jak we Fran. ich nazyw.: zwol. się Hugenotów – i mając lat 19 ogło. swoj. pierw. pracę przeciw Aryst.: Animadversiones in dialecticam Aristotelis 1532 zarzuc. logice Aryst. że nie oddaj. wiern. praw ludzk. myślen. lecz przyj. przez sztuczki schol. Cztery lata póź. gdy miał mniej więc. lat 22 w r. 1536 = promow. nadzwycz. pozył. na magist. wybrał na tezę, któr. bronił mieć. zadziw. zdan.: Quaecunque ab Arist. dicta sunt, commenticia sunt = Dowodził. z wielk. oburzen. egzamin. tę tezę, ale dobr. jej bronił i śmiało i przyzn. mu stopn. magist. – co mu dawało prawo wykład. Dowodził. korzyst. z tej prawa, aby w pism. i wykład. zwalcz. logi. peryp. i stworz. nową metod. która mieć. ułatw. wynalezie. prawdy – wkrótce znal. wielu zwolen. po wsz. uniw. we Fran. Niem. i Szwajc.: Dowodził. Arystotelizm zwalcz. i wszędz. Ramistów a nawet publ. władz. za [illegible] palił. ich książki, sam zaś Ramus w nocy św. Bartłom. 1572 został zamord. jak tylu inn. Hugenotów (miał wted. lat 57) – Nawet ci co chwalą Ramusa i uważ. jego śmiało za zasługę, że nie chciał wierzyć powadze Arystotelesa przyzn. że jego naprawa logiki Aryst. praw. żad. nie zdała owoców

Ueberweg-Heinze
III. 38-39

Wprawdz. usiłow. nową stworz. logikę, połącz. ją z retoryk. posług. się Cycer. i Kwintylian. i tę nową logi. swoją nazy. ars disserendi w czem upatrdu. on zadan. wszelk. dialekt.

Pierw. część u niego obejmu. nau. de inventione czyli nau. o pojęci. i defini. - druga de judicio - o władzy sądzen. (Urtheilskraft) - czyli nau. o sądzie, o wnios. i o metodz. Porząd. zachow. się powszech. u wszystk. logików nowożyt. Kto chce sob. wyjaśn. jakieś pyt. musi najprzód wyjść w wiedzy. czyli znak. przyczyny. przez którą i ze pomo. której moż. pyt. rozwiąz. - potem potrzeb. sądu czyli należ. utwor. dowód dla tego zdan.

Źródł. utwor. dowodz. przeznacz. R. tak. zw. loci - z któr. moż. wydob. racye dowodzenia = Najważniej. są divisio i definitio

Co do sądu, odróż. się trzy stopn. a) sylogizm, który uczłu. potrzeb. powzięcia z pytan. w ten sposób że z tego wynik. prawda lub fałsz zdania b) system, powstaj. w ten spos. że się tworz. szereg wniosk. i układ zależn. od sieb. twierdz. naukow.

c) wszystk. nau. odnoszą się do Boga, do któr. wznosi. się z porządk. zmysłow. a tak dochodz. do poznan. idei

Ramus tut. posług. się, ale ~~p~~ pośrednio przez Plato. któr. wspólnie wyno. nad Arystot.

Arysto.

Oczywiś. napraw. lub uzupełn. logi. Aryst. każdem. wolno, ale nie może z góry stwierdz., że u Aryst. wszystk. jest fałsz. a przeciw tej. zasadz. - Ramus także fizy. i metafizy. Ary: do swej. wal. nie był pierw. Najzabaw. jest, że w późniejsz. lat. napis. defensio pro Arist. adv. Jacob. Schecium, w której mieni sieb. być jedyn. prawdz. Arystotelik. a kil. lat przed śmierc. 1564 (miał wted. lat 54) ogrom. podziw. Aryst. - jednak. powtarza to, co od początk. utrzym. jako podsta. swej. lektorski. dla Aryst. - że całe Organon jest podrob. Melanchton zbijan. Ramusa książ. zwane przed. oświadcz. - jeśli jakiś Francuz utrzym. że z pism dialekty. Aryst. pozost. tylko kupy ruin, to pozwól. mu bawić się tem swoj. sztuka - illum hoc suo somnio delectari sinamus. -

Przez czas jakiś Ramiści i Semiramiści i polemiści mistrz. swego prowad. zaciąt. walki - głów. w dziedz. syst. logiki, ale ich podstawa była zbyt wątła, żeby mogli trwać długo.

Nadzwycz. daleko większ. burza dla Aryst. i tych, co uznaw. jego filoz: zaczęła ją przygotow. i taksamo która na badan. przyrod. opiera chciała zwrac. filozof. - przedewszyst. Fr. Bakon z Verulamu - Baco Verulamensis (1561-1626) - z filozof. prac. swoich najważniej. ogłos. w r. 1623 de dignitate et augmentis scientiarum - któr. krótki zarys wyd. już w r. 1605 - po angiel. = pod. Novum organum scientiarum w r. 1620 - któr. pierw. zarys wyszedł w r. 1612 pod tyt. Cogitata et Visa - pot. wiel. im. drob. Essays

Poprzedz. między. i fantast. jak Telesio, Giord. Bruno, Paracels. i t. p. a przedewsz. wprost do zacze.

} Instauratio magna - wspól. tyt.

A gdy wystąp. Bekon jawnie przeciw. Arystotelesowi przew. wszędz. po niem. angiel.
Zwolenni. now. filo zw. zwalcz. Aryst. choć. z tej. prakt. względu. także jak
Bek. mawiał = że jak przy powodzi rzeczy cięż. idą na dół, a lekk. wystąp. tak i
przy rozbiciu się kultu starożyt. w powodz. gruzów. najlżej. autorów: Platon i
Aryst. wypływ.: a poważniej. filozo. przez któr. zrozum. Demokryt Epikurea i inni
naturalist. utonęli.

Równocześ. we Włoch: Fran. Patritius (1529 - 1597) wykład. w Ferrarze
pot. w Rzym. zwalcz. gwałto. Aryst.: w swoich Discussiones peripateticae
Venetiae 1571-81 - I-IV powoł. na korzyść: Platonizm - a wielki Galileo Galilei
(1564 - 1641) zniewa. fizykę scholasty = przez swoją nową mechanikę
Fizy. Galil. któr. poleg. na kinetycz. atomisty. prowadzi do idei podobn. jakie
głosił Demokr: a nie wyprzed. się Gali. coś niejasno: teor. Demo: coś sympat.
ponad Aryst: co b. delikatno. w gruntown. filozofow. – a gdy do Galil.
dodamy Keplera, który gruntu. solid. matem. będąc. wód ruch. kosmologii oraz wiek Newtona
i widzi. jak Tom. Hobbes (1588 - 1679) z tych badań matem. fizykal. zwał. Galil.
konsekw. aby utoż. teor. państw. oparta na konsekw. materyalizm =
że sympat. dla Aryst. ginę. coraz bardziej: w środku wiek. był on fundamen.
całe. wykształ. w 17 tym wieku, zaś: od czas. Bekona i Hobbesa w celu konsekw.
a now. nauk. nie zajmow. się wcal. teor. Aryst = a co w niej uchodziło +

ΩΣ dodaje jednak, że tył. rozsądn. Aryst. uważ. lub. wiar. przew. pism z brak. świadoKt. starożyt. filoz. XVII stul. –

++ skąd wiąd. się wnosi; naw. może być rzet. dobr. logik. nie czytaw. całe Organu ani nie znaj. lub. rzeczy z obrzęd. całkie należ. nieci dla auto: ΩΣ

+ jeszcze za dob. nabyw. pośred. tu im. autor. Dobr. mówi Grant (165) że odt. słów. więk. bardz. nie mogł. chcieć być Aryst. naw. gdy go mieć dob. to wzięto tył. rzeczy, któr. musiał ++

Arystot.

Jeśli w Anglii Bakon i Hobbes a raz. z nimi nauki przyrodn. uprawian!
w duchu mechanisty: a często i materyalisty: podkopy meczec. Aryst: to zarazi
jeszcze. wkłodził mu nowy wróg w osob. ~~Dekarta~~ Despartesa i któr. (1596–1650) postanow:
całą syst. now. ułoż. aby wyrzuc. panujący. w szkoł. katol. perypat. To mu się
udało, bo chociaż sam nigd. nie wyst. zbliżył się przez swoj. jasno pisan. dzieła i przez
obow. listow. i ustne bliższ. stosunk: który powoli opanow: katedr. w szkoł.
katol. nawet ku i wod. u Dominik. Ber. z Aryst. tchn. Po tem musiał się
cof. choć powoli. ~~Kat~~ Kartezyanie oddziałali, jak mistrzowie nawet religijn. od
twór: A gdy pod kon.: XVII stul. zaczęły upad. Kartezyanizm – jako też zbliż.
zupełnie dział się syst.: przyszedł wielki Leib. aby zaj. jego miejsce – Spino-
chociaż był głośny, nie odzysk. zdob. sobie dziedziny = a wystąpien. Leibn.
zaszkodz. w podwój. sposób Aryst: bo nie tyl. że on sam w wiele kwest:
od niego. odstępow. ale zwalczał uczniów (on sam nie występow.) który dla
protestanów – i zatem. więc: gdy. od czas. Melancht. opracow. Arystot. i organi
zatorów. do potrzeb teol. protest. – opracował – zwann. Aryst. V. Wolff
całą syst. filozofii w duchu całym przeczyszcz. a zast. głów. myśl. Leib:
choć w niepoch. prak. gdy umiejętn. – Otóż ta filozo: Leibn. Wolffa = panowała
przez wiek 18ty prawie. po szkoł. protest. w Niemcz: i spotk. koncha.

wobec Szkol: Ameryki:

Ktor. między. w śred. wiekach zapat. Św. Tom. jako tłum. Arystot.: I tak. mamy to dziw. zjawi. że Aryst.: w tryumf wchodzi owo. jako źródł. wszelk. wiedzy przyrodz.: nawet teolog.: i polity. - moral.; powoli tak uskarżony jest z katedr. uniw. i z gimnaz.: i z literatury. że przez między zapyt. filozofia nowa, reprezent. przez Bacon. Hobb. Descart. Leibn.: tak też nasz rozum. [illegible] [illegible] [illegible] postęp. się [illegible] [illegible] przyrod.: i musiał się wierny Dante dziw. wydawać przestarzał. - że Aryst. nie daje miejsca tych, którzy coś wiedzą - il maestro di color che sanno = A owe epopeje Homer. i [illegible] o wszelk. [illegible] Alex. musiał. się wyd. poetyczn.: fantasmagoryjemi, [illegible] [illegible] histor. a przyrod. [illegible] =

A z tem zapom.: który jako rzecz zdrowo: zawsze ze wszyst. stron Aryst. żyje nad wszelk. Grek. [illegible] <u>[illegible] [illegible] filolo</u>: potrzebo. się najmniej. Wart. [illegible]: Tacitus - a grat. [illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible] w [illegible] przygot. [illegible] [illegible]: które powinno polegać na rozróżnie. najlepsz. manuskrypt.

24.10.912 r.

Jeżeli zważ. że r. 1498 ukaz. się pierw. wyd. greck. – przedtem pojawi Arystot.
się wyd. łaciń. z koment. Averroesa (1180) 1° wyd. 1489 Venet. później
ibid. 1496. 1507. 1538. 1550–52 [illegible] Basil. 1538 i wspólne
greck. wyd. pierw. apud Aldum Manutium 1495–98 – pot. staran. Erasma
i Szymona Grynaeusa – Basil 1531; ib. 1539; 1550 to 3a Basil.
[illegible] Isengrimiane – ?

Potem Venetiis ap. Aldi filios 1551–53 –
Francof. 1584–87.

pot. graeco-latine per Casaubonum – Lugd. 1590. 1596. 1597. 1605. 1646.
przez Du Val gr. et lat. Parisiis 1619–1629–1639–1654
Ostat. wyd. łaciń. Romae 1668

Powszechn. dzieła – [illegible] – Etyk. Nikom. wyd. często aż do poł. 17 stul.
pot. coraz rzadziej – a komplet. wyd. greck. ani łaciń. żadna zgoła

Dopiero Buhle, [illegible] prof. filoz. zacz. wyd. kompl. wyd. greck. i łaciń.
Biponti et Argentorati 1791–1800, ale to wyd. nie zost. ukończ. – w pierw. tom.
[illegible] rozpraw: o dawniejsz. wyd. Arysto. i jego greck. i łaciń. komentatorach

Ale wyrabian. się zmysł. history. pociąg. ze sob. coraz żywsz. zajmow. się Aryst.
kto umiał tylko po grecku i przekon. się niebaw. że pisma Aryst. zawier. wiele
[illegible] [illegible] głębok. myśli lecz zarazem history. i z drug. strony przekon.
się, że tłum. nie zawsze oddaj. wiern. myśli oryginał. a zawartość wielu wart. co do samej tekstu.

Te fakty potrzeb. głębo. odczu. te powstały do życia edy. znan. Imman. Bekkera, wydan. przez Akad. berlin. nauk. Vol. I. II. Arist. graece ex rec. Imm. Bekkeri Berol. 1831 = Vol. III. Arist. latine versis interpretibus ib. 1831 = Vol. IV. Scholia in Arist. coll. Christ. Aug. Brandis ib. 1836 — ... wyciąg. z schol. Vol. V. Arist. qui ferebantur libb. fragm. coll. Val. Rose. Scholior. in Arist. supplem. ed Usener — Index Arist. ed Bonitz ib. 1870

Nowe wyda. wedł. textu Bekkera jest Oxońskie (Oxford) 1837 później wyd. Bekker ... poprawiony — ale bez odmien. textu —

Pot. ukaz. się wyd. Didota w Paryżu = Arist. cum fragm. ed. Dübner Bussemaker i Heitz 4 vol. Par. 1848 — 69 — Vol. V 1874 — contin. indicem rer et nominum. Liczn. wydan. w Niemcz. i poszcz. książ. i ... (Tauchnitz) albo ... w języ. niem. i innych z koment. — i. t. d. Tenbr. —

Jest dotycz. dod. bardzo. wzrost study. nad dziej. greck. filoz. i kolosal. jej autor. i uczon. w języ. niem. szcz. zaciekaw. tomy Brandisa, Zellera, Gomperza, i teraz i Dennene — to konklus. z tych fakt. uogólni. jest taka, że nigdy tak grunto. i obfi. nie zajmow. się Arystot. jak w 18 wieku i tak objektyw. nie były go znaw. zwł. podczas wszyst. części filoz. zarówno. do potrzeb. naturalis. i teologicz. i prawnik. i t. d. lecz jako +

+ którego dzieło wielk. myśliciela, który świadczy że mógł. bardzo. ... zostać z podziw. ... wszystkich naczelne z.

Arystot

Ta boga. literatu. history. i filolo: tysiąc. rozpr. i książ. i powstał-
edz. któr. mnoż. się z dnia na dzień w kraj. cywilizow. naprawdę. Kilka-
wieko. sztuk.: wyrząd. stanie filozofii: przerażające a mało zrozumiałe (… zapomn. któr. zwłaszcza od polo-
17 stul. zawiśd … nad nim. Zapew. dzisiaj w pewn. sekt. poateisty. lub
monisty. a przedewszyst. w gronie materyali. trwa niechęć: pozwalają sobie pisać
mier nieuzdanie jego dzieł oraz świetnych o nim publik.: dochodzi do rodza-
ktemstw, któr. naraz. by mogła ujemn. aby nie obciąż. ich dobr. stawy
Oni przeczuwają, że każ. względ. Aryst. moż. się przydać na odpowiedniej lini.
zasad: przeciw tej … dla tej. racy. ogłosz. że Aryst. jest uprzedz…
wielko: która moż. w czas. rozmaitych … wielki, lub wśród Arab. i
Turków gdy rozw. się rob. stwórcz. kultu. islamu. mogła się przyjąć
ale która dzisiaj najrzadziej. powtórzy. się.

Żeby więc coś dodać. powiedz. o tem co zaz. (o dzisiej. stan. Arys.: może
się powołać. naprzód na kilk. niedoważ. … które miały ważniejsze znaczenie. powodz
do zwolenn. Arystotel. obok niego … szkoł. … błędniejsz: Cytuję
przedewszyst. pozytywist. (szkoła Comte'a — z któr. także wyszedł Stuart Mill —
otóż jed. z nich Lewes napis.: hist. filoz. od Talesa do Comte'a, także
wydał monogr. o Arystot. — niem. wyd. Lipsk. 65) —

† Już na wstęp. p. 2: gdy mówi Lewes o szczegół. księg. ksz. St.: n.p. Patryarchów: z w. XVII wyraź. wstręt swój do nich takimi słow.: że to są groszy, które nowożytni ikonoklaści niegrom. w filozo. mojej Zob. także tłóm. szcze.: w Litogr. p. 12

Książ. ta jest właściw. pamflet. jeśli tak moż. nazwać gruby tom – bo napis. tylu zamiar: aby wykaz. że Aryst. właściw. nic nie odkr. w nauk. przyrod.; że nie ma żadn. pojęc. o badan. naukow. it. d. A jedn. kończy swój żółcią zaprawion. pamflet lub książ. pamfleto takim zadziw. konklu.:

†str. 389. Powiedziałem. że wpływ bezpośr. Aryst. na rozwój nauk fizykal. był więc nie znacz. a wpływ jego pośredn. choć wielki, jedn. tak trudny do ocenienia, że można by histor. każd. nauki zacząć nie wymieniając Aryst. – poczem tak dalej mówi:

„Szczęśc. nie mogę jego wpływu oszacow. Był ogrom. a jego sława stwierdz. jest kolosal."

Usprawiedl. się aut. że w ciągu swej książ. polemiz. przeciw Aryst. jak gdyb. jemu coś zarzuc. i zaczem tak dalej prawi:

str. 390: „Wśród wielk. bohater. ludzkoś. musi on zawsze zajmo. miejsce wybit. Przewyż. setki takich, którzy pracow. wśród szczęśliw. warunków a jedn. wzboga. wiedzę szczegółami nic nie znaczącemi. Stoi wyżej od większej części tych, którzy wzbogaci. wiedzę wielk. odkryciami. Arystot. ta nie był. ograni. się na małych zdziałan. rzeczy, lecz takie na jego wrodzo. siłe. Jego wzrok szeroki obejmow. całą dziedzi. badań a choć inni także filozofo. starożyt. i nowożytn. zajmow. stanowis. równie szero. obejmuj. jedn. żad. z nich nie otworz. jak on dróg nowych. Ale był mógł jemu był szerszym

(p. 390 ciąg dal.) a nie mieć prawa do tej sławy, która przez wieki całe otaczała jego imię. Otóż jego wielko. stoi naw. ponad tem wszechstronno. – On posiada ową niedającą się łatwo określ. siłę umysłu: ową siłę, która da się tylk. ocen. po olbrzym. rezult. a która otwiera nowe epoki w rozwoju ludzkości. i t. d. –

Ale moż. zakoń. te poglądy zdan. i inn. autor. któr. nie podziel. przesadz. powagi jakiejś rzeczy. Aryst. w średn. wiek. Nie podziel. rubasz. atak. jakie przeciw niemu konieczn. niezbęd. niewinikaią. żeb. wzrok. wyrzec. przez Ary. nad świat. cał. rozt. z tam. (str. 162) Jest to Grant, któr. w swoj. książce a nie wiel. książ. o Aryst: (tłum. na niem. przez Imelmanna 1878 Berlin – Chociaż nie podziwia. bard. złośliw. krytyk. Patrycyusza – któr. i moral. warto. Aryst. podaw. w wątpliwo. (str. 162) a pot. zarazem uroczo. zwalcz. autenty. gwałto. zarzep. Patrycyu.: pobudz. do zastanow. się nad warto. dzieł Aryst. a gdy wiemorzi. oddzy: spoczyń. od wszystkich jego faz – Galilei to jedn. podziw. krytyk. ostra, byleby nauk. i wyznawca, że wiele więcej u Stagiryty, bo go nie rozum. aż zarzuci. w XVIII stul. zapomn. większ do wielk. średniowiecza. i do wielk. powagi i tylk. mało rozstrz. z Aryst. zwiar. jego logik. wyjątk. jeszcze po szkoł.

Aryst. 9

Jest to tomik zbioru Ancient Classics for English Readers edit. by Lucas Collins – by W. Lucas Blackw.

Aristotle 202.

(p. 166)

Otóż Grant uważ. że z koń. XVIII stul. rozt. przyzwycz. Stawa i uczeń Aryst. w znacz. historyi a nie na to, żeb. stał się powag. takż. dla nowoż. czas. Zaś tu że ten fakt doszedł do skut. należ. się niem. filoz: Były wedł. niego dwie wielk. epo. w dziej. filo: grecka i niem. Tem są wyd. Plat. i Arysl. ta zaś Kanta i Hegla. Otóż ci ostat. mogą więc. wspólno. z grecką filo. niż z średnio. lub z nowożyt. które ich bezpośred. poprzedz. Stąd wnosi Grant, że wielk. twór. wydł. Kant. i Hegl. musiał sobie uczn. ich wielk. poprzedni. w epoce greck. Zwrot. Heg. oświadcz. się że bad. dzieł Aryst. jako za najszlachet. zadan. klasy. filolo.

Otóż Grant ma rację że niem. uczeni XIX stul. poczyn. od Im. Bekkera, wydawcy, a wymien. tyl. Brandisa, Zellera, Bonitza Spengla, Stahra, Bernaysa i tylu inn. i Rosé'go, Trendelenburga, Vahlen i jenn. tylu inn. sprawili, że nigd. równ. dobrz. nie poznan. i nie ocadzo. Aryst. jak w ocz. obecn. [166

Trud. w kst. słow. powsz. Grant. wyraz. wszystk. zestaw. Arysl. wbież. dla ludzko. ale wolno twierd. że wiele tyl. co on, nie przy. czyn. się do naukow. wykształc. ludzkośc. Wielko. jego wpływ. daj. się ocen. po wszystk. i ślad. który zost. jego we wszyst. języ. nowoż. Euro. powst. Nasz codzienn. rozmo. pełn. jest arystoteles. słów. w materialności czyli ventek rego frazeolo. zachow. zwykle po łacin. czasem i po grecku

materyalna różnica datuje od Arystot.

Pozyt. kil. z książ. Granta wydanej p. 195

forma = cel, przyczyna końcowa = motyw, energia, aktualny, kategorye, praedicamentum (to samo) i t. d.

zob. jeszcze niem. p. 167.

Parę przykład. p. 167 – maksymy (maxima = propositio major sylloger. = po ang: maxim principle = to samo = principium po łacinie początek, punkt wyjścia, to samo co propositio major = matter = materia po łacinie wyraz dla drzewa budowlanego = timber = lub τὸ ὑποκείμενον

+

Chronol. I rozdz. a 13

428/27 ur. Platon
r. 384 ur. Arystot.
r. 367 przybył Aryst. do Aten
i poznaj Plat. Stosun. ten przetrw. lat 17
r. 347 Plat. umier.

[r. 387 Akad. założ. Plat.]

r. 270 + ~~Epikur~~

Koło r. 70 za czasów Cycero. ~~około~~ Epik. pod zakwestion.
dziedzictw. ~~Akad.~~ dawno już przepadł - zastąpiony się
Cycer. jed. senat. - wstąp. folwarczek

347 Aryst. wyjeżd. do Assos z Ksenokrat. dokąd [Atarneus]
ich zaprasza Hermiasz

Tenmiast. zbratymiec Pythiady

343 Hermiasz zgładzony przez intryg. Mentora
Rodyj. wyspa a państewko jego wcielo. do Persji

Aryst. z żoną Pythiada uchodzi do Lesbos Mityleny a
stamtąd do Maced. gdzie

342 Król Filip powierza mu wychow. swego synka
Alex.

Ten ur. się 356
+ 13 czerw. 323

Chronolo. 6

340 Kończy się wychow. urzęd. Alexand. W.
339 w tymże roku i następ. bierze Alex. udział
w wojn. bitw. pod wodzą
338 bitw. pod Cheronea
Alex. na czele konni. znosi święt. pułk. Teb
Filip tegoż r. obwoł. przez Aten. wodz. naczel.
Helenów przeciw Pers.
W 337 gotu. się do wypr. przeciw Pers.
w 336 w jesie. Filip zamordo. w Aegae maced.
gdy już część wojsk. była przepra.
Alex. tejż. jesieni wstępu. na tron maced.
i ciągn. do Grecji, gdz. w Teb. odbier. hołdy dele-
gacji Koryn. i jest obwołt. Wodz. przeciw Pers.

r. 335 na wios. ciągn. przez Tracyę przeciw
Tryballom, przechod. Dunaj i zwycięż. Scytów
pot. Illyrijcz. pod Klito.
Niedł. w sierp. tegoż roku 335 powst. Teby
na bezdną wiadom. jakob. Alex. zgin. w Illiryi
Alex. zdob. Teby i zburza je z wyjąt. Akropol.
i domu Pind.
W zim. r. 335 wraca do Pelli 336

Chronolo-cie

W kwiet. 334 przepra-wia się przez Helles. pozost. Antypatra namiest. Macedonii i Kraj. greck.
zwycięż Persów nad Granikiem i zdob. Azyi mniej.
W lut. lub mar. 333 wkrocz. do Tarsu,
pot. do Cylicyi
odnosi zwycięst. pod Issus
w jesieni nast. ro. 332 wchod. do Egipt.
i zakła. Alexandr.
w lip. 331 przeszło. Eufr.
20 wrześ. 331 wielk. zaćmi. księż.
miesią. pot. zwycięst. pod Gaugamela i Arbela
na wschod. brzeg. Tygry.
w paźd. i listop. zdoby. Babyl. pot. Suzę
Persepol. zaś splondrow. kaz. i spalić.
Na wiosn. 330 podbij. wschodn. część imper. persk.
w lip. 330 Daryu. zamord. przez Bessusa
we wrześ 330 ciąg. do Drangiany
w paźd. zabij. Filotasa, syna Parmenion
pot. i Parmenion.
330–329 zdob. Gedrozya i kilka dalszych prowin. – przekracz. Hindukusz i zdoby. Baktrya

w lecie 328 podbija Baktr. i Sogdyan. a zabija swego przyjac. Klitosa
na wios. 327 zaślub. Roxanę w Baktrze
zabij. Kallisthenesa, siostrzeń. Arysto.
z Olinc. po sprzysiężen. paziów
w lecie 327 podbij. kraje międz. Hindukuszem a Indusem
na wiosn. 326 przekr. Indus i zwycięż. Porusa
w lecie 326 dochod. do rzeki Hyphasas, ale zmuszony do odwrotu przez bunt wojska
wraca do Hydaspis.
w jesieni 326 budu. flot. na rzece Indusa
pot. porusza się flotą do ujścia Indusa, pot.
wraca lądem do Gedrozyi i Karmanii
w zimie 325 przeby. w Persyi
wiosnę zaś i lato 324 przeby. jako wielk. król w Babylo.
323 podej. wios. reforma. wojsko i zamierz. bunty macedon.
324–23 zima prowad wojnę przeciw Kossaeo
323 przez zimę i wios. przygoto. wojnę w Babylo
323 kwiet. imieje organiz. kraj nad Eufr
w czerw. 323 zeszł. z refor. wojskowos
13 323 choro. umiera
panow. lat 13
mając 33

~~7.11.900~~ | 28.10.912 wykł. z późn. zimow. 14 — 11

§1. Żywot. Ojczy. Arysto. była Stagi. nie wiel. mieści. która pod osło. a tek. i w zalezno. od mozn. Olintu wegetow: nad zeto. strymon. niedale. od góry Athos. Zburzo. podcz. wojn. olinckiej (349–347), doczekała się zaszczytu: że wiel. jej obyw. za zezwol. Filipa macedoń. znow. ją odbudow. kaz. i now. dla zebran. z dziecid. ~~dzy~~ mieszkań. napis. Konstytu. zastoso. osiągn. do zmieniono. polity. stosunk: 60 Stagi. odt. należ. do Macedonii. Ale jak. zwykl. się dzieje. filoz. za dobrodziej. swoj. mało doczek. się wdzięczno. a dzis kłopo. To także w późniejsz. lat. rzadko tam przeby.

Arystot.

Niekt. sądzą że nie był ~~pot.~~ Grek. czyst. rasy – Bernays (die Dialo. des Aristo.) nazyw. go ein Halbgrieche – kein vollständ Hellene – [Ges?] 2. 56. 134+ – ale niesłusznie, bo jego ojc. Nikomach pochodz. z wyspy Andros a matka Phaestis z Chalkis na Eubocie. – Jego kosmopolityzm – choć zaw. uważ. się za Greka wobec barbarzyń. – tłum. się po części brak. życi. polity. w mieście rodzin. a także sąsiedzt. Macedonii. gdz. ojc. jego był zasłu. widzian: gościem i powiernikiem ~~w dwór. maced.~~ Króla Amyntas II (ojc. Filipa, rezydując w niezbyt odległ. stolicy Pella) wezwał ~~[illegible]~~ ojco Nikom: który z zaw. był leka: a także wytraw. znawc: tamtejsz. stosun. polity. Zapew. przyczynił się do zbl. syna – który bawił się w młod. z królewicz. Filip. – był kiedyś [illegible] wielkim

Valkr. Wilh. Humboldt (zob. Grant 2)

+ chciał wytłum. jego usposob. kosmopoli.

+ Teksr. polit. macedońsko nie intere: się, bo za Arystot. one była dosyć nieznaczna. Nie wiódł. mu się we wojnie z Illyr.

Aryst. ur: koło r. 384 odziedzi. po ojcu gust do badań przyrodn. i sporo sumę wiadomości biolog. bo zaw. lekar: podówcz.

Ary: urodz. 384 poz przebywał w Atenach r. 367

Zob. Grant p. 2 Xeni. opto.
Galen o ćwiczen. dzieci lekkar. w rodzinie... ale poró...
Corpt. de partib. anim. I. 5. 7.

Przeciw... podan. zob. w Litow. p. 18
Także Grote p. 3

+ Plat. Protag. p. 337 D.
συνεληλυθότας τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἶκον τόνδε...
Tak mówi Hippias ὁ σοφός
Jowett: the metropole of wisdom. Cf. Grant p. 4 =

Zob. o tem Gomp. III. p. 14 –

przechowywać się w niektórych rodzinach. Któr. zazdrośnie strzegły tej znanych tam sekret. swej sztuki. Celow. wśród nich ród Asklepiadów, wywodz. się od Asklepiosa (Eskulapa) któr. syn.: Machaon i Podalirios obaj z Tessalii jako lekarze i żołnierze przybyw. z Grek. pod Troją. Podob. syn Machaona nazyw. się Nikomach, tak jak ojciec Arystot. zob. Grote p. 2 – przyp. Diog. Laert. V. 1 utrzymuje tobyj jego antenat.
Chłop. watłego zdrow. żyw. temperam. i zyw. zdolno. stracił rychło rodzi.: i chow. się w domu Proxenosa swego opiek. któr. pochodz. z mias. Atarneus, w Azyi Mniej. naprzeci. wys.. Lesbos = Otóż ~~leżało ono~~ po siedemnastym roku życi. (chcący wiedz. ~~...~~ ze zezwoleniem opiekun. pospiesz. do Aten, gdzie ... akad. Plat. jeszcz. jak lat 20. Gdy w r. 367 zbyt. oso. stan: w ówczesnej stoli. świa. greck. + nie zast. Plat. Ten Który bawił podówczas wtedy u młodsz. Dionizj. w Syrakuzach: chcąc Króla pozysk. dla filozo: Wiado. że te nadzie: spełzły na niczem po czy. przez wiel. ... Plato Który w towarzystwie swoj. nie wątpli. doznał wielk. pociechy, gdy pozysk. now. a tak chciw. wiedzy ucz. w siedmnastol. Arysto. Ten wytrw. przy mistrzu aż do śmier. a jeśli odłączy: niewdzięczność kwasy lub nieporozum. wynikaj. z różni. charakte. i sztu... wrodzo: nie mogł. względem stosun: Który trwał jednak lat 18, uczą. nazywał, jak świadczą, głębo. przyjaź. któr. ślady jeszcze napotyk. w najpóźniejsz. pism. Arysto: Choć czyn: polemiczn. przeciw teor. mistr: nigdy jemu nie uchyb.

~~7-II-900~~ 15 19

Jaki był stan Akad.? Tyt. niezdzo. bo wstrzyg. o zrozum. dalsz. rozwoj. nauko. Arzyst. Skoro przeb. w tej instytu. lat 18 (367–347) a moż. i dwadzieś. nie mógł nie ulądz jej wpły. społecz. [i towarzyskim] Zarów. młodo. jego jak. pragnie. wied: kaź. przypuszcz. że ją wszystk. jak. najpil. że pozost. w jest. zażyło. wietyl. z mistrz. bez i współczuc.

Otóż założo. Akad. zar. po r. 387 była pierwsz. prób. na wiel. skalę ~~założe~~ utworzen. insty. nauko. z podsta. mater. i moral. daj. jej trwało. Że te podsta. zarów. materyal. organi. jak. ducho. [sposob. członków] musie. być wybor. o tem świadcz. najlep. fakt że przetrw. dziew. wiek. dopóki w r. 527 naśc. ery nie zniósł jej Justyn. ces. bizantyj. Ponieważ stała i rytuał szko: nie dochow. się, moż. tyl. za pomo. wniosk. wyprowadz. z organi. ins. wkół ateńs. i z kil. wzmiano. wnioz: wyrob. sob. w przybliż. jak. pojęc. o układ. i funk. szko:

Wielce przyczy. się do wyjaśn. ciem. sprawy a dawn. nie należ. badań. lub zupeł. pomij.: Wilamowitz–Moellendorf, Antigonos von Karystos. Berl. 81 (Philol. Untersuch. 4^e H.) –
Na nim poleg. ale też wiel. sweg. dod.

Usener: Organisation der wissensch. Arbeit. Bilder aus der Gesch. der Wissensch. – Platon u. Arist. (Preuss. Jahrb. 84)
Przeciw nim troch. polemizuj. ale względ. tyl. owszę aż do Sokr:

Arzyst.

Zob. mój tom II Hist. Filo grecki. p. 151 ~~54~~.

Diels Ueb. die ältesten Philosophenschulen der Griechen (Philos. Aufsätze Ed. Zeller gewidm.) Leipz. 87 =

Nevero:

Huit, Platon à l'Académie. Paris 82 = broszur. uczon: bez zasp. Wilamowitz, ale obfituj. w myśl. delikat. psycho. spostrze. i enteolo. uważ. =

Bardzo przyda: się Wilamowitzowi rozpr. Bruns'a, die Testamente der griech. Philosophen. Berl. 80 (Zschr. der Savigny stifts.) Nie domyśl. się był wszystkich mary Zumpt gdy pisał klasy. rozprawę Ueb. den Bestand der philos. Schulen in Athen u. d. Succession der Scholarchen Berlin 42 =

Z orzecz. form anonymowych greck. (Klub polity; społ. handlo. stowarzysz. dla zabaw; bractwo religijne spółka handlo) każd. wyspd. musie być związany pod imionami: jakiejś bóst: 91: wybr. ostat. bo przedst. nieszyk. korzy. praw. Majat. bract. bóstw. stów. się własno. niety. kal. bóst. Rząd więc. z pewno. go nie był. zagrab. a członkowie niemogl. go ani sprzed. ani obdłuż. Inne orko. które nie obrały tej formy, musie: poprzest. na bard. skomplikow. fideikomis. Majat. Liceum już przy śmier. Teofr. (r. 288) znacz. pozosta. za przełożeni. Likona (270-226) doszło do sprzed. mieg.; +

+ dom ogród Epikur. (+ 270) za czas. Cicero. (około r. 70 zrujnowane miano. i pod sekwest. wiary. Juventa. nako. (biblio. zbiory) już dawn. przepadł.

Akade: jako relig. bract. ozzidi. Muz miało tyl. użyt. majat. i zbiór = bogini porząd. wszystko – młodz. i rząd. ozawc. od tem, poleg. na prezw. jasno określ. Nov. cer. chrześ. zenow: przez wiecz. tych Tegodz. i dobroczyn. bogini – dopie. Just. skonfisko. majat. szkołę zamkn: profeso. rozprosz. Ista. przeto Akad. ciąg. ross. w dosko. przez zapisy – lek. lat 900.

Akad. nazyw. się gymnazjum za bramą Dipylon, otoczo. park: jaki ktom. za bramą = który dzieli. wewnęt. Keramik. od zewnę: Obok gimnas. wznos. się wzgór. Kolonos = Gimn. i Park były ulub. miejs. ćwicz. i przechadz. ludno. ateń.

W pobli. międ. park. a wzgór. Kolonos zakup. Pl. ogród – i wybudo. kapli. (z portyk. i mieszkan. dla Muz). Przybyw. wostęp. dzi. upiększe. i zbiór.

(p. 163/a) Raz na rok była uroczysto. Muz schodz. się z świąt. szkol. ateńsk. efeb. któr. odpowiad. matu. nasz.

Obchodzo. urodz. Apolli. (7 Thargel.) któr. były urodzi. założy. były przy tej. zebr. mięsiw, kończ. się jak tem te weso. ucz. z

Zob. także. Plut. proble.: sympos: ustal. ks. IX – Przewodnicz.

thiasarch, wybier. po imien. Sprawz. zaw. przez młodz.

Niższ. uorz. także. miasto. młodz. był ἐλπίδος, γεγυμνασμένος ὁ δὲ τῆς εὐκοσμίας – Biesiady były bod. war. mody – wpły. na liter.

Uczen. odzyw. się zapew. w ten sposób:
że początkowo. dawano. text do czyt. pot. ojcu. niewłaściwie starano się powtarzać
(zob. Arist. Amatores =
z dojrzałego. dysputow. oczywiś. wzdew. tema:
Zob. Phaedr. Parm. Gorg.
czyt. chodzą: zob. kom. Alexyse Pawlicki II. II 169
ale czyt. także ciąg. wypis: = Tim. Resp. Legg.

II.169 wieny że Plat. odczyt. Fedona – ale tyl. Arist. wytrzymał został do koń:
Niektó. działo. Pla: wie: ze stano. pochodz: na bezczyn. umrz.
a wszystko: termożolo: zupeł. odetchn.

II.171 W. Komedyach:
Dobra, któr. chcesz dostąp. przez tę kob. mniej rozum.
o pewnie. od dobra platoń.
nawet gdy kucharz. nie podaż. potraw czyst.
Pl. dowód. że dobro wszędz. jest dobr. czy mnie rozum?
niedob. zaw. jest niedob. tak tut. tak ten
Jest oczywiś. skąd. i mam drog?
Wdz. Pl. nie wiem ale drażni. się, że nam –
Ciało może śmierć. zupeł. zniszczyć, ale moja dusza nieśmiert.
powraca do eten. czyż nie tak rzekł. Pl?

~~7.XI.900~~

17

Arysl. 14

li, co ukończ. wszyst. te kursi: a przod. nadal w Akad:
jak Arysl. Speuz. Herakleid. Xenokrat. i t. p.
oddzw. się stud: do któr. matemz: zgromad. Akad:
Arysl. dzieła swoj. nepis. w ost. 12 lat. swej. życia - umiał
zebr: olbrzym. materj:
Wid. to z jego prac nad konstytucj: greck. = 158 rozpr.
i 4 ks. o praw. barb:
W 91 r. oddzn. krzczyps. Aten. = jedn. z nich - wzoro. nepis.
wymag. wajemn. stud. przygotow:
Podobn. stud. nad poez: musia. opier. się na przegląd
archiw. w Aten. Delf. Olimp:
Studya przyrodn. w szko. Pl:
Co opowia. doktor w sztu. Epikrates o miejscu dysp. w
sztuce wielka =
Speuz. Arysl. Teofr. pisza o botanice =
Stud. matem. i astrono:
Teetet, Herakleid. Pontk: Filip z Opu - Eudox.

Ateny oczywi. nie były już potęż. miast. Perykl: na który patrz. w siłe wieku Sokr. a któr. już nie pamięt. Pl. Ale miały jeszcze orem przysiąg: młodz. stroz niezależn. Wielcy politycy i poeci zeszli od dam. w grob.; dram. i komed. zmalały - ale jeszcze kwitła sztuka: retoryki, prowadz. przez Isokr., brzmiał jeszcze wym. Eschine. i Demost. niebaw. Przyjaciel. i Skop. a choć nie żył już Sokr. jeszcze nie stra: nic z siły swej - genii. nieśmier. Pl. W Aked. jeszcze zaś olbrzy. nauko: Coraz now. młodz. śpieszył. do przybyd. pomięsz. Marom = obcy. gimn. Akademosa

II. 182 gdy Plut. opisu. budo: Perik. ukaraj. nam Tid. spełniej: wstka: Perikl. na czele cał. wojska architekt. ceśli, modelier. brązowni. malarzy, złotni. mała. markieter. cyzeler. który porusz. się jak jed. wielk. rząd. oręż. Podob. obraz niewielki. lat późn. przedstaw. Akadem: młode. Arysto. z tą ato. róże - że Pl. był Fid. i Perikl. w jedn. osob. a ducho. Perd. przez więc. wnieśli kwe dok. cały w jej - dziel. i arystotelesa; fidiasz. zaś smut. stwor. razy w któr. nić poss. nic narze. b. nie potraf. nawi. sam budo. wnięt. gdyby po tylnich. wza: z ocem. kedei: na Akrop. stoj. oblężą. —

~~14.11.900~~ §3 Od śmierci Platona 18

Przeb.: w Akad. wynikaj. z jej organiz. dają po części obraz zajęć Aryst. — Aryst. α

przez lat 20 spędzo. przy boku Plat. Że miew. wykł.: retory.: występ.

przeciw Izokr.: jest prawdop.; że pomag. Pl. w kształc. młodz.: jest prawdop.

Że z nim pozost. w zgodz. pomi.: niewielkich. spor.: lub nieporozum. — Zob. Ethi. Nicom. I. 4. p. 1096 a 16 + +

że ten przemc. jego charakt., wytwa. rzeczy w [illegible]; i różn. sposob. wyrazi. — zob. p. 15 a

się o mistrzu w dział. późniejsz.

§3 Od śmierci Platona

Po śmierci Pl. (347) wyjech. z Xenokr. do Azji – obaj byli

zwłaszcz.: wielk. przyjaź. który jak część: podtrzymy. jest równ. charakt. — Wstęp fil. Plat. nie Aryst. Grant p. 5

Usprawiedl. się wieja. Już Pl. mawia. że Aryst. potrzeb. hamul. — + zob. p. 15 b

jako zbyt zapało. do prac.: + Xenokr.: bodźc. jako leniw.: [illegible] — Plat. go nazyw. rozum. szkoły νοῦς τῆς διατριβῆς

Dla nas: wyjech. o tem tył. dowodzi: Mówi. gniew. się, że Pl. — + Tu mieszka ten, co ciągle czyta, maw. Pl. przechodz. koło domu Aryst. – Aryst. spał zaw. z kulką metalow. w ręce = gdy upad. na naczyn. metalo. budz. się i t. d.

następ. po sob. wybr. Speusyp. siostrzeń. przedst. idei pierw. jężn.

Zaprosz. ich Hermiasz despota (samowładca) pan miast Atarneus i Assosa, który

przeciw. w Assos. Był on niegdyś niewolnik. (despota, niegdyś niewolnik. swej. pomiędzy): trzy lat: Gdy bez. [illegible]. zost. przez intryg. pers. zgład. — przywiąz. się do tego wodza — Mentor

a jego państw. wciel. do monar. Aryst. i Xenokr. ratow. (r. 345)

się ucieczk. na wysp. Lesbos, tam zabr. Aryst. tak. przybraną swą: Pythias, siostrzen. Hermiasza. Stamtąd udał się do Maced. na wezwan.

Król: Filip. który w r. 343 (lub 342) powierzył mu wychow. swego syna Alex.

Die grossen Erzieher ihre Persönlichkeit u. ihre Systeme. Herausgeg. v. Prof. Dr. Rud. Lehmann (Posen) – Berlin 1904 – Reuther et Reichard Bd. I. Jean Paul von Dr. Münch –
Bd II: Aristoteles von Otto Willmann –
Bd III Joh. Heinr. Pestalozzi von Prof. Dr. Heubaum –

To był wyped. dziejo: bo nigd. więkr: pedag. nie miał dzielniej[szych] [wych]ow. Jedn: mało wiemy o treśc ory kterz. lat. przez któr. stworzała edukc: Wiemy że słow. go twor. i rob. dla niej nowe. pojęc. edyc. Ale: ktora wolszej. wraż. zew: że sob. wnosł we wszyst. wypra. [Prof.] I w rosy. kład. podwaliny: Zasad. swoj. pedagogij wyłoż. bryst. później w swoj. Polity. i przedtych. ich się już wted. trzym = stosow. ich były trudz: bo Alex. miał charakt. nieugięż. i namiętn. Mimo to były wyłęgań Arystot. ogrom: Ten wszak - gdy się zważ. że do osiemnast roku życi: Alex - od. wychow. oddal wszystko. A pot. i to zważ treb. że w ciąg. osiem. lat gawerz: musia. bryst. swoja wszystkie wieraz przerw. do obcz. gdy ojc: chciał go zabr. na wyprawę. jako, alb. [dla] do rozęd. Królew. gdy w nieobecn. ojcz musiał [sam] sprawow. rządy. Nie wiad. nam. na pew. gdzie odbyw. się edukc: Prawdop: na jakimś folwar: Królew: w połud. zachodn. [Kierunku] od Pelli, [położonia] [zwracało się] Mieza, gdzie jeno. w późniejsz. czas. po. [zwiedzano z groty stalaktitowej] Verzeigano Nimfeum (Zeidz) ez: gdy. podob. [nigdy] bryst: [dał] przer. [filozofii] [z 14 letniemu] Alex: i pewną ilo. nlesker. młodzieży który wychowyw. się [razem] [wraz]. na tworzy. i przyszłoś Królew: Byli zupełnie i nanożycielle spierzeliśi Ku pomocy

Γνωμις: ο Κεντη 15ε

Πηγή Αριστ: Ηθ. Νικομ. Ι. c. 4 p. 1096 a 10.

ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω· τὸ δὲ καθόλου βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι καὶ διαπορῆσαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάντους τῆς τοιαύτης ζητήσεως γινομένης διὰ τὸ φίλους ἄνδρας εἰσαγαγεῖν τὰ εἴδη. δόξειε δ᾽ ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας· ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν.

Trad. Barthélemy Saint-Hilaire – Morale d'Aristote. Paris 1856. Tome I: Morale à Nicomaque p. 16 – Livre I Chap. 3:

Peut-être sera-t-il plus convenable d'étudier le bien dans son acception universelle et de nous rendre compte ainsi du sens exact qui s'attache à ce mot. Je ne me dissimule pas toutefois qu'une recherche de ce genre peut être pour nous assez délicate, puisque le système des Idées a été présenté par des personnes qui nous sont chères. Mais on trouverait bien sans doute, et l'on regarderait comme un vrai devoir de notre part, que dans l'intérêt de la vérité, nous fissions la critique même de nos propres opinions, surtout puisque nous nous piquons d'être philosophe; ainsi entre l'amitié et la vérité qui nous sont chères toutes les deux c'est une obligation sacrée de donner la préférence à la vérité.

Tłum. Kirchmanna = N. Kom. Ethik – Philos. Bibl. Bd. 5 = Leip. 76 – Dürr

p. 6. Viertes Kap.

Es dürfte besser sein, das Allgemeine in Betracht zu nehmen u. zu untersuchen, was man darunter versteht, obgleich eine solche Untersuchg uns schwer fällt, da befreundete Männer d. Ideen eingeführt haben. Indess ist es wohl besser u. eine Pflicht zur Rettg d. Wahrht selbst d. Lehre d. eigenen Schule zu beseitigen, zumal für einen Philosophen. Denn wenn auch beide Männer uns lieb sind, so ist es doch Pflicht, d. Wahrht d. Ehre zu geben.

Streszczo. ten ustęp w głośn. zdan.: amicus Plato, magis amica veritas

Otóż Cousin zwraca uwag. na Plat. Resp. X. 596 C. – oraz inni n. p. Barthélemy St. Hilaire

16 przyp. – sądz. że stąd Aryst. wziął swój sąd o Plato. Ale wymag. to pewn. wyjaśn. na począt.

Plat.: we wspom. – księdz. polemi. przeciw Homer.: i tak jest zafrasowany swoją krytyk. że w tym spos. (tą odzywa: Muszę to powiedz. chociaż przyjaźń pewna i cześć dla Homer: który od dzieciń. ~~we~~ mną ~~przeb~~ ogarnęła, wstrzyma. od mówien. Zdaje się bow. że on wszystk. tych wspaniał. tragik. on stał się pierw. nauczy. i mistrz. Ale przecież nie należ. tego męż. wyż. cenić od prawdy a zat. powiedz. muszę to, co powiem

Otóż Aryst. odrzuca teor. idei który Plat. wymyśl. a ubarwia swoj. opory. do swej. wiasn. więcej wzr. temi samemi słow.: kochan Plato. ale masz więcej kochan. prawdę.

Amicus Plato, sed magis amica veritas = Jednak. w tej polemi. uderz. ton szubszy i bardz. ustępuj. do względna samej. ~~Zarazem~~ rozumno: Arys.

Mąż. że ma zaprzyjaźni (który kochan) wprowadz. teor.: idei – i dlatego †

º Itak. warto. jeszcze zwrócić uwag. na tu/to. ~~uwagę~~, że ~~druh~~ kochani mężo. wprowad. teor. idei. Jednak.: do tych kochan. będzie pod pewn. względ. on sam należy bo ar do ...mes. Plat. wzru. jego teor.: Wiad. przecież, że za życia Plat. (Gomp. III. 13) zaczepia. uczest. n. p. Kefisodor, uczeń Isokrat. dobr. zwięz. ugodz. zaczep. teor. platoń. idei – który. wówczas nie wątpli. bronił – a zatem mówi: że Aryst. nie tyl. nad Plat. staw. prawd. ale i nad siebie sam. co nie tylko wyprowadz. †

† Tyczy. mi ten przeciw nim wystąpić wydaje mi się jedn. lepiej i potrzebn. dla ocalen. prawdy odrzucić nawet własne zdan. tem bardz. że jesteś filozo. Chociaż bow. obie rzeczy nam są drogie, należ. jednak przedł. postaw. na pierw. miejscu s

º

20

15 (6)

Przypis do Karty 15 =

O osobist. stosun. pomięd. Aryst. a Plat. stały się źródł. do wiel. niesłuszn. lub przesad. przypuszcz.

Jak sob. wyobr. ten stosun. w swojem dalszym rozwoju Grant:
p. 5: (ang. wyd.)

14.11.900.

kiedy wojsk. miał ledwo skończ. 16 lat (ur. 356

Wychow. musiało skończ. się w r. 340 – bo Alex. musiał. ojca wyręcz.) Arysto. 16.
zastępo. w rząd. państ. gdy wyjeżd. na wojn.: przeciw Perynthowi (w jesie. 340)
potem przeciw Byzantyum (kon. r. 340), pot. na wios. 339 przeciw Try-
ballom, podcz. któr. zost. ran.: Wszystk. te wypraw. były niepomyśl.: W
jesien. 339 wkrocz. F.l. przez Termopil. na Amfissę – w ~~jego~~ sierp.
338 bitwa pod Cheroneą nad wojsk.: sprzymierz. Ateńczy.: i Teban.
Alex. dowodz. konni. i znosi święt. pułk teban. który cały gin.:
F.lip wraca przez Ateny – naczel. wodz. Helenów – W r. 337
ciąg. zwycięs. do Pelopo. i w Koryn. okrzykn. wodz. naczel.:
Helen. przeciw Pers. W r. 337 gotuj. się F.l. do wojn. przeciw
Pers. – w jesie. 336 F.lip zamordo. w Aegae macedon. gdy już
cały wojs. przeprawi. się do Azyi =

Alex. wstępu. na tron macedoń. w jesie. 336 – ciąg. do Gre: 336
i otrzym. obóz. w ~~[illegible]~~ Teb. odbier. hołdy deleg.: Koryn.: który
go okrzykną: wodz. przeciw Pers. Na wios. 335 ciąg. przez Trac. 335
przeciw Triball. przechod. Dunaj i zwycięż. Scyt. – zwycięż.
Illyryjczy. pod Klitosem – w sierp. 335 Teby powst. wier. że on
zginął wśród Illyryjczy. Alex. obleg. Teby i burzy je, prócz Kadmei i domu Pindara
W zim. 335–34 wra. do Pelli – W
W kwiet. 334 przeprawia się przez Hellesp. – zostaw. Antypa. namiest.

334

(7) Czerw. 323 refor. wojsko
w 323 Alex choru.
umie:

zwycięż: nad Granik. i zdoby. Azy. mn:
W lut. lub mar. 333 wym. ze Gordyum –
w lecie 333 wkr. do Tars. pot. do Cilicyi – zwycięż. pod Issus.
w jesie. 332 w Egip. i zało. Alex.
w lip. 331 przecho Eufr:
20 wrześ. 331 wiel. zaćmie. księż.
niedłu. pot. zwycięż: pod Gaugamela i Arbela na wsch. brzeg Tygr.
w paźd. – listo. 331 bierz. Babyl. pot. Suzę
Persepolis splondr. i spalo.

Na wios 330 zaczy. podb. wschod: częś. imp. persk.
w lip. 330 Dar. zamord. przez Bessusa
w sierpń u ciąg. do Drangian –
w paź. u zabij. Filotas, syna Parm. – pot. i Parm.
330–329 zdob. Gedrozyę i Arachoz. Paropomisc. Kandahar
przekra: Hindukusch – zdoby. Baktr.
w lec. 328 podbij. Baktr. i Sogd: zabij. Klitosa –
na wios. 327 zaślub. Roxanę w Baktra
zabij Kallisth. siostrzeń. Arystot. z Olint.
po sprzysięże. – paziów
w lec. 327 podbij. Kraj mię. Hinduk. a Indusem –
na wios. 326 przekra. Indus i zwycięż. Porusa – +

(8) w r. 325 wysy. się flot. do ujś. Ind. pot. wr. ląd. do Gedro. i Kerman –
w zim. 325/24 znow. w Pers.
wios i lato 324 przeby. jako Wielki Król w Babylo.
323 wios = refor. wojsko. i bunty macedo.
324/23 zimą wypra. przeciw Kossae.
323 zimą wios. przygoto. wypra. w Babylo.
323 Kwie. Maj organiz. kraj nad Eufr. ⊕

+ w lec. 326 docho. do rzeki Hyphasis ale zmuszo. do odwro. przez bunt wojs + wraca do Hydasp:
w jesieni 326 budu. flot. na rzece

21. 11. 900.

22

384
336
48

Aryst. 17

§2. Żywot Arysto. od rozstania się z Alex. W. Wychow: Alex. pod Aryst. skończ. się już w r. 340 - gdy wstąpił na tron (336) i gotow. się do wojny z Per: jego nauczy: powróc. do Aten. Tam zast. stosun. wielce zmienio. i polity. bo rządz. part. macedoń. od bit. pod Cherone. a te które go bliż. obchodzą. w Akad. także ułoż. się inacz. bo naczelni- kiem był od r. 339 Xenokr. jego przyjac: który po śmierc. Speuzyppa przez młodz. zród. wyniesio. na scholarchat. Założ. więc własn. szkoł. w otoczeni. aleach wspaniał. gimn. przy świąt. Apoll. Likejsk. na wschód od miast. W Liceum wykład. przez lat 12 już to przechadz. się w aleach (περίπατος) już to zbieraj. siedz. w jedn. ze sal szkoły. Zwykł. rano wykład. dla mał. liczb. wybran: t. j. uczniów dojrzalsz. po połud. dla szers. publiczno. Że mógł to rob. z pozwol. rządu ateńsk. w czas. kied. partya macedoń. była praw. wszech. w Grec: wszechpotęż. łatwo się rozum. ale prawn. zorganizow. szko: założ. nie mógł.

336

mając lat 50 - w r. 335 -

Dopier. Teofr: jak wid. z jeg. testam. (Diog. V. 39) nab. ogród i kamienic: do czeg. mu dopom: Demetriusz Phalereus rządz. Atenami jako ἐπιμελητής) w r. 317-307 z ręki Kassandra, który sam przyjaciel. stud. u Aryst: w młodo: tak samo jak Dimitr. Faler.

336 † Filip
323 † alex. rząd
13 lat

To też w testam. swoj. wyraź. przekaz. ogród i domy
i świąt. Mar różn. osob. które po imie. wymien. aby tam filozofo. ale
nie wolno. tych nieruchomo. sprzedać – że to mebl. każ. po czs: sprzed.
po czs: odd. na własno. wyzwolen. któr. zarządz. ogrod; biblio. zaś
szkołę (w któr. były przedstaw. wszyst. książ. Aryst:) przekaz. Neleu:
Ale karty jeografi: maj. poroz. w tabela: w dole. porty: i t. d.
Ponieważ Aryst. w swoim test. nic nie mówi ani o swoj. biblio. ani
o zakłe: przedstaw. jest mniem. że żadn. nieruchom. nie posiad.
w Aten. będ. tam metekiem a książ. i mebl. któr. miał w
Aten. musiał przed wyjaz. zostaw. Teofr: któr. dalej prowadz.
szkołę:

To nie wyklu. że pewn. organiza: mogły być zaprowadz. wśród
ucz. Aryst: i mógł z nich każd. wybier. kol. który czuwa. nad
porząd: pewn: zebran: i t. d. Wszyst. co wolno twierd. jest
że nie były to jan. korpora: używaj. praw obywat: że
to były stowarzy. racz. towarzy: bez stąd. oparć. Gallus budżet.
Większ. części czasu poświęc. pisan: i wszystk. ważniejsze jego
dzieł. do któr. mógł więcej. zasadn. w ... robić bez. rozległ.
stud. i wyszuk. powsta: w tych lat. 13.

~~21.11.900~~ 23 18

Arystot.

~~6~~

Strusz. mówi Siebeck (Aristot. Stuttg. 99 – p. 27) że zarów. jako myśl. i bad. (także) i jak. organizat. i uczon. zdob. się Arystot. w tych ostat. 12 let. życi. swego. na tak. dzieło, że pierw. dzisiaj powin. być uważ. za niedoścign. ideał naukow. pracy ludzk. zwłaszcza gdy się odczuwa ~~...~~ że rozległ. materya: mogła być opracow. ~~nie~~ była znacz. mniejsza niż ~~...~~ ~~...~~ dziś. i że miał do pomoc. tak wybit. i wyświetlo. nauko. ludzi, jak Teofr. i t. p. Obrzym. bogactwo jego dodat. wiadomo: były. dla nas jeszcze przystępniejsz. – gdyb. własn. nie były zgin. ~~...~~. te pism. które służ. za podkład pod system. opracowanego materyału. I tak przepadł. mnóst. jego prac przygotowawcz. jego rozpraw krytyc. o dawniejsz. lub współczes. filoz; o teor. wymow: rozpraw: o 158 Konstyt. greck. – i t. d.

Zapew. w pierw. czas. swego. nauczyciels: napis. traktat: προτρεπτικός dla młod. Temisona, jedn. z książ. cypryjsk. Następ. później nastało: pracy Lyc. i inn: – dla Alex. W. ~~...~~ pewne: dialog o władzy królewsk. περὶ βασιλείας – i drugi Αλ. ἢ ὑπὲρ ἀποίκων =

Al.Xand. wyprawiając się na wojny: który ego po opanow: Maced. i zaraz. wojn. pers. wziął ~~...~~ miał zobaczyć – nie tyl. listowniej lecz. i hojn: dara: Mógł być przesad. w opowiad. Plin. (H. N. VIII. 16) że kilka tysięc. myśliw. ptaszn. rybołów. i t. d. musiał. dostarcz.

Św. Tomasz †1274 przy schyłku życia pisze de regimine principum dla swego przyjaciela, młodego Hugona de Lusignan, gdy obrany został królem cypryjskim

356 wjesien
323 13 ozy.
33

ma nadk. okaz. zoolog. to przecież wszys. którzy kiś. zajmow. się
porządkow.
dzieł. Arystot. czy Humb. czy Zeller – nawet Lewes zawsze poniżający Aryst.
zgodzaj. się na
to, że przy bogat. – biblio. potrzeb. filoz. do napis. zwrót dzieł
owych
tyl. nagromadz. szczegół. geografi. histo. polity. ekono; tyle
sprawozdań i donies. uczonów. których tyl. mogli dostar.: podróż-
nejtko. rybaków, myśli. cznia wielk. rod. że ani majęt.
osobi. dość bez. znacz. ani ofiary króla. przyjaz: nie byłyby na to
wystarczyły. Tylk. zdobyw. pół świa. mógł dat. obfit. środk. dostar.
Prawda, że
W ostat. lat. stosun. z Alex. się zepsuły nie tyl. dla znanych
się niepokorno. charakt. król. i króla. jego zdolności ale także
bratanka Aryst. Alex
dla zabójst. Kallisten. i stania w przeciw. ze do czystości
wobec Ateńców arystokr.

Atenczyk. jak. niemniej. Alex. tak niewierny. Aryst:
nie tyl. dla jego stosun.: z król. i z Antyp. z któr. pozostaw.
w ciąg. stosun.: lecz dla gazeta. w Olimp. 324 – gdy. Nikanor
odczyt. reskr. królew. o przywróc. wszystk. emigr. – Ten u Aryst.
prawdopodobnie
zamieszk. i mo. go zabr. ze sob. do Olimp. i był przez niego
na
opatrzo. za ręcz.:
Także wiel. do filo. w ogól. u demokr. był. rozpowszechniona

Aryst:

Nikanor, zięć [illegible] wojskowi i przez [illegible]. Alex. zaś i żonaty jego wielk. zau-
fan. Był takie dobr. znan. Aryst. jako syn jego opiekun. Prowenosa. Dość że Niki
rok przed śmier. wielk. Król. pędzi się Grek. nie bard. sympaty. Udał się na
igrzys. olimp. w r. 324 i tam ogłos. dekr. król. nie mias. miast. greck. wszyst.
na powrót w mury swoje wszyst. wygnań. Ten dekret był zaś i a miast. który
by się oparty, grozi. wielk. kar. Naturaln. emigran. bez. liczn. zebran. na igrzys: wybuch.
radość. Okrzykami witali zapewnio. powrót do dom. wszyst. i majątk., znowu
życia. Ateńczy. Nawet Demost. brano za złe, że na igrzys. przybył siedz. deput. które miało
od się złożyć za laską królewską. (Nikan: że Aryst. był dla nieg. osobą [illegible] tylko dla syn. swego dozw.
opiek. mógł się temu dział. [illegible] zawsze wzgl. o tem, mógł być, że nie. Nikanor
u nieg. zamieszk. w Aten. w dług. nie był. w Euro. Wiedziano takie że to zebrał na igrzys: bo
i to mógł był chory [illegible] (tymczasem to Aryst. st. dał. mieszk. u demokr. aten.
Zaraz po śmierci Króla opozycyjne wytoczo. jego wrogi. proces o bezbożn.
(ἀσέβεια) a wszyst. partye stat. religijne pod wodzą Eurymedonta, arcykapł.
eleuzyń. Demetry, jak partya patryjoty. prowadz. przez Demosthenesa, brata-
ka Demosten: [illegible] retor. Retor. mogąc się ze [illegible], wyprowadz. Trzeci.
jak twierdz. - a prowadz. przez Demofila, który był syn. [illegible] Efora - wszyst. te stronnictwa działały
Wśród punkt. oskarżen. figurow. także owe [illegible] Hermiasowi który zgodnie i stanowczo.
jako bogu: jako był niewol. i wdod. eunuch [illegible] w oczach demokr. podob. hańba
otwarcie. ołtarz, a jemu Aryst. wszyst. w Delf. posąg i [illegible] wyryć kazał jego cześć

Chryst. miał był. przed sąd. jak. natura: uciecz. Bo był. zost. skaz. na śmierć.
Nie chcę, aby Ateny drugi raz zgrzesz. przeciw filoz. — rzekł Arys. i wyjech. na Eub.
Tam były kwat. głów. Antyp.: namiestn. król. a w Chalkis posiad. po matce dom z ogrod.
I zmarł tu mies. później. na zew. w któr. zaraz przebyw. u nóg ilet. przeszło 20 lat a
później jak dwanaś. let wykł. i zost. następ. mąż: On pierw. napis. Hist. konsty. ateń.
któr. w r. 1891 odkryta została, ale i to mies. nie może być odtąd. chyb. że nie ma nie-
dzieło o tej sympaty. kompozy. a tak. krytycy. że dziś jej autor. podważają

Pod opieką Antyp. był on zupeł. bezpiecz. a zwrotu był u siebie, nie oczekiwana
i wśród szczęścia. Ale długo już nie żył — zaraz. miesiąc. po ucieczce z Aten przeszedł
w r. 322 — Zachow. się jego test., przez bezw. ucznia. nie był dla tego, co zawie: jak i
dla tej. ... w nim ważne. O szkole któr. utwor. i któr. przez 12 lat prowadził ani
słowa — Nieci. przypuszcz. że przed wyjazd. z Aten budyn. i wszystko co w niem
było, cenna bibliot. mapy i zbiory ucznia: wraz z wszyst. manuskrypt.
swe. któr. nie były jeszcze wyd. oddał do rąk. Teofr.: i tego uczyn. swoim następ.
Był to osobisty akt jego śmierci: ale w któ. test. nie ma już o tem wzmianki

Exekut. test.: wymien. Antypater — wielka figura w tej chwili najznacz.
w europej. Macedo.: i Grecji = Wybra: na zięcia Nikanor, ma być równocześ.
i ojcem i brat. dla młod. drogich dzieci. Córka zwała się Pythias, jak matka
owa zmarła. Hermiasz. Było to wtedy. wtedy. chor. który kto świeci, bo kazał jej
zwłoki przenieść do swego grobu i obok. sreb. złożyć.

Arystot. um. w sierp. 322 – kr. tygod. pot. we wneś. zwycz. Antyp. jeg. moż. przyjz: i wielkorząd. Maced. i Grec: jeno. z ramien. Alex W. wedł. do liter. Gr[e]cka. jest test. filozo: zachow. u Diog. L. nie tyl. dla tego, co zawie. lecz i dla tego, czeg. w nim nie ma.

Aryst.

Honoro. exekut. testam. zamiano. zan Antypo; zarzyrzit. wykonaw. i zaraz. opiekun. niepełnolet. dzie: wybran. oster. obyw: ateń. li. maj. ostat. posiadło. ~~dzieciów~~. dopó. nie zjedz. Nikanod, zyt owe: opiek. dla któr. Arysto. zachow. zaw. cut. wspomnie. Nikanor głów. spadkobier. pod warun. że zaślub. córk. Aryst. Pythiaś, weszw. gdy jak mat[k]a gdy dojdz. do ~~lat~~ wieku ślub. Wid. z teg. że był jeno. bar. młod: Majat. któr. raz. z Pytjadą przechodz. na Nikano: był bar. znacz: Grant (Aristot. Berlin 78 deutsch von Imelmann = p. 22) oblicz. go na 50.000 ft. nie nie na jak. podsta = 1 mil. mar = znaczn. uważ. testa. pełiagno. z róż. anekdot. o jeg. dobr. kuchni i ~~wytwor~~ komfort. przyrzączaj: rob. wraż. że był istot. majęt. = Alex. jak wspom. koz. go wspier. w zel. renko =

Ale była przy żyz. druga żona Herpyllis ze Stagi: ~~nie~~ której oraz wspomi: i która, przez teg. co dostała osobl. od Aryst. ze względ., jeno, opatrzo jest w ~~nie tegot. zostało~~: ~~która kubi ~~ ~~ale opatrzy~~ = ~~przy~~ roz. zapis. ~~im jej tenor~~: ~~na~~ (i dwojak: mieszkan. (wed. które moż. wybr. sob. w posiadło. Aryst.) wyposab. albo w Chalk. albo w Stagir: Wykonaw. testam. niech z której domu staran. ~~wybłądzi~~ kazać[?] =

Nikomach

Syn młodzień. tej Herpyllis na przejść pod opiekę: Nikan: gdy obejm. [andora]
sped: Wiemy o nim, że umarł się póź. pod Teofr. wyd. rodzb. Stykę, która z jego
imien. zjednoczo. a zgin. na wojn. w młod. wiek: W testam.: Teofr.: już wsp.
tylko niebo. bo mu kaz. staw. posąg w zakoń. gdz. już był bos. jego oszczędzać:
Teofr.: pomfa. wszei Aryst. i następ. po nim w prowadz. szko:

wymienia. tyl. mimocho. jako piąt. opiek. „gdyb. chciał, i gdyb. mu to
dogadz." Gdyb. cór. umar: przed ślub. lub podcz. małż. zanim będzie[?].
ma jej mąż Nikan. rozporządz. dziedzict. pamięt. wraksi. zaw. o młod.
Nikom. Gdyb. zaś Nikan.: um. przed ślub. lub wciąg. małżeń. a bezdziet.
a cór. poctaro. przed śmierć. ma to mieć moc prawn. A gdyb. w tedy Teofr.
chciał. jo zaślub. wchodz. on we wszyst. prawa i obowiąz. spadkob. Nikanora.
W przeciw. razie. gdyb odmów. lub niemógł, mają wykonaw. test. raz.
z Antypatr. i cór. i co syna postano. co im się wydaje najlepsz.‡
Pozost. tej. rozporząd. co do niewola. i niewolnic, iszady. o dobr.
sercu i wdzięcz. pamięt: Kaz. dalej: staw. mistrz. posąg. dowo. zmarł.
i kilk. ekwotów = a wśrd: swej pierw. żon. złoż. w jej. wtedy grob.
bo tak ona kazała „= Nie wspomi. o swoim synu = chciał wymień: zmar:
ma matk: i opiek. i żon. opiek. i wszi inne osob. które mają być
uwiec. posąg. i dod.

‡ Prawdzi. Aryst. nie sprzed. się. Tyl. w wzg: bo Nikanor, już staw. się. młod. zaślub. Pythiadę, ale odumarł ją. nie zostaw. dzieci — pot. wyszła drugi raz za Proklesa, syna Demarata, króla spartań. — z małżeńst. tego pochodzi: Prokles i Demarat. wspom. Teofr. i uczen. Pyth. zaślub. Metrodora lekarza i uczni. Arysto. któr. się dow. w Liceum i opatrzony w testa. Teofr. —

Najpier. uwaga jed. powinnię. w miłoś. i bogac. jego bibliot.
i jego własn. rękopis. Powiem. krótko: tych autograf. odegr. w
późniejsz. wiek. ogrom. rol. w dziej. bibliograf. arystotele: to miłosn

Ten przykrzejsze =

~~28. 11. 900~~ :

26 21

Arystot. ~~16~~

Jest tyl. jed. dowód możeb. iż wyjeż. później z Aten, zostaw. je Teofr:
któr. dalej prowadz. szko: t. j. owe gro: dobrowol. stud. który nie były jeno
związ. w korpor: praw. Nam. gruntu żad. Aryst. nie posiad. w Ate-
nach: Teofr. go nabył: przy protek: Demetr. Falerejs: Otóż Teofr.
osob. rozporząd. swoj. majątk. ~~teraz~~ ziemsk. w Stagirze ~~poza Aten~~ : ~~a osob. ogród.~~ który mu
odziedz. po swoj. Arysto; osob. mebla: i kapita. i niewolni. a osob:
ogród. i budynk: w któr. mieści się szko: Wszystk. te włókna: także
mapy estrono: któr. maj. być przymocow. w dob. porzą. i t. d. oddaj.
na własno. dziesię. osob: (oczywiś. starsz: uczniom swoim, którym jest
miewa: wykła. i prowadz. dyskus:) z dodat. że nie wolno go sprzed. ani
też nikt nie ma go uważ. za swoj. własno. prywa: Jako 11ty współwłaś:
wymienio. młod. Arysto: wnuk ~~Jedno~~ Pyth.: gdyb. się pokaz. że
ma zamiłow. do filoz: W każd. raz. mają go starszy wychowy. i do
niej wciąg. Ale jest jeszcze jed. rzecz któr. rozporz. Teofr. osob:
książ. wszyst: ~~swoj~~: przekaza. Neleuszo: jed. z owych 10 = oczywiś. na
własno. prywa. Bo nie ma najmniej. zastrzeż.: Co zawier. ~~obejmo~~: te książ.
nie pomyśl. z: prawdopod. była to bibliote. cała, któr. posiad: Teofr.
a w któr. mieściła się także biblio. Aryst. wraz z jego spuścizną. liter.
Odtąd nast. rzecz. w Liceum, że umieraj. scholarch swoj. biblio. i
swoj. własn. dzieła będą legow: na własno. prywa: a tyl. ogród z budyn.

przekaz. ne wiosno. perr. biop. wymienio. zoob. wyniów stary:

Co mob. Nele: z biblio. i co było w niej dowiedz. się dzię. ze Strab. któr. pisz. ze ocz. ces. Aug: Zob. lib. XIII p. 608 i 609:

Neleus podob. rozgniew. się, że nie zost. scholar. i zabr. biblio. do rodzinn. mias. Skeps w Troadzie. Wted. króło. pergamei. do któr. należ. Skep. rywalizo. z król. Egip. w zebrad. biblio. a w tym celu każd. zpos. nen. nieprzen. zebier. poddan. swoim księgi. Dzieci Neleu: ... ... szyker, schow. biblio. do piwni. gdz., jak mów. Strab. były wszyst. autogra. Aryst. i Teofr: Te wyd. na łup wilgo. i molom

287 marn: butwiały ~~...~~ mniej więc. od śmier. Teofr: (287) aż do r. 100 przed Chr: Króle. pergam. tymcze. były zastr.

133 jak było. ina. z posiad. ziemi – w r. 133 rozmiesz. ... z Attalid. Rzym. je zebral. i przedsięwz. takż. biblio: Gdy wted. jam ustaje: rodzi. owego Neleusza ... – dość że około r. 100

187 zat. po 187 lat. odkryto ~~wydob.~~ otwar. u ... chow. w piwni. owe rękopis. skarb. na wpół zbutwiał. przez mole i sprzed.

Apellikon bogat. bibliomanowi Apellikon: który je przeniósł do Aten

+ gdy. zaczą: głów. dzieł Aryst. były zaginio. przepadła. –

gdz. ... ... przyszł. z Perypat. ... ... był.

niezaś filozof

dyletant: Podob. ... po ... : ... ... : ... owe ... i ... się ... ... w Perypatecie +

O los. bibl. Nele. i Apellikone i wydan. dzieł Aryst. przedt. niezna. zob. moj. Litogr. p. 59 sq.

Pism. Aryst. jak. dziś posiad: poleg: na ow. recenz: i edyc. zrobio. przez Andronika i filo. perypat: w drug. poło. ~~pod kon~~: pierw. wiek. prz. Chr: Najdawn: zaś katal. pism zachow. u Diog. z Laerty podaj. 145 tytu: które po większ. części: w naszem: wydan. braku. Naodwrót większ. częś dzieł, któr. my dziś. czyt: jako Aryst: nie znajd. się w katalo. Diog. Poniew. ten katal: (zob. Litogr. moj. p. 57 nast.) prawdopod: sięg. czas. alex: i mógł zost. spisa: koło r. 220 przed Chr: wynika tob. z tej. kwest: różni. międ. nim a stan. nasz. text: że wszystko. tylko. było nieznane. bibliotek. alex.

Mamy jeszcze drug. katal: (dzień. czab: pomin) (Litogr. p. 52) tak. zw. Menagiusza (wyd. 1652) który wymien. tyt. 127 nam. ale któr. wiele: nie zaw. zgad. się z katal: alex: W tym w. p. jest 27 tytu. któr. braku. w znanym Menag. a ten zna. nie 8 tytu. któr. nie ma u Diog:

Jak katalo. pozost. międ. sob. a z naszym. text. zob. Lito. 54 sq.

Valent. Rose, Aristot. Pseudepigrapha
" " De Arist. libros ordine et auctoritate

Aryst.

Menagiusz

Heitz, die verlorenen Schr. des Arist.

Zob. Grant, Arist. p. 34 i n.

Autenty. pism Aryst. tak się przedst.:

Andronik, z którym wyst. później cały ... poeta jak ze współ. źród. zał. i ... text, który ... jest ten sam, do który przez się koment. od ... po ... – Andronik nie miał zamiar. sporząd. komplet. wyd. dzieł Aryst. lecz tyl. te, które nie były znan.: uczon. alexandr.; a przez nich wykształc. Grek. i Rzym. swej. czasu. Ale z księgozbio. Apellikona wydob. do wszyst. to ma się wydaw. należ. do ... literac.: ... Aryst. a co było podrób. więcej.

Jedn... w nie jedn. mógł się ... bo księgozb. Apellik. przywież. do Rzy.: składa. się a) z biblio. Teofr.; b) z książ. który. przed śmierć. Teofr. nowy właściciel poszed. Neleusz; c) z autograf. Aryst. i Teofr; d) z książ. różnych, ... przez Apellikona który był zapalonym bibliomanem. Tu prawdopodobnie mógł, i skąd inąd więcej. nasz kup. jako arystote.

To kupno ... było w niektór. ... Apellik. zaś był w Aten. ... porządnie zarząd... Ale czy był w stanie odróżn. zawsze prace Aryst. od podrób. prac Teofr. lub Eude. lub rozmaitych bezimien. perypat. Tak były wyjąt. który może ... Aryst. i Teofr. i który inn. z perypat. robili lub ... kara... ... później ... stąd.

Chronolo: pism Aryst.

Aryst. um.
w r. 322 w sierp. w Eubocji
bibl. swoją i papi. zostaw. w Aten. w Liceum
gdzie zastąpił go Teofrast. Wyznaczo. na pierwsza
po śmier. mistrz. wyższ. zakład, który był prowadzony
przez 10 starszych towarzy. Jedenast. był młodzień
Nikomach, jedenasty współwłaśc. Jeśli okaże zdolno
do filo: mają go inni towarzy. wybrać.
W testam. Aryst. nie ma mowy o księgozbiorach bibliot.
Cała jego biblio. złożon. z dzieł Aryst. i uzupełnio.
księgi potrzeb. dla Liceum przeszła po śmier. Aryst.
w ręce Teofr. i odtąd nastał zwycz. w Liceum, że umierają
scholarchowie swoją biblio. i wszystkie dzieła legow. następcom
wyznacz. przez siebie, którzy po nich przechodzili na własno
z cał. szyjde. ne pewna liczb. wymienio. członk. Liceum.
Po śmier. Teofr. r. 287 Neleusz, z biblio. podarow.
mu przez niego wyjech. do Skepsis, obawia. się, że nie wybrano
go scholar. Skepsis leżało na terytorium królest.
pergameń. gdzie krewni Neleusza zakop. jego skarby
literackie zobawy przed król. który zebier. wszyst.

Arystot. + 322 w sierp. w Eubei
Teofr. jego następ. w Atenach
który mowa młodzieńc Nikomacha,
wnuka Aryst. który był jednym z jedenastu
dodanych do 10 współwłaścicieli Liceum
Temu Nikomach wydał jako młody uczony Etykę
swego dziadka, tak zw. Etyk. Nikom. — nie długo potem zginą. w bitwie
Budyn. i mebl. i ziem. i t. p. należ. do wszystkich
współwłaścic. Księgi wszyst. i swoj. i Aryst. i t. d.
podaro. Teofr. Neleuszowi, który po jego śmierci
r. 287 do swojej ojczyz. i zamieszk. u krewn. w Skepsis
O których zakopa. w wilgotn. piwni. księgi tych
przez krewn. Obawiali się bowiem, urzęd. u pergam.
królów zabier. wszyst. księgi dla nowo założ. biblio.
w Pergam. ..

Teofr. + 287 — 35 lat po Aryst.

Zob. 22 a/ dodatek

Grant: Aristo p. 25 sq.

Katalog alex. biblio.

Koło r. 220 przed Chr. wyszł już sto lat po śmier. Aryst. ułożony spis pism Aryst., który się znajdo. w bibl. alex. Liczb. tych tytułów wynosi 146, ale na pierw. spojrze. uważam się, że pisma które dzisiej wyłącz. przypis. Aryst. nie istnieją. Ta nas jakki i frag. zachow. przez różn. auto.. ale była to zupeł. inna grup. niepodob. do 40 dzieł lub rozpraw figuruj. w bibliot. naszych jako pisma Aryst.

Ponieważ musim. przypuszcz. że w ciąg. 100 lat po śmier. filozo. organi. bibliotek. w Alex. prawie musiał. mieć tylko tako literat. filozof. i jego spuścizny trzeb. przypuszcz. że katalog alex. zawiera tytuły dzieł które wyszł. z jego i zachow. pod jego nazwisk. dzieła nie mogą być autentyczne. Grant 26

Książ. ciek. na rzecz biblio-pergam.

Tam spoczywały książ. zakopane w wilgo. sklep. trawione przez mole i wilgoć aż do r. 100 czyli jakie 180 lat były zakop. w r. 287. W tym roku nowy właściciel spadkob. Dyskepsis(?) skarby a wiedz. że bezcenny, bo państ. pergam. po śmierci ostat. z Attalidów mocą testamentu przeszło na własno. Rzymu wraz z skarb. artys. a tymczasem słowna biblio zost. przeniesio. do Rzymu. W r. 100 czy, co odkryli zakop. książ. Nieznane spad. je bogat. biblio-mano. Apellikonowi, który je przewiózł do Aten. Tym utrzymany stosun. przyj. dziel. z Perypat. choć sam był więcej dyletant. niż swoimi filoz. Zaraz naprawa zniszczo. ma wyszło. Dosyć że 100 lat przed Chryst. zostało przez nich zebrane.

(Dalszy ciąg: Grant. 23

Przez Sullę, Apellikona w r. 88 [illegible] i przeniesione do Rzymu i [illegible] o sprzedaży. Tekstów się [illegible] Grant 5. 23-29

Tyrannion a głównie Andronikos członkiem filozofii aryst. oddany publicznie [illegible] jako niż było nieprawdziwe.

5.12.900

W Aten. zwent. zast. Apellikonowymi w tradycyach peryp.: i mniej. znisz. pogląd. na litera.: i bibliogr. pierwszych założe.: szkoły gdy pot. ta bewsaub. kopie pism zost. z Aten przewiez. do Rzy. Tyrannio. gram. i Androni. płoz. peryp. wyr. na podstaw. włas. bad. krytyc. i przedmiot. lub faktu osobis. nie za pomo. jakichś dobr. utart. tradycyi: sporządz. edycji nowej. Mogli przeto się nieco omyl. i niejed. pis. brać za autent. któr. nie pocho. od Arystot. Można zat. bez obawy twierd. że edy. Andronika zawier. dziel. któr. nie było w katalo. alex. a jeś. było niektó. to zost. inaczej podziel.: i wyszły w form. bard. odmien.

Znajdu. się tedy w edycji Androni. niejed. dziel. które choć i dziś jeszcze się w zbiorowych wydaniach Arystot. choć przecie nieg. nie zost. napis. Na przykład książka de universo jest pism. wyraźn. zrob. z jego pism autenty. Inna przez de motu animalium, taki jest bard. pozn. utwor; z trzech Etyk. jed. tyl. do nieg. należy, tak któ. zow. się Nikomachejską; drug. dwie: t.j. Etyka Eudemowa i Magna Moralia to parafrazy tamtej, ale przez uczn. sporządzo.: Nareszcie gruby tom Problemów od różn. pochod. autorów i z różn. czas. To samo da się powiedz. o niektór. drob. monogr. przyrodn. np.

Arystot.

Tyrannion
Andronik

Edyc. Andronika

De universo
De motu animalium

dwie Etyki

Problem

o kolor: o liniach, nieporządl. o fizjonomice i t. p. Retorykę od Alex. taki. wydz. jeno przypisy: skoro rzecz: twierdz. więc, prawd. wyłożony w jego prawdzi. Reto. Gdyb. jed. nawet najostrzej. kryty. wzoru rodz. postać i niemi tonie przetrebić. jego literatkę pozostan. zaw. Grant p. 35 okaz, przeto, o któr. autentyczności trudno wątpić. W wyd. Bekkera text grecki, włącz. ze arystot. wypeł. 3786 str. wielk. form. z któr. tyl. 925 str. przyp. na pis. wątpli. – pozost. zat. najprawd. textu 2861 czyli przeszło trzy czwarte: a jest to spuścizn. liter. i nauko. pod każd. względ. zdumiewaj.

1) 1) najpierw pod względ. stylu. Język to nowy, tak różn. od prozy poety. Plat. jak. mowa proz. Heglo od potocznej. przyd. Szyll. – ale styl Arystot. niezwykl. prostoty, jasności. Jest to przede wszystk. nauk. chłod. suchy, zwięzły, z terminol. ścisł. przestrzeg: Naprzód wybór: szkol. wykład. A znajdu. się więc rzecz. w Ety. i Polity. ustępy. wszędzie porzyw. rodzić. ścisł. jak stanowi. wskazania potoczn. jego wyraz: w dziele któr. wszakże Cyc. i któr. nasilad.: a któr. dla nas przepad.

2) A nie jest to jes. nauko: stworzo. dla jedn. gałęzi wied. ludzk. Ścis. sług. budzi podziw termino: stwor. dla jedn. nau. czy prac: o pisar: któr dla dalej rozwój. nauk. wypracow. termino.

i to tak różnych jak Logi. a Zoolo; metafi. a polity; astro. a psycho. Aryst.
Nikomu nie było dan. w tej sam. mierze. Taką jest uczono : z wszystkimi
każd. wied. : Pisma Aryst. nie tyl. są encyklop. w ówczesn. rozum.
t. j. zbiór. wszelk. wiedzy, lecz są pierw. tej. szereg nauk systematy.
opracow. : którejkol. gałęzi wiedz. się dotk. zaraz ona potrzeb. ułoż.
ją w system. całkowity Stwor. Logi. któr. przed nim nie było i to
by wystarcz. dla jego sławy ale stwor. cały szereg nauk., które
przez jak. dwa tysiące lat pozost. w ram. któr. dla nich wytkn.,
a jeśc. dziś z nich wyrosła większ. potom. wyd. nie zapo. że
nie mieliby. bez niego ani fizy. ani meteorolo. ani psycho.
ani polity. w rozumieniu nauko.

Ale to nie wyczerp. jego. zasług : Gdyb. był tyl. uczon. 3)
systematyk. podziw. b. może. jego. zasługi ocz podległ: jak
pomniki ówczesn. uczono. Ale uczono. jest córą czasu i wiedz
wieki zwyk. niej. now. pokolen: któr. wraz now. nagrom. zdobycze
wiedzy Nieśmiertel. są myśli oryginal: powiąza. w pozyty. uwielbi...
Aryst. taki. o to się poka: Stworzył całokształt filozofi. który
mimo wszelkich. rozwiąz. z platoń. a pot. zmiótłszy go powon.

wschodn. przez dług. wieki, zaraz u Arab. pot. na Zach. w
względz. skoł. scholasty: A dzierżył teksi. berło w teolo-
bizanty. A choć w okres. odrodz. w wielu kraj. zostan. przez
wiezowni reformato. rozt. rzągow: z katol. i z piśmiennic.
nie przest. wzgl. być żyw. dowiód. organiz. w katolic. katoli-
ckt. filozofi. jak teolo: a w nowsz. okres. zaczy. uczon. ku
sob. nawet tych, którzy najdal. odbieg. od niej. wszystki.
jemu złożony – przyrodz.

Podział jego pism

Co trzym. o podz. na ezoter. i egzoter.?
Zob. Listopad. p. 69 sq.

Pod. zob. podz. pism dzisiej uczon. ze autenty. wedł.
natural. ich ugrupow. u Grant'a p. 36 =

~~16.1.901~~ 21.II.912 v 31 25

Aryst.

Podział pism. – Najdawn. był na exoteryczne i esoteryczne: Jedni z nich tyl. pierw. wyr.: pochod. od Aryst.; drugi zacz. być używ. dopie. w 2 wie. po Chr. i nabr. wielk. znacz.: w róż. sekt. relig.: które pew. nau.: swoj. przezn. wyłącz. dla wtajemn.; inne dla szer. publicz.

Gdy ~~tak~~ który dla pis. Aryst. przyjmo.: ten podz.: musi. się najprz. przypomn. że ob. takiego. pism róż. się co do treś. Było by dla nas wiąd. [trzeba] świadcz. do jak. kategorji [każde 2] pism Aryst. należy, ale nieśt. nie o tem pewnego nie można powiedz.

Cyc.: który pierw. (de fin. V. 5. 12) o tym podziele wspomi. powz. że popular. pisanie o najwyż. dobr.: u Perypat.: nazyw. się exoteryczne że inn. zdan. wygłaszają w swoich starannie opracow.: dicit: duo genera librorum ~~scriptorum~~, unum populariter scriptum, alterum limatius quod in commentariis reliquerunt.

Ze względu Cycer.: wnioskuj.: krytycy wyjaś. przez pism. exoteryczne takie które były przeznacz. dla szerszych kół, nie mają. nau. dostatecznego przygotowania filozof. W tedy esoteryczne ~~akroamat~~ byłyby dziełami ściśle naukowymi przeznaczonemi dla uczniów. Ponieważ krytycyzm tego podziału nie robi, bez tyl. raz wspomi. o swoich pism. exoteryczne: nadawano wyrażeniu najrozmait. znaczenie. Przytaczamy wszystkie (cf. Litogr. 70 sq.) nie były do pism: lecz tyl. ustnej rozprawy –

Cic. V. 5. 12 De summo autem bono, quia duo genera librorum sunt, unum populariter scriptum, quod ἐξωτερικὸν appellabant, alterum limatius, quod in commentariis reliquerunt

b) Aryst. tak narz: pewn. część swoich pism ale nie mniej. pisał. Któr. Bernays rozum. wytłum. przez Dialo. zagubio. Któr. z form. i treś. mogły zarazy. być popular. -ogólnie.

c) S. Tom: za to (mniej) pis. do Któr. Aryst. nie odwoła_ bez nadaw: nie char. osob. Wkład. exoter: = gdzieś indz. To zdan. nie liczy. zwolen.

d) Zell. zbliż. się do zdan. S. Tom: gdy mówi II. 2. p. 100 - że exoteryk. nie oznacz. żadn. każdego. pism popul. ogólnie. lecz że dyskus. nie należ. do obszar: rozpraw; leżą po za nią -

e) Grote, po dokład. analiz. wszystk. miejsc. gdz. Aryst. uży. tego wyraz. a jest ich ośm - dochod. do wniosku, że exoteryk. = co leży po za filo; co jest jej obc: (Litogr. 72) a tem może być alb. dialekty. dyskus: alb. wykł. retory. Od takich po za przedsi. filoz. leż: dyskus. lub wykł: odróżnia Aryst. dydaktyc. dowodz: właści. przedmi. filo = zob. Litogr. 72 =

Mog. to oczy. być pism. ogólnie zagub. ale nie zaw. i treb. w każd. osob. przypad. znacze. wyrażu określ. = Lito. 72.

Zob. szczegól. miejs. w Phys. IV. 10 = Lito. 72-73 =

Tam z pewn. Ary. nie myśl. o pewn. każdego. własn. pism lecz własn. pi. w któr. przewija mnóst. rozpr. dialekty =

Mógł zat. być: nazw: takie dzieło popularniter scriptum etc. Lito. 73. Aryst.

Gdy od czas. Byc: utwor. się podz. pism. Aryst. na exoter. i esoter. nazywano te drug. także akroamaty. – Zob. o tem wszystk. Lito. 73–76

Jak też podziel.? pis. Aryst. które nas doszły, bo od tego podz. zale: podział następ. któr. uprawiają filozofa w ogóle. i podział jego syste. Oczywiś. zajmuj. się tyl. dziel. któr. nas doszły a któr. wynoszą ledwo ¼ tego, co napis. Jest ich razem 46 – jak też je ugrupo?

Powst. zaraz kilk. pyt:

1° Czy w pism. tych jest jakiś porząd. chrono? czy też śled. jakiś z któr. wnos. można?

Odpowiedz. że nie mamy żad. podst. pewn. aby przyj. jak. porząd. chronol. w któr. miały zost. napis: Są w retor. polityce, meteorologii pewn. allus. i wzmianki któr. jedn. nie dowodzą że dzieł. cał. powst. po wszystkich wypad. o któr. mowa – Lito. 77.

2° Czy Aryst. układ. swoj. dzieł: wedł. jakiegoś plan: i pragn. aby czytyw. jedne miały poprzedz. czytyw. tamtych drug.?

Odpow. że według. jest, gdyż wiele pism nale. do sieb. bo albo wspiet. się nawzaj. alb. jedn. na końcu wskaz. do drug. Wtedy ant. chciał także ażeby je czyty. w pewn. porząd. n.p. Księg. de coelo, de generatione et corruptione, meteorolog. zz powin. być czytywane w

w porząd. wymieniać. Po nich idą pisma zoologi. Tak zw. pierwa natu-ralia są wrzęsto. do ksiąg de coelo Fizy. na zwiaz. z metafi: jak drug. tyt. pokaz. choć też nie od Arystt. nadany.

O inn. dziet. nie wiemy porząd. jak sam Aryst. był. je ugrupo. Ci którzy od star. najdawn. sprzecz. się o ich porząd. i jak mają być czytan.

W I w. przed Chr. Boëthos ze Sydo. współucz. Strab. radz. zacz. od pis. fizyk. i fizjolo. bo mat. je za najłatw. najpewn. i najbar. uden. Inni zacz. od etyk. jako najważ. inni od metafiz. ~~tatko~~ dla siły i jasno. dowod.

Andronikos. pierw. poważ. wyd. Aryst. umieś. na czele edycji swojej pis. logi. aby na nich wprow. się czytelnik do bad. filo. a uczono. się do metod. Myśl Andronikosa. traf. była i sam Aryst. nie był. się sprzeciw. tak: zatem: zwrot pis. logicz. któr. nazyw. swojem Organon.

Co pisz. Grant (Arist: p. 38) o chronol: następ: pism Aryst. jest tylko dowol. rekonstrukc. Miał najpierw napis. Topiki pot. Analit. pot. 2 ks. Reto; w tych metodologicz. pra: przeszed. do wiedzy prakty. i napis. najpierw Ety. pot. Polity. pot. Poety. pot. wrócił do Retory. i dod. 3a ks. Pot. wzięto. się do wielk. dzieł przyrodzi. Fizy. i dal. Wszyst. to zdaj. się przyjem. daj. nam. poglądy na rozw. filoz. Aryst. ale nie ma żadn. dowod: gdy zważ. że np. ~~...~~ dzieła ~~...~~ moral. +

+ i poli. t. porząd. nie-których; że z dzieł któr. nas dochodz. nie czyta: że były to po części. skrypt. do wykła: pisa. wcześn. opracowa. i t.d. dalej. o stad. porząd. Aryst. kompono. dzieł nie zawsze nie może mieć tyl. wielkie. znacz. że naukę w jedn. dziele jest późniejsz. od nauki w inn. dziel. i t.d.

~~16-1-901~~ 33 27

Aryst.

Podział filozo: Sprawdz. liter. po Aryst. nie tyl. jest zbiorem. nieprom. uzał. uczał., lecz taki. syst: w głów. zary. jasn. ukazuje. choć nie zaw. w szczeg. wykonaniu. Wiad. że dziel. wiedz. umieł. na teore: prakty. i twór: (poety.) Met. E. 1. p. 1025 b: πᾶσα διάνοια ἢ πρακτικὴ ἢ ποιητικὴ ἢ θεωρητική –

Teorety. rozp. się na fizy. matematy. i metafizy. Któr. Ar. nazy. albo pierw. filo: albo teolo. Prakty. obejmu. ety. i polity; nareszc. twórczy poety: poświęcona jest prawdz. sztuk.: i jej produkcyjom.

Gdy według tego podziału przeglądamy 46 pism zachowanych, któr. za autentyczne obejmuje a według Bekk. wyd. 3786 w 4° (z któr. tylko 925 str. nasi. poprz. nie wątpli.) = to okazu., że z 2861 str. uważ. za autenty: 1447 t. j. połów. należ. do pism przyrodni. a jakie jedna dziesiąta przeszło przez metafiz: któr. taki. trakta. więc. kwest. przyrodni. w niem. nazy. = czyli ⅗ text. autenty: poświęcono. badan: przyro: lub zagadk: nadprzyrod: ile mają. zawsz. z kont. Matem: zaś wcale nie trakto: prawdopodob. dla tego że byd. ją uważ. za dostate. opracow: Teorety: tedy filo: zajmu: ⅗ text. autenty. (fizy. i metafi.)

Prakty. filoz: ~~podział~~ trakto: w trzech etyk. ekono. i polity – z któr. jedn.: dwie ety. za niewątpli. uzna. przez wszy. Aryst. a ekono. tak samo = jest zat. bardz. niezupeł. dzieł – choć

Do których należy jeszcze dołączyć Retorykę

+ Ta część zostaje ~~więc~~ pomimo przez wiedzę odrzucona. Brentano. Ateizm.

obejmuje pis. niektórych, wart. Etyk Nikom. = p. 84, Polit. = 90 p. 4

Naresz. z trzeciej dziedziny: sztuki, z rakurs. twórcz. lub konstrukcyj. (poetycz.) mam tylko wspom. o poez. = 15 [illegible] i to jeszcze fragm.

Trzeciej zat. w zbio. pis. przypada i Arystot. filozof.: względ. więcej zajmuje moralno-polityczne: czyli wiedz. praktyczna = mniej. część. dostała się części konstrukc. = estetyce.

Jedną cechę wer. pism w tym zesta. nie znal. pominąć: Są to szyt. pis. logicz. wcale tylu ostatk.: Łrunt. dla nich najprzyz. wygodniejsz. Ten fakt zadziwiał. tam. Brentano (Ueb. d. Bedeutg. des Seienden bei Aristot. p. 39) w ten sposób: jakoby Aryst. przy podziale wiedz. filozofi: na teor. praktyc. estetycz.: chodził tyl. o względ. podział nieogranicz. bytu – gdy przecież logika zajmuje się tyl. bytem myśl. oderwan.

W każd. razie bytu. Aryst. pomieść. dzieła logicz. nie dał. = jak to póź. zrob. kiedy. w innych. edyc. Mówi bowiem. Met. Γ p. 1005 b. 2 że badan. ~~περὶ τῆς ἀληθείας~~

περὶ τῆς ἀληθείας ὃν τρόπον δεῖ ἀποδέχεσθαι – jak należy przyjmo. prawdzi. aksjom. należ. do Analityk:

Tamże. 1005 b 7 oświad. że badan. nad meto. i rozb. zasadami który. poleg. rozumo. syllogistyk. należ. do pierw. filozo. = cf. Z. 12. p. 1037 b. 8 Porówn. Kom. Schwegl. do Metafi. p. 167 –

Aryst.

Logika. Pisma co dopie. wymienio. stanow. niewątpli. grup. dla sieb. pod wspóln. tytu. Organon, jak gdyb. nauk. w nich wykład. były narzędz. do osiągan. prawdy. Fran. ten pochodz. od Aryst. który sam pism owych ani nie wymien. pod wspóln. tytu. ani jako odziel. grupa. W Topi: odsy. czytel. razi. do Analityk. a w tej mow. do Topi. W obu przypu. zacząd. Katego: chocia. tytu. dział. w któr. ~~tytu~~ traktu: nigd. nie wymie. Grupowa. takż. raz. jako zna. to co znajdu. się w ks. de interpret: który ani tej grupy nie wymien. Komentato. zaw. uważ. te dzie: jako całą. a wspól. dla nich nazw. org: musie: wykło w szko. się ustal.

a) Kategorye, dział. złoż. z 16 rozd. któr. dost. wielkop. słow: jak mało któr. książ. Już bowie. św. gdy zacz. uważ. się filo. wyglad. z oczu i z pochw. na tę książ. jak opow. w Wyp. IV. c.15 (§24) Sława książ. wzrast. a zna Koment. Gdy w VI wie. Simpli. pisze nowy, niewie. nią, że dodaj. nowy do tylu dawn. Wszys. szczególn. scholast. Komentat. książce. W każd. logi: scholasty: nawet wówczas figuru. rozdz. de praedicamentis, zawier. więcej mniej to, co Aryst. wykła. w Kategor. Nowożyt. także rob. punkt. stad. krytyk. od wyp. ustaw. jak świadcz. (greckiej) histo. filo: Brandisa, Rittera, Zellera -

Wiktor Wąsik

Wąsik. Kategorye Arystotelesa. Warszawa 909 - Wende =

Wąsik Aryst. Warszawa 909 Wende

Apelt

Warto taki. przejrz. tegoż auto: Elementa logices Aristoteleae Berl. 36 - 7e wyd. 74 =

Warin ogłos. artykł. alfr. Gercke, Ursprung der aristot. Kategorien - Arch. f. Gesch. d. Philo: IV. p. 425 sq/= (r. 1891)

Hr. Mayer, die Syllogistik des Ar. I Thal. 96 potem wyszły jeszcze dwa tomy -

Wład. Tatarkiewicz, d. disposition der aristotel. Principien Giessen 910 (Philos. arbeit. herausg. von Cohen u. Natorp. (Töpelmann, früh. Ricker)

Sa taki. liczn. monogr: Wymien. ważniej:

Trendelenburg, Gesch. der Kategorienlehre Berlin 64 z któr. częśc pierw.

Prantl, Bonitz Biese - Litogr. 82 -

Brentano, Von der mannigf. Bedeutg des Seienden nach Arist - Freib. 62

Al. Casalini le categorie di Aristotile

Przekł. francus. Barthélemy St Hilaire pod tytu. Logique d'Aristote 4 vol. Paris 44 - W pierw. tom. znajdz. się Isago. Porfiry.; Katego. i Hermeneia =

X. Dr. Gabryl, O Kategor. Aryst:

Sam tyt. we swoj. dzieje. Wprowad. do litera. przez Aryst: był on w ten sam. znacz: używ. jak. 2000 let; dopiér. Kant, choć go zachow. ułoż. nowa tabli. Katego:

O autentyczno. Lito. 83 =

Pierw. trzy rozdz. zawier. podz. nazw i słow i rzeczy - rozd. IV - ix; o właściw. Katego. rozd. x - i tak zwan: sprzeczno: względno. przeciwieńst. przeczeń, przeciw. affir. nega. =

~~23 I 908~~ 28. 11. 912

O większ. kategor. mówi Aryst. dopie: w rozd. 4 tym, nast. aż do 9°-
od 10° do końca (rozd. 15) mówi, jak wspomn. o tak zw. postpraedicamenta
(Barthélemy St Hil: hypothéorié) gdz. traktuje: różn. gatun. opozycji (relatio, contraria, privatio, habitus, afirmacja-negacja
(relatio – rzecz. zwz, contraria – zdrow.-chora, privatio – ślepota, habitus – widzenie, afirmacja – tak, negacja – nie)
pot. rozwa. o pierwszeńst. a) w czas: b) w istnie: c) w porząd.
d) w zasad. za przyrodz. sposob: – pot. o rzecz. ~~współcz~~ któr. są razem =
a) w tym sam. czas. b) zaśc: n.p. podwój. połow.: c) podział tyż logicz.
rodzaj – Wogól. rzecz. ślmd = jest katego. czas. i przestrz.
w rozd. 14 tym przyt. ruchu (generatio, corruptio, augmentatio, diminutio, alteratio, motus localis)
W rozd. 15 i ostat: mówi o sim. stron. rzecz. wyra. ἔχειν =
Te ostatn.: 6 rozd. mówi. późn. zost. dodane
Warto. i znaczen. przedzi. katego: – Litogr. 115
Co mówi Stuart Mill – Tamże 115
broni Aryst. Bain 118
" " Grote 119
Trendl. 122

Aryst.
Zob. także: Dupréel Aristote et le Traité des Catégories – Archiv für Gesch. d. Philos. 1909 p. 230 sq.

Walka o znacz. i zrozumie. Katego: była zaw. w Niemcz. prowadz. w trzech kierun:

a) gramatyczn: Tu głów. Trendelenb. – Gesch. der Kategorienlehre – broni: ~~hyp~~ poteza, że Arystot. układ. Katego: wyszł. głów. z potrzeb logiki. W tym celu, dak. sądzi, podziel. Arystot. wszystk. poję. według miejsc: jakie zaj. mog: w zdan. czy sądzie – ~~tj. predykat~~ a że każde pojęcie może być predyk: w zdan: (sądzie) – przeto katego. są to klassy najogólni. predykatów – Litogr. 125 –

Oprócz tego miał Arystot. kiero. się potrzeb. gram: i układ. katego. według częś. mowy = οὐσία = rzeczo: wielk ποιόν i ποσόν = przymiotniki – πρός ze stopniow. przymiot: ποῦ ποτέ przysłow. miejs. i czasu = czasow: ostat. cztery = różn. formy czasownika.

Zob. Litogr. 126 –

b) formalistyczn: czy rzematyczny = Brandiss, Zeller

Litogr. 127

c) ontologiczny – Bonitz a przed nim Ritter, Hegel – po nich Brentano

Kategor: nie tylko. ani klassami predyk: (Trendel.) ani rzemat. dla pojęć (Brandiss, Zeller) lecz pojęcia: najwyż. odpowiadaj. typu rodzaj. bytu – Lito. 128 –

~~30.1.901~~ 36 30

Arystot.

Z bytu treści zdań trzeba porzuc. drug. a to, co prawdzi. jest w pierwotnej z treścią; inne słowy, należ. uzn.: że punkt. wyjś. dla Arysto: było określ. gramatycz. logicz. zdań. stąd nazw.: κατηγορία = orzecz: ale ceł. bytu wyższ.: pew. klasy bytu – bo κατηγορία w nieg. uczyn.: = klasa, dział = γένος τοῦ ὄντος, πτῶσις i t. d.

Ale do jak. bytu odno. się ten podział. Niewątpli.: tyl. do rzeczy. bytu, który podpa: pod czas i przestrz. i jednostko. jest. Gdzieś w Metaf. (E. 2. p. 1026 a 13) odróżn. czter. znacz.: wyra. ὄν

1° per accidens. τὸ κατὰ τὸ συμβεβηκός =
2° tamquam verum ὡς ἀληθές – καὶ τὸ μὴ ὄν ὡς τὸ ψεῦδος
4° ens potentiale et actuale – ὄν δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ
3° secund. kategorias – τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας

Litog. 137

Do bytu wymienio. pod 3° – czyli podpadaj. pod katego: nie należ. abstrak.: ani byt myśl. lub logicz. lecz rzeczywist. jednost.: przedsta: się jako grupy gatunk. i rodzaj: O każd. tak. jednost.: moż. owe dziesięć katego: wypowiedz. w form. orzeczeń – czyli że każ. rzecz jest czemś, jest jakąś, jest obdarzo: ilością, stosunk. i t. d.

O znacz. wł. rzeczywist. i liczb. tych katego. pomów. się już osobnej.

Lito-140 cz. Najlep. i najgłęb. zrozu: stronę wewnęt. Kategor. S. Tom: (Met. V lect. 5a)
Zazwyczaj od uwag: niestych. przydat. w zadze. Kategor: że one nie coś
jakiemiś rodzaj. bytu w szybk. znaczę. bo do bytu nie może nic
dodać, rob go uchwalał różni ogatunko. określ/: i różnic: lecz
Kategor. za wszelkie. tylko rodz. bytu równoległ:
Inn. rodz. bytu jest subst: inn. jakość, ilość i t. d.
Są zaś Kategor: międ. sob. w ten spos. powiąz:
145 Każd. orzecze. alb. oznacz. coś, quid - t. j. subst.
alb. jakość i t. d.
mogą orzecze: do subj. pozost. w trojak. stosun.
albo 1° wyrażać: orzecz jest subj: Sokr. jest zwierz. rozum.
(subj. jest wted. subst. prima, orzecz. subst. secunda)
Zdaniem S. Tom. że owa subst. particularis, de qua ora praedicantur, zawsze jest subst. prima
2° alb. orzecze: wyrażać: przymio. któr. przeby. w subjekt.
Ten przymio. albo przebyw: bezwzgląd: wted.
jest α) ilością - jeś. Tacz. się z mater:
β) jakością jeś " " z formą
lub też przeby: względ: a wted.
jest γ) relacją.

~~30 I 1901~~ 37 31

Aryst.

Nareszcie 3° może orzecz. być brane z orzeczenia co przeby. nie w subj. lecz zewn. niego. Może to być alb. a) jego mięwa, a wtedy

postaci. α) Kateg. ~~czasu~~ β) przestrze.

lub może b) być przyczepio. do subj. powierzcho.

wted. α) Kateg: habitu — Sokr. jest ubra.

β) " situs — Sokr. leży

Lito 146

lub też to, z orzeg. bran. jest orzecz. jest pod pewn. wzgled. w subjekt.: które mu przypisu. a wted. może być

α) w subj. jako pierwszt. działa. = czynność

β) w subj. jako cel lub kon. czynno. zewnę: = bierno.

Tak św. Tom.

Jego zaś pod. powiąz. kateg.: z dobr. modyfik.: przyte.

Zeller, Brentano, i wielu inn. które uchodz. go zob. przypisu.

Aryst. miał niewątpli. myśl przewodn. układaj. kateg. Tę myśl, najzwięźle: we filozo. wyprowadz. tak. (Bad. 2): rzeczy, któr. są, jedn. są w jakimś podmio. ἐν ὑποκειμένῳ — drug. nie są w podmio = Anal. Post. I. 22: συμβεβηκότα γάρ ἐστι πάντα, ὅσα μὴ τί ἐστι = I. 25: ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν σημαίνει ... συμβεβηκότα —

Lit. 147 Ten najogól. pojęc. na coś co jest w sob. = subst. = i coś, co jest w drug: czyli reszta kategor. pozost. zasłu. Aryst. wiekopom. czy kto przyj. zech. wywody S. Tom. czy zmodyfiko: pogl. Zell. lub Brent. lub inn.

Pozost. zewn. po jedn. stro: subst. po drug. ogól. kateg. przypadło.

Ale te przypadło. mog. lub przebyw. w subst: – ilo – jako. relac. – pot. każd. subst. moż. być alb. subj. dział. alb. objekt = orga. biern. Wted. z owych 9 przypadło. pięć jest tak ugrunto. w rzeczywist. stosunk. istn. i życi. że zew. uczuwszy. się myśl. otłowie:

Naczeni: zewn. okoliczno. towarzysz. każde. działa. = miejs. i oneśtę: – są dość dalsz. roim. dobr. urzeczd. kategor: i od sieb. odgrodzo.

Lit. 148 = Pozost. ἔχειν, κεῖσθαι = habitus, situs – któr. specyal. stosuj. się do ludz. jestest. – któr. moż. ucz. pomin. bo ani Aryst. nie zaw. je wymien.

Czy Aryst. miał stałą liczb. kategor – o tem zob. Lit. 148 zq/.

~~6.2.901.~~

38 — 32

W książce o kategorj: oprócz dziesięc. kategorj: wykł. jeno. Aryst: w pierw. trzech rozd: podział nazw i słów i rzeczy, niedo. ino. to, co w średn. wiek. nazyw: praedicabilia czy. universalia – owe 5 ~~poję~~ słów, Porfiryu = genus, species, differentia, proprium accidens – a w ost. rozdz. od 10–16 = tak. zwa: postpraedicamenta, czyli o róż. gatun. opozycji (jak relacyę, sprzeczności, afirm.-nega. i t. d. pot. o prius i simul – czyli róż. sposob: istnie. przed czemś lub razem z czemś potem o róż. gatun. ruchu, któr. aż 8 rozbiór: – a w ostat. roz. (16) o licz. znacze. słowa ἔχειν – habitus =

Aryst. — Zob. Boutroux, Etudes d'hist. de la philos. Par. 97 Ale rozd. o Aryst.

Moż. cała książ. określ. jako teor. pojęć. = czyli rozbiór pierwsz. z trzech narzędz. (ὄργανον) myśleni. Ale myśl: oprócz pojęć posług: się zdani: (sądami) i rozumow: złoż. z zdań.

Drugie narzęd. czyli zdanie (sąd), wykład. w książce. tzw. się przywiąz. – de interpretatione – περὶ ἑρμηνείας (mowa ile jest tłuma. wykos myśli = O zdan. twierdz. i przecząc.; ogól. i szczegół., o zdan. sprzecz. i przeciwn. sob: – contraria – contradictoria = Stąd: a wyprowadz. to moż. po raz pierw: w form. ścisłe. że prawd. nie jest w pojęc.: sam. lecz w zdan. czy. sąd. = że sądy przeciwn. sob.

Arist. de interp. 6 = ἡ ἀντικειμένη ἀπόφανσις — ἡ ἐναντία ἀπόφανσις
pierw: = contradictory
moż. b. tłum. przeciwleg. a drug. przeciwna =
zob. Ueberw. Log. p. 160

Alex. Bain Logika dwa tomy — tłum. rosy. Warsz. 78.

przez oppositio contradictoria = mog. być oba fałsz. ale nie mog. być oba prawdz: = u. p. Wszys: wybor. byli przekupieni — żad. wybor. nie był przekupio. — Wszys. ludz. są mądrzy — żad. człow. nie jest mądr.
Przy sąd. zaś sprzecznych (per oppositione contradictoria) ~~contradyktory~~ przeciwnych: jed. musi być koniecz: prawdz: drugi fałszy:
u. p. wszys. ludz. są mądr: — niektó. ludz. nie są mądr: —
Żad. wybor. nie był przekupio. — niektó. wybor. byli przekupie:

Bain pow. że pierw. Aryst. wskaz: prawo zasadi. myślen. któr. poleg. na wyłączen. sądu pośredn: — principium exclusi medii vel tertii = =

Wiel. inn: części. reguł. u. p. o zamian. sądów i t. d. któr. dziś za własno. wszystk. były wted. now. gdy Aryst. je wygło. po raz pierw.

Nareszc. treść: zasadz. myślen. czyli wniosków. pośre. sor obie Analizy. Sam Aryst. powie. że nie miał żad. prac. z któr. mógł korzyst. że musiał sam. teor. stwor: Zadan. sylog. jest, żeb. z źródeł: danych wyprowadz. z koniecz. treść = Najprost. jego figu: A ~~jest~~ zawie: B a B zawie. C, zat A zawie. C —

Opier. się to rozumo. na zasadz. praw. myślen. kontrad że te same rzecz nie moż. równocześ. razem być lub nieb: — albo nie moż. też sam. rzecz być przypisy: i nieprzypis. czegoś w tych sam. warun:

~~6.2.901~~ 39 33

Wzor: ktor. postaw. Aryst. do ułoże: pierw. figu. jest obejmow. niższ. gatunk. przez wyższ.; mniejsz. kołe przez węższ:

Dobrz. zauważ. Boutroux, że stosun: ilości. w matem: dostarcz: Aryst: wzoru do układ. w podob: sposób. stosun: jakości: stąd przypuszcz: że ściśło: i niezmylo. meto. matem: wnieść podob. ściśło. do dowodz. filozofi. W tym celu Aryst. sprowadz. ścis. sylogizm. do trzech terminów (ὅρος) z których środko. jest taki: przed. wszy: w który. on się mieści a mniejsz. który. on obejmu:

Swiat. — otwarty = Sokrat =

O dwóch inn. figu.

O indukt: zob. Boutroux p. 121 =

Aryst. ~~4~~

~~13. 2. 901.~~

Aryst. Ł

Rękopisma pism logicz:

W dziesięc. o kategor: zost. wyłożo: główn. rodz. istnien: odnosz. do bytu jednostko: oraz pewn. ogól. pojęć: mian. w średn. wiek. jako univers. nazw. pewn. stosun. logicz. mog. ~~zachodz.~~ międ. nazw:

W książce. de interpretatione ~~zapis~~ rozpatrz. ent. teoryj. sądów i zdań, w główn. punkt.

Ale niektór. pojęć: i zdan. tyl. sądy, lecz także rozumow. wniosków. jest naważ. wyłe. Temu rozumow: poświęco: ~~pisz~~ obie Analityki: Pierwsz. podzielo. na 2 ks. zawie. teor. sylogiz. w różn. jego form. dowied. międ. ... wśród nich także indukt. Drugie zaś Anali. (także w 2 ks.) podaj: metodyk. wiedz. dowodz. i defini.

W Topik. (8 ks. wyłożo jest logi: prawdopodobieńst. cz. tak zw. dialektyki któr. uważ. za coś niższ. od apodyktyki. poleg. na sylogiz. W tem ~~jego~~ różni Aryst. od Plat. któr. dialek. uważ. za najwyż. instanc. wiedzy.

Nareszcie: jako dodat. do Dialektyki. trakto. jest czysty. w książce. de sophistic. elenchis, z podan. reguł, jak unik. lub zbij. czynn. sofist.

Wymienio. dotychcz. pism. twórcz. tak zw. Organ. czy. prawa formaln. myśle: Ale dzieło to zbiór: nie tyl. znacze. wstęp. do badań przedm.: filozofi. nad zagadką. bytu. Tył. mimocho. są rozr. porusza. kwest. leżąc. ze sferą czysto formal. myślen.

Tym najważ. zagadk.: odda. się Arystot. przez życ. całe i przedstaw. rezult. swoich docieki. od czasu do czasu spisy. i wykład. Ale dzieło monument. który nigd. nie dokończ. i który po śmier. Teofr.: razem z inn. autograf. powędrow.: do piwnicy w Skepsis, skąd wydob.: koło r. 100 przed nar. erą, później zosta wraz z liter. Arystot. zrzewiało - do Rzym.: doszło do nas w tej form. w jak. je ogłos. Andronikos - za cza. Cycer. lub nieco później jeszcze.

Sam tyt. Metafiz. przypadko. bo następo.: wedł. po fizyce rozpad. się na XIV (lub XIII) ks.: równ. wartoś. i autorst.:

Cało. dzieło stanow. jako taka ks. I - III - IV. VI. VII. VIII. IX
Jest to zarys wiedzy o bycie - Ontologią, poprzedzo. wstęp. krytycz. historycz.
Ks. II (α) podob. napis.: przez Pasiklesa, neg. Arystot.
są to notat. o pierws. zasad. może stanow. jakoś wykład.
Ks. V (IV) ma tyt. περὶ τῶν ποσαχῶς = i zawier. rozlicz. defin. i pojęć: - może to są notat. które z uczniów +

+ Ks. X jest wyciąg. z Fizy. XII wykła. teor. subst. i teolog: (brak. czna.) co do inn. księg. tj. XI. XIII. XIV nieauty. wygeo. wszystko. zob. Ueberw. I. p. 207.

5.6.905 [21.6.909] 41 Log. III 1

<u>§. 4. Podział pojęć wedł. kategoryi</u>. Przed Aryst. nie napotyk. w filo. greck. ani nazw. kategor. ani jakieg. syst. logiczn. podziału pojęć. Jeś. Pitagor. gad. o dziesięciu par. ~~[illegible]~~ przeciwn. zasad. ozn. pierw.: n. p. nat. - sprzyj. i wyst. - ciem.; prost. - krzyw.; parzys. - nieparzy. bior. je w znacz. metafizy. Jeś. o Sokr.: podan.: że usiło. każ. racz definio. podporząd. jej pod jakiś rodz.: nie wiemy, jak.: w jeg. szczeg. były klasy ~~[illegible]~~ tych pojęć rodzajo. z pomo. któr. używał definio. Tyle: w niektór. dział. dialekty. mowa i o najwyż. rodz.: n. p. w Sofiś. byt, ruch i spoczyn.; to samo i róż. - wd. podz. z inn. dział. n. p. z Tim.: że nie odróż. metafizy. punkt. od logicz.: skor. świat wyraż. zdaje, co równ. jest i z tego co roż. -

Dopie.: Aryst. gdy zabier. się do stwor. Logi: i wyod. z niej nau. samodz.: różn. od dialekt. i metafi. zrozum. że tej. wyod. nie moż. bez ugrunto. pojęć w znacz. logiczn. Jeś. gram.: nie moż. być nauczan. bez zgodze. się na pew. liczb. ogół. norm - rzeczow.: przymio. liczeb. osob. i t. p. ani Logi. Która ma do czynie. z pojęć. ustalo. bezpośre. w słowach, sąd. nie moż. być ułoż. w syst. nauk.: bez uporządko. pojęć. Aryst. dla tej opera. użyła wynal. now. termin. nadawszy wyraz.: κατηγορεῖν osob. now. znacz. Aż do jego czas. zwykl. = oskarż.; rzadko tyl. = oznacz. (u Pl. i Herod.

Trendelenburg, Gesch. d. Kategorienlehre. Jest to pierw. tom jego Histor. Beiträge zur Philos. Berl. 46

Arystot. stał. bierz. tu wyr.: w znacz.: orzekn. Później Logi. jej zaczęli używ. gdy zaś połącz. w zdan. a zdan. (ujęcia) w znacz. logi. skł. się z subjekt. i predyk.: więc Arist. podz. pojęć: zaczęła się w Arist.: podział orzeczeń (kategorya)

τὸ κατηγορούμενον = orzeczenie, predykat —

Pot. rozumiane. rozt. u niego: jeszcze [illegible] = twierdz. dodat. —

Jak κατάφασις u nieg. = zdan. twierd. ἀπόφασις — przecz.

tak κατηγορία, κατηγορικός = znacz.: to samo, co pojęć.: twierdz.: stanowczy;

Obok κατηγορία u Aryst. także κατηγόρημα, które u Stoi. wyra. stał. częśc zdan. zamiast: orzecz. Łacinn. przetł. to na praedicamentum — który wyra. to samo, co κατηγορία = klassy orzeczeń =

Stąd stał. sposób mów. τὰ γένη τῶν κατηγοριῶν — genera praedicamentorum =

Zam. tego: także τὰ σχήματα τῶν κατηγοριῶν lub τῆς κατηγορίας

σχῆμα właśc. zewn. = w retoryc. o sztuce zdan. — w gramat. o kształt. słow = n.p. czy co mnogo. — lub osoba; czy co osob. bierz. lub czyn. i t.d.

—

W polsk. dzisiaj: kategor. = klassa, rodz. = n.p. katego. ludzi

kategoryczn. = stanowczy = np.: sąd kategor. = sąd pewn.; stanow.: n.p. jutro wyjeżdżam = w przeciwst. do = jutro może wyjadę =

kategory. oświadcz. że tego nie zrobię —

5.6.905 [22.6.909] 42

Log. m 2

Kategor. Arysto: pozosw: z jej logi. precyzj. ci do cras. Kant; Zupełn.
niezar nito - je zmien. lub odmien. w duchu nicej lub mniej przyjaźn. ale
ostatec. dzięki. K. zmian. one modyfik. nie przyjęł. się — zostaj. je zupeł.
now. systematyz. twierd. że Kateg. Arys. były przypadko. empiry. zbieran.
on zaś przeprowad. nowy podział za pomo. analizy sądów. Ponieważ formy
wielk. sądzen. dadz. się sprowadz. do dwunast. — przeto K. odrzu. arystote.
jako zbytec. owe nie wszechstro. o czem jeszcze później.

Po Kan: Heg. i inni filozo. układ. now. tabli. Katego. a
niektór. z nich wyraz. się z wiestyl. lekceważ. o pracy Aryst. co oczywiś.
jej wkradł. w opinia. młod. adept. filozo:

Narcz. Wundt (I. 101 sq.) wszystkie dotychczaso. klasyfi. podzia. pojęć, nie
wyjąwszy Kantowskieg, odrzu. jako zbyteczn. a tyl. arystotel. przyzna. pewną
wyższo. poniew. wszędzie. logi. różni. pewn. klass pojęć. — Twierd. nawet
że nieprawdz. jest twierd. K. jakob. zosta. przypadko. zebrane i zestawio.
poniew. widocz. opierają się o słown. formy myślen. Pewn. tych form.
orzeczeń (wg. sądów) muszą odpow. pewn. form. myśle. Dodaj nawet że
pomysł Arysto. był bard. trafn. wysłow. w zwięzłe wiel. wzgl. że z form
możli. przyjąć wydob. logi. formy pojęć. Zastrzeg. się jednak W. przeciw
możeb. nieporozu. jakoby Kateg. Aryst. logi. były idealny. z Katego. grama.
Aryst. dostat. tyl. logicz. i formu. wyraz.

Co więc: W. nau. przyjm. wyłącz. rzecz Aryst. Kateg. jako dobr. za-
sadnicz. Krytyk. zaś któr. wymierz. przeciw niektór. z nich, odpow. gdy przy-
sami przystąp. do ~~krytyki~~ ocenie tego pomysł. czysto formaln. taki w za-
kres. im krytyk, zwan. Kantowską. Ale wprzód wyłoż. po krót. i
bezstronn. całą tę naukę i przypatrz. się jej wartoś. prakty. dla
sprawy logi.

~~13.2.901~~ 43 35

Metafizyka nie jest gałęz. specyal. wiedzy ludz: ~~filozo.~~ Tem ~~jej części~~ początek wiedzy najogól i najważ. Któr. tłum. arzyst. uważa pozaogól. Dla teg. nazy. się filozo. pierw.; późniejsz. [illegible] byt. metafi. zost. jej nada. przez uczniów a mianowicie w litera. przez wyd. Andronie. Ona zajmu się byt, ile jest byt. τὸ ὂν ᾗ ὄν, gdy przeciw. inn. nau. rozwa. byt pod jakimś względ. specyal.

Plat. tak. kar. filozo. zajmo. się byt ile byt. ale jego punkt wyjś. byt inny. Dla niego. byt ogól. (idee) istn. w sob. i dla sieb; on tyl. jest prawdz. byt. i moż. być przedmio. wied. Arzyst. uważ. że wiedz. musi zajmo. się byt ogól. ale przeczy, żeb. idee (byty ogól.) istnie. gdzieś oddzielo. od byt. specyal. Idea czy. byt ogól. istniej. tyl. w jednost. przedmiot. pod zmys. Hipote. plat. zawo. bowiem. że nie tłum. istnie. jednost. bo udz. tych w bycie ogól. idei jest nic nie znacz. wyr.

Pot. ogól. subst. nie moż. być podsta. tyl. dla niko. bo sam nie jest byt. w sob. Byt ogól. jest zaw. przymio. gdy byt prawdz. jednost. jest byt w sob.

Ale jakż. będz. moż. wtedy wiedza ebnoz byt. Jeś. subst. zaw.

Arzyst. [illegible]

Porów. Boutroux Etudes d'hist. de la philo: p. 131 sq.

jest byt. indyw.; zdaje się że wszys. mają się zajmo. byt. ogól. więc niedoprz. do skut.

Na to odpow. Aryst. odróżnia: tego, co jest w możno. od tego, co jest rzeczywiś: Inna wiedz. będz. zajmo. się tem co możno. a byt. ogól. inna znow. rzeczywisto. czy. byt jednost:

Byt mówi. był u Aryst. albo istota (οὐσία ἡ κατὰ τὸν λόγον) czy. to wszyst. co odpowia. w jak. rzeczy jej koniecz. natu: lub pozt: τὸ τί ἦν εἶναι = alb. jestest. jednost: któr. w zdarzen. jest subj: a w któr. kiedy wszyst. przymio. jej. czyli orzecz. Czas. to jest. nazy. się οὐσία πρώτη - owa zaś oderw. czy. ogól. isto: οὐσία δευτέρα = Wiedz. zajmu. się tyl. tą istot. czy. ogól. byt. Choć owa zaw. i tyl. przeby. w jednost.; jednost. ale jedno. nie jest przedmio. dla nas: Pierw. dla nas ~~w rzeczywist.~~: jest jedno: dla tego. do niej dochodzi. doświadcz.: pierw. w rzeczywisto. jest owa isto: bo z niej jednost. ma swoj. przymiot. i z niej moż. być tłumaczo. - (πρότερον πρὸς ἡμᾶς - πρότερον φύσει)

44 Aryst 35/a

Studien zur Entstehungsgesch. der Metaphy. d. Aristot. von Dr. Werner Wilhelm Jaeger. Berlin 912 Weidmann =

Książ. poświęc. dwom głośn. filolo. niem. Hermanowi Diels i Ulrykowi von Wilamowitz-Möllendorffowi = 1

W przedmow. oświad. że miał zam. do tej książ. kilka pism. wyd. o Aryst.: zwła. o jego polity. i meteorolo.: a mi. i Ethice – ale przeniosł. się do Rzymu gdzie przez szereg lat ma się zaj.: jakkolwiek wiele wydawać nie wie, kied. powróci znowu do Aryst =

Wyniki pó krótce streszcz.:

s. 128: Można uważ. większo. Metaf.: za autenty.: z wyjąt. ks. K, 9-12 które wszyscy bada. uważ. za nieauryst.

Rozpr. zebr. w Metaf. nie tworz. jednolit. dzieła, lecz różnej warto. i kompozy.

Zapewn. kil. ksiąg, wedł. zamiar. auto. zostały w bliższ. związ. i że w ten spos. je wykład.

Niewątpl. Α Β Γ Ε stanow. wstęp do wiedzy metafizy. i jej prawdy zasadni.

Pot. zachow. się znaczn. części z tak zwan. części główn. która częściowo następ. lub następić miała po owym wstęp.

Do tych części należy. autor wielk. ~~części~~ wstępy znajd. się w ks. I M 1-9

M 9-10 N

Ale te ułamki, które musiały należ. do części głów. nie okazują wspó-zobo. żadn. jasn. związku.

Nie moż. wykaz. że M N lub Γ bezpośred. następ. po ks. E czy też pośred.
Moż. wszyst. wyjąć nie urzeczywist. tego kolosal. progr. brakło w którym ważne
szczeg. opracow. było
Mimo to należ. owe wymien. księg. i ustępy z ksiąg uważ. że ściśle
związane z przewodnią. ich myślą Moż. wszyst. raz-uważ. za szkic przeleżący
wszelk. rozmiar
Że to reszta ksiąg nie zost. w rzędz. ścisł. związ. z tą prelekt.
bo są to alb. samodział. prelek. o specjal. temat. ontologji spekular.
n. p. rozpraw. o substj. Z–H–która z potencyalnością i aktualno
przew. się schodzi ~ pot. rozpraw. o wielo. znaczeń pojęcia – Δ
pot. mowa rozpr. o zasad. fizykal. i zasad metafi – Λ
Zostają dwa traktaty bez samodziel. znaczen:
K 1–8 Daje w rzeczi. bardzo zapchan. wyciąg drugi ustęp do metafizi
równoleg. z księg. B Γ E które alb. przez stud. został spisany albo przez
sam. Arystot. potwierdz. i ~~przyjęt~~ użyt. do swoich zapęd.
Nie może jedn. być załączony księg B Γ E jak wyj. z mniejsz. szczegół
Tako podob. stworze. stud. odrzuc. uchodz. takż. księg. d o podob.
przez Pasiklesa – bratanka Eudema – Pasikl. syn Boethosa
i ucz. Aryst. Ale jest to raz. wykł. ustęp. do kurs. fizyk
Zakończ: p. 129 =

~~13.2.901~~

45

36

Jestest. podleg: wszyst. prawu powstaw: musi być zat. twor. przez jakieś zasad. i czynni. które sam. nie powst: Takich zaś jest Te (zas) cztery:

Met: I, 3 (V. 2. VIII. 4. Phys: II. 3.)

~~materyę (ὕλη)~~ 1° istota (οὐσία - τὸ τί ἦν εἶναι) = takie τὸ εἶδος =

Arystot.

2° mate: ὕλη - ὑποκείμενον = ἡ ὕλη

Ueberw. I. ~~224~~ 216

3° poczat. ruchu = ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως - τὸ ὅθεν ἡ κίνησις -

4° cel ostat. = τετάρτην δὲ τὴν ἀντικειμένην αἰτίαν ταύτῃ - τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τἀγαθόν = τὸ οὗ ἕνεκα

W domie wybudo: cztery pierwsz: przedst. się jako

1° jego istota uwarunk. w form.

2° materyał budow. - jako drze:

3° poczat. czyn. przyczy. ruchu - archit.

4° urządz. mieszkan. jako cel -

Te cztery przyczy: czy zasad. dej. się sprowadz. do dwóch (Phys. II. 7), bo istota zlew. się faktyc. z cel: bo cel (wewnętrz.) mieści się w isto: czy. form. = w ozna teleolo. Arystot. różn. się od zewnętrz. powszech. teleolo. późniejsz.

Ueberweg I. ~~226~~ 219

A przyczy. sprawcz: causa efficiens - poczat. ruchu - także zlew. się z isto: rzeczy, bo jestest. żyw. zawsz. spłodzo. być. przez inn. jestest: teg. rodz. w któr. isto. jest głów. rzecz. które przet. powied. że

w obręb. królest. roślin. zwierz. i ludz: przyczy. formal: (istota, forma)
powstan. do byt. now. form. czy. istoty żyjące. przyczy. sprawcza now. jest:
zlew. się z jego przyczy: formal: nie ta, która w nim jest, lecz któr. jest
w jeg. rodziciela.

Ueber. I. ~~226~~ 219. To też mówi Aryst. wyraź. (de ani. II. 4. p. 415 b. 9 = że
dusza na wymien. spos. jest trojak. przyczy. bo jest i przyczy. ruchu
(ὅθεν ἡ κίνησις) i celem (οὗ ἕνεκα) a jest także jako isto:
(ὡς οὐσία) przyczy. czyt. oczywiś: czy. ich causa formalis

Tylk. przy twor. mechaniz. owe trzy przyczy. niedzył. w myśl.
len i rzeczywis. pomn. być odróżnia. n.p. w domu będz. cel. przycz.
mieszka; formal. przebyw. w głow. archit.; przyczy. sprawcz. za ś, któr.
wedł. planu archit. z materyi: budowl. dom wystawi.

W rzecz. zaś przyrodzo: żyjących trzy owe przyczy. zlewaj. się w
Ueber. ~~227~~ 219. jedną t. j. formę, naprzeciw któr. stoi przycz. mater:

Ten dualiz. pomięd. mater. i form: niechc. Aryst. pogodz.
i do jedno. sprowadz. przez dwa now. poj: δύναμις potentia
i ἐντελέχεια = actus = U Pla: mater: jest wieczn. próżn. lub
próżn. zbiorni. - przestrze: w któr. umieszczo. się rzeczy doczes:

Arystot.

U Arystot. materya więc: przygot. dost. form. orga. z możno. stać się orga. rzeczywist.

Ta ἐντελέχεια, zape. utwo. z τέλος na wzór ἐνδελεχής, ἐνδελέχεια, jak dawniej przyjm. – ale ἐνδελεχής = continuus, a ἐνδελέχεια = continuatio, Ununterbrochenheit, Fortdauer =

pojęcie ἐντελεχές nie znacho. się w stoso. auto:

wyraż. się na ἐντελέχεια ἡ πρώτη gdy stan doskonało. już gotów akty przyn – i na ἐνέργεια, prawdz. już działan.

Ueberw. I. 219

Mater. zat. jest możno. zostan. rzeczyw. rzeczywist.
Ona jest czemś pośredn. międ. byt. a niebyt.
A staje się rzeczywisto. przez ruch –
ruch jest urzeczywistn. tego, co możeb. że jest możeb. — [illegible]
ἡ τοῦ δυνατοῦ ᾗ δυνατοῦ ἐντελέχεια (Phys. III. 1.)

Ale pojęc. możno. i rzeczywisto. względ. i ciąg. się przez całą przyro. Ta sama rzecz może być raz możno. drug. raz rzeczywisto.

drzewo – dom, kam. – posąg – niższa część duszy a wyższa – ciało a dusza –

Tak dualizm międ. możno. a rzeczywisto. zamien. się w szereg rozwoju: się jest. ku coraz wyższ. doskonało.

27. 2. 905 Aryst.

W jakim stosun. zost. cztery przyczy. do mater. i for.[2]

23/ Lito. 232 –

Przyczyna

Jedn. i druga za przyczy. i zasad. pierw. 4 u. 1

Mater. jest przyczy. mater. a trzy inne przycz. daj. się sprowad. do formy. Przykł. lekka.

przykł. domu 233 –

Materya i forma

porówn. z δυναμις i ἐνέργεια, potentia – actus, możno. – rzeczywist.

Lito. 234 –

VIII. 1, 11: materiā dico quae actu nō ē hoc quid, sed potentia ē hoc quid –

Każ. rzecz moż. po kolei być możno. i rzeczywist. – są to dwie strony, przez któr. każ. rzecz przecho. O kategor. w rozd. 14 odróż. Aryst. co do ruchu (Lito. 112) sześć gatunk. 1) generatio (γένεσις) 2) corruptio (φθορά) śmierć, zniszczen. 3) augmentatio (αὔξησις) powiększen. 4) diminutio (μείωσις), zmniejszen. 5) alteratio (ἀλλοίωσις) rozbawien. zewn. przymiot. i zastąp. innemi 6) mutatio loci v. motus localis (κατὰ τόπον μεταβολή – przeniesien. się z miejsca na miejsce –

Lito. 235

O ruchu zob. Lito. 235

Ruch ogól. jest wieczny, ale ruch. szczeg. zaczy. się 236 nie moż. iść w nieskończo. lecz do jakiejś pierw. przycz. któr. sama nie jest ruch. 237 =

Ta przyczy. wielk. ruchu jest ὁ θεός – Lito. 238

Bóg to sama ἐνέργεια – actus purus –

Dla czego w Bog. nie moż. być ruchu. – 238

a) Bóg nie zawie. w sob. żad. mater.

b) " nie ma częś. czy. niepodziel.

c) " nie podleg. zmian.

Lito. 239

Jakż. moż. Bóg porusz. rzecz. sam nie doznaj. żad. ruchu?

Wielka trudno!

Zwycz. odpo.: Każd. ruch dozna. przez inn. ruch byw. wywoł. lub udziel.

Ale wśród tych ruch. dozna: niejed. powst. przez coś co nie jest w ruchu – Lito. 240

N. p. Piękno. nas porywa:

Bóg Najwyż. dobro: Piękno. wszyst. stworze. starają się być do Nieg. podob.

Dla teg. bóstw: κινεῖ οὐ κινούμενον, κινεῖ ὡς ἐρώμενον

Phys. I. 9. Met. XII. 7. 2.; 3. 7.

Arystot.

Lito. 223

Defini. wiedzy u Aryst. podob. do tej, któr. podaw. Sokr. i Pla.
Wiedza rzeczy jest to znać jej przyczyny.
τὴν αἰτίαν εἰδέναι γνωρίζειν (Met. VI. 1; XI. 7)
Mnie. wiedz. że rzecz jest i dla czego jest. Ten, który wie dla czego jest (διότι) jest mędrsz. od tego, któr. tyl. wie, że rzecz jest (ὅτι)
Budowni. mędrsz. od robotni. (Met. I. 1, 14-26).
Wiedza, że coś jest, należ. do porząd. zmysło.
" dla czego " " " " " rozumu.
Każ. wiedz. (σοφία) jest wiedzą o przyczyn. i powod.
Ile przyczy. (a jest ich dużo), tyl. gatun. wied.
Z przyczy. jedn. są niż. ..., inn. wyższ., będz. ted. wiedz. tem wyższ. im wyż. są przyczy. któr. bad. Najwyż. wiedz. do najwyż. odno. się przyczy. i zasad. ἡ τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτιῶν θεωρητική (Met. I. 2. 14.)
Ta wied. najwyż. jest to πρώτη φιλοσοφία
Trzy wied. teor.: (jak. rozróżni.): Metaf. matem. fizy.
Metaf. bad. byt, ile jest byt. (IV. 1. 4) - drug. dwie wiedz. bad. części bytu, fizy bada byt pod względ. mater. i ruchu matem. ile byt daj. wyraz. się liczb.
Jedna tyl. metaf. zajmu. się byt. ile jest byt τὸ ὂν ᾗ ὄν cz. istot.

i przyczyn. bytu (VI. 1. 21; XI. 4, 3; XI. 7, 2, 11) – ens quatenus ens

Jeśli Metaf. ma się zajmow. głów. przyczy. bytu, musi wyjaśni. oprócz się o przyczy. ostat. bytu a ta będz. ów byt wiecz. niezmienny. niezależny: który zatem nieporuszony. jest poruszyciel. wszelk. bytu – Bóg.

Stąd Arystot. nazy. tak. pierw. filo. teolog. (VI. 1, 19; XI. 7, 15)

Co to jest byt, co to rzeczywistość? τί τὸ ὄν; τίς ἡ οὐσία;

Na to pyt. poprzedni. Arystot. odpow. różn. Ale tez. krytyk. wszyst. najwięcej. Plat. i Pitagorej. (Zob. zwł. I. 9; III. 2, 22 sq. VII. 8, 11 sq. 13, 3 sq. 14, 1 sq. 16, 9 sq. XIII. 4. 5)

Krytyk. ów. ploc: pomij. krytyk. Platoń. syst. (lub Platoń szk.) sprowadz. się do 4 punkt.

a) Platoni. nie dowodz. że idee istn. rzeczywiś. w jak. odrębn.
Lit. 225 iśc. a wpad. w log. kontradykt. (I. 9. 4)

226 b) idee nie są potrzeb. bo nic nie tłum.

226 c) idee są to jednost. dowol.: przez wybr.: zamien. w jest. wiecz. przez dod. słówka αὐτό –

227 d) idee należ. b. mnoż. w nieskończ. – τρίτος ἄνθρωπος =

Aryst.

Odrzu. idee samodziel. istniej. przyjmu. Aryst. ogół. pojęc. bo nie byłob. wiedzy. Ta zajmu. się tem, co jest ogół. ἓν κατὰ πολλῶν – nigd. jednost. To oznaczn. i rozst. Aryst. wytkn. Lito. 227 –

Gdyb. było sam. jednost. nie byłob. nic wieczn. stał., nie byłob. żadn. ogólno. pojęcia; żadn. rodz. lub gatun. nie byłob. – nawet byłe jednostk. – Lito. 227 –

Nie potrz. atoli, żeb. poj. ogół. ἓν κατὰ πολλῶν było oddzielo. od jednost; nie potrzeb. przyjmo. jakieg. ἓν παρὰ τὰ πολλά –

Substan. ogóln. czy. idee przebyw. w rzecz. nie po za niemi, a przebyw. w nich jako ich forma, μορφή – przez któr. rzecz jest tem, czem jest – (substan.)

Czemż ted. istno? ἡ οὐσία; – Gdy Pla. odpow: że to byt ogół. Ary: wykazu. że byt ogół. τὸ καθόλου, τὸ κοινόν etc. Lito. 228 – nie jest subst. bo subst. jest to, co jest, a nie to, co się przypisu. drugieg: lub czem jest –

Subst. musi być zaw. subiekt. nigd. predyk. czyli subst. jest jednostko. jestes. Cat. 5: subst. ē quae verissime et primo et maxime dicitur, quae neq de subj. aliquo dicitur, neq in subj. aliquo ē, veluti hic homo aut hic equus –

W ięk. znacz. się mówi Sokr. jest odm. zat. Lito. 229 –

Jaki jedn. wiedz. jest możeb. któr. ma zajmo. się ogól. pojęc. jeże. nazywaś tyl. za jednost.?

Aryst. odp. że w każd. jednost. przeby. jej pojęc. któr. jest jakob. jej form. (εἶδος) a ma w sob. wszys. niezmienno. od ~~materj.~~ któr. raz z niem tworz. jednost.

Met. VII. 7. 14. λέγω δὲ οὐσίαν ἄνευ ὕλης τὸ τί ἦν εἶναι

Dla teg. może. kształt pojęc. każd. rzeczy taki. naz. subst.

VII. 17, 25: οὐσία γάρ ἐστι τὸ εἶδος τὸ ἐνόν —

subst. enim est forma quae inest.

Istnoś pojęcio. rzeczy nazy. Aryst. zwyk: τὸ τί ἦν εἶναι byt któr. w każd. rzeczy przedst. się myśli jako jej treść trwała, pojęc. logicz. lub defini.

ὁρισμὸς ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι

albo τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι = isto.

„ τὸ τί ἦν εἶναι ἀνθρώπῳ

ἡ δευτέρα οὐσία = ἡ πρώτως οὐσία — Lito. 230.

Jednost. składa się z mater. i formy.

jedna i druga wieczne Lito. 230

O mater. i form. Lito. 231.

6. 3. 901

50

Polity. Arystot: jak wid. im. jego wszy. nie jest dziel. wykończon. Istnieje o niej bogata literat. nie tyl. w obrem: form. rozdział: w wiz. histo. filo. zwana. Zell. lecz i w gmb. monogr: a wierlej artystyk. brown. Wymien. tyl: Pöhlmann. Gesch. d. antik. Communismus u. Socialism. Münch. 93-900 2 Bde:

Willamowitz, Arist. u. Athen 2 Bd. Berl. 93

Bradley, d. Staatslehre des Arist. Berl. 84 (przekł. Imelmann)

Że Aryst. rob. obrem. baden. nad Konstytu: miast greck. i lud. barba. wspomn: dawniej. Wszystk. przeped. a tyl. wzprz. o nerypor. ateń. odkryt. w r. 90 jeśi. wielk. była poried. to jenn. wiąk. zmartw. bo dostoi: ogrom zgub: Pomyśl. a.p. że wśród Konstytu: berbaryj. opracow. taki. Aryst. νόμιμα βαρβαρικά — jest to najdaw. pismo o prawie: star. od pism Cycero. o jak. trzy wz: A Cycer: z terminów pisz: wspomn: który. pisło polity a który pism. nas doszły.

Polity. skła. się z ośm. ksiąg — a baden. wykaz. mniej wię. na pew: że następ. ksiąg nie tak. jak pierwo: ułoż. ent. ze ks. VII i VIII powin. nastap. zar. po III; że prawdopod. dział. nie zost. nigdy wykończo; że text wokoło. a nie być znan. pracd Cycer: rob. potwierdz. pośred. tradyc. o smutn. los: biblio. i autogr.

Aryst.

Arystot: Jest także pewn. że text obecn: twor. trzy dzieł: z któr.
1/ obejmu. ks. I–III jako wstęp. ogól; drugi dział: ~~IV~~ VII–VIII rozw. o najlepsz. form. rządu ale także ogół niedokończ. Nareszcie trzeci dział (IV–VI) o niedoskon. form. rządu. Ten też nie zost. skończon. a późn. przez wyd. umieszczo. przed drug. cz.:

Polski przekład: Sebast. Petry. w Krakow. 1605

Jest to właściwie parafraz. dość swob. i bardzo rozwlek.

Zob. także: Tarnowskiego Pisarz. polityczn. XVI wiek. Tom II 321 nast.

1° Znaczen. polity. Arystot. dla nas Litw. 253

jest bard. wielk: a/ nie tyl. pozost. na zaw. najważ. koment. do histo. greck. dla stud. cał. epok. na dłu.

b/ nie tyl. jest wielkiemi pomn. ludzk. myśl. (choć niedokoń.)

c/ zawier. wiele myśl. i zasad. dziś jeszcze bard. przydat.

Te przed: są drugorz: rodz:

α/ metodologiczn. bo Aryst. pierw. podniósł. polity. do wyższ. zast. umiejętno. opartej. ją na ety. psycho. i histor.

β/ syntety. Arystot. na podstaw. wspom. metod. doszedł do waż. wniosk. o stosun. dziec. do rodzi. kob. do mężcz. sług do panów +

+ rządzon. do rządz. którz. po mi. zmien. stron. i nie nie stracił. na warto.

6.3.907.

51

2° Błęd. lub od uczz. odmien. pogl. Aryst. Zob. Lito. 233

a) greck. państ. jest zew. miest. z otoraj. powia; stąd im. był stosun. władz do rządzo:

większ. i zyczn. interesow. żis polity. wszystk. obyw.

miasto powin. nie być wielk.

miasto powin. ograniczy. uzyływ ludno. e zbytecz. wszyst.

b) organiz. państw. było w starożyt. opart. na niewoli

stąd pogar. pewn: o nieprzystojno. zarobkow: pracą rąkn:

a olizja. etyg. ideał Ary: był. nie może. do urzeczywist. dost. potrzeb. niew. — Lito. 256.

c) sist. przeprowadz. relig. państwo. — wolno. sumie. w uczn. pojmo. wiąż: Lito. 257.

d) niedokład. wypol. „osoby ludzki"

e) niedokł. pojęc. wolno.

3° Cel i zadanie państwa. Historycz. pierwot. jest rodzi. Kił. rodzi Tączą się w drob. gmin: (Kώμη), kił. gmin w miasto (πόλις) któr. jest zaraz. samodziel. państ.

Aryst. 6

6

Rodzina, skąd najprostsz. i najdawn. państ. jest twór przyrodzon. i skła. się z mężczy. kobie. i niewol.

Lito. 274 –

Z rodz. powstaj. sioło składające – przez rozszedł. się wykarmio. wspól. mlek. – ὁμογάλακτες – Lito. 275 –

stąd wyprowadz. Arystot. dwa wnios:

1° że najdaw. forma rządu była monarch.

2° że lud. przypisuj. bogom formę rząd. monarch.

Lito. 275 =

Taki jest histor. początek państ. Gdy jedn. logicz. lub metafi: rzecz rozbiera: państ. jest dawniej: tak jak pojęc: człow. lub jego natu. dawniejsz. od jedno: Człowiek bez państwa nie może się narodzić ani być szczęśliwym. – Bo jaki jest cel państwa? Ten sam co człowieka? praktykować cnotę! – Lito. str. 250

Im szersze społeczeństwo, tem tem wyższe dobro osięga się – str. 251

6. 3. 901

Jeżeli tedy jednostka od swego życia pokładu w szczęściu a szczęście jest osiągnięte dobrem, jeżeli dalej każdemu społeczeństwu jest wszystkiemu przez najwyższe osiągane dobro najwyższe i nikt nie może dojść do szczęścia poza państwem i t. d. Pol. I.

Lito 251 –

Istnieje więc państwo z przyrodzenia a człowiek jest z przyrodzenia zwierzęciem politycznym a kto zaś ... etc. Polit. I. 2.

Lito 252.

Taka mowa z pociągu naturalny do wrodzony zatem ...

Lito 252

Czy państwo istnieje ... czy ... – Lito 253 5...

odpowiada Arystoteles: państwo jest ..., tak jak rodzina 255

tak jak rodzi –

państwo wcześniej ... od jednostki i od rodziny

i od rodzi 256

Arystot.

!! Jakie znaczenie państwa pod względem przez Lit. 25 f.

Jaki jego jest cel w. 25 f

jest cel państwa dla jednostki dobrobyt. !! ib.

a cel więc miasta jest dobre życie ... i su Ĉŋ...

... miasto zaś jest wspólnictwem rodzin i siół dla życia doskonałego i sobie wystarczającego to zaś, jak mówimy, jest życie szczęśliwe i ...

Trzeba więc przyjąć, że polityczne społeczności jest dla pięknych czynów a nie dla wspólnego życia."

ks. III c. 9. p. 1280 b.

53

Powst. i cel Państ.

„Ponieważ widzimy ~~jest~~, że każd. państwo (miasto) jest to ~~jakieś~~ społeczno. a każ. społeczno. zeszła się dla jakieg. dobra ~~(dobra)~~, bo wszyscy wszystk. robią dla czegoś, co wydaje się być dobrem, jasno, że wszystkie (społeczności) zmierzaj. do czegoś dobr. (= do jakieg. dobra), najbard. zaś i do najwyższego dobra zmierz. najwyższa i wszystk. inne obejmuj. społeczno. Ta zaś jest społeczno. zowią się państw. i społeczno. polityczn." (Polit. I. 1 = 1252 a.)

Cały Aryst. w tem krótk. zdaniu. Napis. tomy można o powst. i celu państ.: ale do tego, co Aryst. w kilkunastu słow. wyłożył nie umiem. dod. wiele now.

Stwierdz. Bradley (d. Staatslehre d. Aristot. = p. 15), że prostota tych słów nie porwa: dostrzeg. jak wiele wypowiedz. stanowis. Aryst. a gdy się zgadz. kto na nie, zgóry załatwio. szę niektór. kwest. będ. przedmiot. nastęgu. dyskus.

Musim. uważ, że Aryst. wypow. jasno:

1) jaki jest cel państ.

2) że cel ten nie jest dowolny: ani przez ludzi wymyślo.

3) że cel ten jest ostatn. i najwyż. celem życia ludzk: a wszyst. cele, któr. sob. stawi: czy jednost. czy związk. wszelkie tych jednost. – muszą zmierz. do celu ostat. który urzeczywist. w sob. państ.

4) wyni. z owych trzech twierdz. że człow. nie może istn. bez państ: i że bez państ. nie może być tem jestest. któr. nazyw: człow:

Zobacz. co następ: Arystot. podaw. zar: różn. zdań. przeciw. n.p. że nie ma różni. zasadni. międ. rządem polity. ustroju czy wol: obyw: czy przez króla rządzon. – lub międz. tym cel: a cel: który sob. staw: ~~z~~zawodów. wielk: domu lub nawet. ojcow rodziny = – bo wedł. nich nie różn. się dom wielki od mał. miast: a tylko tem, że się róż. ~~a tak samo nawet~~: że pan domu (δεσπότης) ma pod sobą nie wolnych – rządzi: względ. domu nie ... daleko wiz: (οἰκονόμος) = nawet: Król (βασιλεύς) (i wol: państ. naczelnik (πολιτικός tyl. ten się †

† róż. że król rządz. samowol. – a polityk wedł. przepis: urzędy polity. w części: rozkazuj. w części: otrzymuj. rozkazy –

Celem każd. isto. żyj. jest szczęście. cel. kilku istot razem po-
łączon. w jakąś społeczn. jest tak samo szczęście, tyl. w wyższ.
stopn. ponieważ społecz. jest wcześn. od jednost.; ponieważ wszyst. cel
i środ. może zat. wszystkie gotow. jednostce, czy też samej sob.
Otóż państ. jest wyższ. społecz. jakie powstać może. będz.
zat. szczęście, do którego zdąża wyższ. jakie istn. może na ziemi
Państ. jest społecz. (IV. 8. p 1328 a. Susemihl p. 125
podobn.: jednost. dla życia ~~jakie może~~ (ile możebnie być może) najlepsz.
Ponieważ zaś szczęśliwo. (εὐδαιμονία) jest najlepszem szczęśliwo.
zaś jest urzeczywistn. (ἐνέργεια) i wykonyw. (χρῆσις) doskon.
cnoty =

Cel Państwa i jego zasięg: Arystot. we ~~wstęp.~~ rozpat. swej Polity-
jest najwyższ. w życiu ludzk. Stąd wylicz. jego rozmait. dziedz.
rozst. a tak logicz.: że trud. się nie ~~spodz.~~ przydać, jeśli przyjm.
się zatoczyć. że każd. ludzk. społeczeńs. zmierz. do jakiegoś celu.
Ponieważ każ. związ. ludzi ma jakiś cel, a wszystk. związ. jednoczą się
w państ. i dąż. przez takow. jedności jest oczywist. że do najwyż.
wspólnego: obejmuj. wszystk. inn. będz. miało cel najwyższ. z wszyst.
celów ludzk.

Jest tedy jasnem, (Poli. III. 9 p. 1280 b. (Kirchm. p. 86)
że państwo nie jest tylko związk. zwyczajn. (przebyw. na jedn. miejscu) wspólżyc. lokaln.: (κοινωνία τόπου)
lub dla obrony od krzywd tak dla zamian: (usług. i produkt.). Wszystk.
to musi koniecz. być ~~na zawsze~~ gotowe: jeśli ma powst. państ.
Jednakże gdy nawet wszyst. to jest pod ręką, jeszcze państ. nie ma
lecz państ. jest potrzeb. ~~dla~~ się tego dobrego życia (εὖ ζῆν) tak dla rodzin
jak dla rodów, aby wieść życie doskon. i sob. wystarcz. To też
nie moż. być wspólne. jeśli nie zamieszk. jedn. i tego sam.
miejsca i nie zaw. się międz. sob. Stąd powinowactwa zawiązyw.

Rozd. 9 u Kirch. p. 83-87 =

się po miast. i pokrewieńst. rodów i ofiary wspól. i towarzys-
twa (kluby dla wspól. obcow.). Ale to wszyst. jest dziet. przy-
jaźni – to przyczyn. wiedz. do wspóln. życia. Zat. celem państ. jest
dobr. życ. a tem te wszystki istnieją dla tego celu – Państwo
zaś jest rodów i siół połączen. (κοινωνία) dla życia doskon.
i rob. wystarcz. To zaś znaczy, jak twierd., żyć szczęśliw. i
wlaściwie. (τὸ ζῆν εὐδαιμόνως καὶ καλῶς) a więc dla szlach-
czynó. należ. przyj.: państwo. społeczn. nie zaś tyl. dla wspólne. życia
Ci więc, którzy najwięcej przyczyn. się do tak. wspólnot. mają więcej
udziału w państ. od tych, którzy mogą za im równi lub znakomitsi
obywateli. (= prawa obywat.) i co do pochodzen. ale nie za równi (co do wolno
co do cnoty polityczn. lub którzy ich przewyż. bogactw. : ale w swoje
od nich za przewyższa:

W ostat. wykła. (7.XI.906) zastan. się nad celem ostat. który Arystot. nazwa: państ. Nie przeczy, że państ. musi bron. poddan. swoich od zewn. i wewnęt. niepokoj; nie przeczy, że musi ułatw. im materyal. warun. bytu, łatwo. produkcyi i zamia: produkt; musi im pomag. do ~~potrz~~ pierwsz. wrażen. stosun. i osiąg. potrzeb. dobroby: i wywczasu, ale dodaj z naciśk: że oprócz owych materyal. codzienn. warunk. musi im zapewn. wyższ. prawdz. Ludz. zeszli się w państ. nie tyl. na to, aby mogli żyć, lecz więc w niem pozost. aby mogli dobrz. żyć a dobr. życie jest działan. cnotli: i doskonał: czyli jak mówi: energia cnoty i doskon. jej wzywające Eth. VII. 8. 1328 – Ponieważ zaś państ. jest najwyższ. instytu. społecz. będz. takż. cnot. w niem praktyk. przez obyw. najwyż. i najdoskonal: a że każd. czyn ludz. zdąż. do swego: będz. ~~cnot~~ wyższ: która daje praktyk: cnót w państ. i zapewn. jego organizac. takż. cnotę najwyż: Cał. wyższ. słow. rozumi. się w cnocie, którą ma dać państ.

Wspomn. już, że starożyt. mieli o cnocie pojęc: zewn. od ludzi wewnętrz. Dla nas cnota jest pojęc: najwyższ. nadprzyrodz:

Polity. Arystot.

Urzęd. cnotli: znacz: przedewszyst. to samo, co obywatel. cnotli: pełniący obowiąz. swój. urzędu sumienn. Ale może być obok tej. stab. niedoł. urzędn. Dla starożyt. ertonów nie posiad. b. wtedy cnoty urzędn. w należy. stopn. Tak samo nie wszyst. wszys. cnotli. dla tego, że jest dziełem. polity. pisarz. lub prawnik. Starożyt. nie odróżn cnót ~~...~~ od przyrod. i ani teologi. od świeck. ani nauk. człow. od ducho. Każd. wszed. ... lub dany, podnieść. przez ciągł. ... lub wartość. do pewn.: siły, wszys. czn: Zapew. stanie. jedn. cnoty wyż. od drug. ale wyż: cnoty obejmo. wszystk. przymio. człow. i ducho. ... i żąd. aby każd. z tych przymio. jaśniał w pewn: doskonało. o ile to natural. zgadz. się z harmo. ludzk. przykład. Bo harmon. przedewszyst.! mówili Grecy. Arysto: zaś ująwił głów. część. zwłasz. defini: virtus in medio posita est. To zdan. część. źle rozumian. wiond. w cnot. teologi. i społecz. sprowad. się do prost. określe: że uczciwo. jest w pośrod. międ. dwie. wreszcie; międ. rozumnie. a skąpst.: nie znacz. jedn: że energ. z która ma być praktykow. uczciwo. ma być połowiczn: Nie wyklucz. wogól. całk. oddan. się dawy praktyce jakiej cnoty.

Otóż wśród cnót wyżej. części. teorety. stawia je wprzód praktyk. Zob. Litogr. 270-271.

14.XI.906 57 6a

Tak. zwan. teoret. filozo: (wspomniałem już o tem) jest właści. fizy. i metafizy. – Logi. jest nar.: wstęp. i pomocni. do wszelk. pracy umysło. – i wraz z ostatn. porzą.: siwa. a kształc.: wyższa.: z umysł. Teolog.: który ma sob. pierwszeń. księg. osob. XII w Metafi.: Gdy filoz. prakty. (t. j. Etyk. [Ekono.] Polity. po części Retory.) zajmu. się czyn. ludzk. z punktu widzen.: czy są dobr. lub złe, korzyst. lub bez wartości lub nieszkodli. i t. d. a tak zw.: Filozo.: twórcze – poetyczne = bada wartości estetyczn. lub też techniczn.: przemysło. tworów ludzkich – Teorety. Filozo. ἡ θεωρία = uwzględ. tylk. rzeczy w sob. i bez względ. na ich wartość lub pożyt.: odpowiada.: jedyn. na pyt.: czem każ. rzecz jest? skąd jest? po co jest? i t. d. Jest to badan. prawdy dla prawdy bez wzgląd. na jej zastosow.: dla jednost. zwierzę. lub ludzk.: a przedewszyst.: bez wzglę. na postępow. etycz.

Otóż tak. badan. teorety. uważ. Arysto. za najbez. odpowied. natu. ludzk.: a zat. i za najwyż. rzecz: jakiego dostęp. może on na ziemi by zaś: oddziel. moż. teorety. od prakty.: badan.: jest koniecz. Kwest. drugorzęd.: zaś: zawsze jest, że czysto teorety.: badan.: jest najwyż. funk. umysło. ludzk. która docho. do Boga, skąd

Polity.
Aryst.

Bog. zastan. się, ku naszn. odwr. się od ziemi i wzn. się wyżej się

podob. do Boga. Nie jest to kontempla. w znacz. chrześcij.

ale zew. podob.: do niej odryw. się od rzeczy tego życia – oczywiś-

nie na drog. to obowiąz. praktycz. życia przeciw. kontempla.

i ~~[illegible]~~ dzie. ma powód do osiągn. wszystko – czyli który

nam dzieł. rodzić, mówić itd.

p. 1177 a. 6. Należ. przeczyt. Eth. X. 7 = gdz. Aryst. w sposób jasny

a wszyst. wyłożon. wyraz: życia poświęc. wiedzy teorety. czyli

badan. i rozpamiętyw. przedm. w sob. i dla niej sam.: rozważa.

Jeż. szczęście jest mot.: urzeczywistnie. κατ' ἀρετὴν ἐνέρ-

γεια – jest rozum.: że chodzi o cnot. najwyż., ta zaś będz. cząst-

naszej najlepsz. części (τὸ ἄριστον). Ta najlep. część jest w

człow. rozum (νοῦς), który z przyrodz. sob. praw. rządzi i prze-

wodzi i poznaj. to, co jest piękn. i bosk. – mniejsz. o to czy

rozum (lub jakikol. będz. ta władz.) jest czemś bosk.: lub

z wszyst. co w nas jest, najbard. bosk. Jego ted. energia (t.

j. urzeczywistn.) wedł. właściw. mu cnoty będz. komplet. szczęściem

(εὐδαιμονία)

Polity. Arystot.

że dla rozum. w swoj. zasad.: teorety.: (bardz. przed. dla męż. zam.) jest najlepsz.: energia (urzeczywistnien.) na to panuj. zgod. powszech. – bo rozum jest najlepsz. z wszyst. co w nas jest i z tych rzeczy, któr. pozn. moż.. On jest takż. przyjemn. najdłuż. trwaj. lub najwytrzymalsz. – bo moż. jedn. czas dłuż. oddaw. się myślen. niż któremukolw. inn. zaj. A pod. gdyż szczęśliw. musi być takż. przyjemn. jakaś przyjemno. otóż z wszystk. cnót urzeczywist. τῶν κατ᾽ ἀρετὴν ἐνεργειῶν – oddaw. się mądr. (σοφία) zgod. uważ. jest za najprzyjemn. Zdaje się przeto filozo. posiad. zadziwiaj. ~~roz~~kosze (θαυμαστὰς ἡδονὰς) przez swoj. czysto. i swoj. pewno – καθαρειότητι καὶ τῷ βεβαίῳ – z tego zaś jest oczywist. że posiadaj. prawd. znajdu. się w ~~[illegible]~~ przyjemniejsz. położe. od szukaj. prawd.

Lessing utrzym. prawie: że gdyb. Pan Bóg ofiaro. mu w jedn. dłoni prawd. a w drug. szukan. prawd. wybrałb. tę drug.

—

Pot. tak zwan. niezależn. (αὐτάρκεια) = wystarczan. sob. = znajd. się najbar. w ~~[illegible]~~ [illegible] czyn. teorety. = zapew.: wszystk. potrzeb.

zaspokoj. potrzeb. życia — tak mędrz. jak człow. sprawiedliw., jak
wszys. inni ludzie. Ale gdy potrzeb. te są zaspokoj. — człow. spra-
wiedl. potrzeb. inn. ludzi wobec któr. i z któr. spełn. sprawiedliwo.
podobn. i człow. wstrzemięźl. (σώφρων) i mężn. i każd. inny
ale mędrz. (σοφός) także sam będąc może sam ze sob. rozmyśl.
a im mędrsz. jest, tem ~~lepiej~~ więcej będz. rozważ. Może będz. lepiej
rozważ. mając towarzy., ale to nie przeszka: że z wszyst. ludzi
b. 1177 b. sam sob. wystarcz. najbardz. Zdaj. się zresztą że ~~to oddawa. się~~
kontempla: same tylko dla sieb. jest umiłow.; bo nic ona nie
robi prócz rozmyślań; i owszem ino. zaś praktycz. bywamy mniej
lub więc. uposob. do działa. —

21 XI. 906

Polit. Aryst.

~~Wykazawszy~~ Wykazał ostatecz(nie) (cel państ. jest doskonałość obywat. swoim najdoskonalsz. życie a przez to i największ. zdolności: musiał Aryst. wykazać, iż. tak. państ. i tak aryst. funk. państwo. Zrob. to w zarys: najdoskonals. państw. który. rzeczyw. nie było. Wprawdzie jedn.: bez względ. na to, czy owa optima respublica właściwie przez Aryst. możli jest lub niemoż. musimy krytyk. podd: samo celowo-państ. a pot. te szczegół: najważ. wyrażon. przez Plato. a najzgodn. z Aryst. je rozwija.

Rozkład. tę pracę na szer. części: i spróbuj. jak najprzystępniej.

1) Czy dobrze zrob. Aryst.: wyznaczaj. państ. cel jakiś?

2) Czy cel szczegół. który on nadaje państ. jest prawdziwy?

3) Czy państ. jest źródł. cnót dla obywat.

4) Czy to źródł. jest zupeł. dla nich wystarczaj.

5) Czy cnoty cnotli. jednost. są ostat. istotnym cel. państ.?

28 XI. 906

Polity, Aryst.

Początek państwa. Na początek ~~pierw. rozdz.~~ pierwsz. księgi: rzuca Arystot. krót. uwag. o tem, co jest państ. Zbij. naprzód opin. wedł. któr. państ. byłob. tyl. rozszerz. rodziną, że międ. ojcem rodz. a król. mał. państw. itd. tyl. różni. ilością.

Arist. te i podob. błędy. Arystot. usun. rozbiór: Począt. składni. najpierwot. ludz. społeczeńst. i rodziny. dwa z stron. mężcz. do kobie: i stron. woln. do niewol: (I-2) Pierw. stron. ma za cel potomst., drug. zaś także pracę z służb. W ten sposób powst. rodz.; zdaniem natur. różni. że będą przed. rodzin. nie zdoby się na niewolni; nie jedn. przyczyna wola robocz: Jest cel rodzi. na to, aby zaopatrzyć. wszyst. do niej należ. w potrzeb. życia. – Charondas: którzy jedzą z jedn. kosza chleba. Epimenid. tworzące tego sam. korytko –

Gdy rodzi. się rozrost. a dziatki. dla których gospodar. i dla bezpieczeń. obra porząd. rozpoblor. zakład. sioło – ono zawiązu. się dla dział. korzy. pewn. liczb. gospodarst. rodzinn. Zdaje się że sioł. rozwi. się z rodzi. powinow. Dlatego dziatki. sioła nazywa się dziećmi: braci mlecznymi – ὁμογάλακτες (bez różni. wieku).

To też pierw. miast. rządzo. były przez król. jak i bogow. dla potwierdzeni. wyjaw. rząd. monarchi.

Z kil. zaś wsi zupeł. doskon: (κοινωνία τέλειος) wytworzo. jest miast (państwo), mając. już wszelk. warun. samowystar. zob. Powst. bow. dla tego, aby się żyło, a istnieje: aby się żyło dobr. Dla tego. każ. państ. jest zarówno przyrodz. jak. wszyst. pierwot. związ. społecz. bo państ. jest ich cel. a przyrod. jest w tym celu zawar. Bo jak. każ. rzecz jest po ukończ. rodzen. się, takiem mówim. że jest jej natu. jak. np. człow. konie, domu. Jest także. to dla czego się co rob. i w jak. celu. rzecz najlep. Z tego. wyn. jasn. że państw. należ. do rzeczy przyrodz. i że człow. z przyrody (natury) jest stworzen. polity. a człow. bezpaństwo. który nim jest z natu. a nie przypad. alb. lichszy jest od człow. alb lepszy i t. d.

Dowod. tego jest udoszt. z daru mowy, który tylko ludziom jest udział: oraz stąd, że państ. w pewn. rozum. dawniejsz. jest od rodzi. i od jednost.

Zob. Kom. rozd. 2° ks. I

28.XI.906

Społ. Aryst. nie zajmu. się, nawet nie mówi w tych. stosunk. zostaj. do rodów = Nieraz tylko - że państ. nie istn. dla zadośćucz. interes. materyal. (ani dla tego się wzajemnie przyjaźnić.) lecz dla życia dobr. przedewszystk. — Taki jest cel miast. Miasto zaś jest to rodów i siół wspólnictwo zawarte dla życia doskonał. i sob. wystarcz. = πόλις δὲ ἡ γενῶν καὶ κωμῶν κοινωνία ζωῆς τελείας καὶ αὐτάρκους χάριν p. 1281 b. 40 = III. c. 9 = Takich wspól. więc. znajd. się, choć nie dowiadu. się, czy tych. zawsze zostaw. rody z siół: albo znowu wsie z jedn. i drug.

W tych. sposób z pewn. liczb. siół powst. państw. miast. Także nie słyszy - mówi dyl. Aryst. że zanim państ. właściw. powst. mogą być rodziny i sioła = t.j. domy zamieszk. przez jed. rodzin. i więc sioło z pewn. liczb. domów, zamieszkan. oczywiście wyższe: także przez pokrew. ludzi: To także wynik. z jego stanowiska - (rodziną), gdz. stad. wystarcz. jej przedstawi. - dziada lub pradziada: = potem wszelki. sioł. = który także tych pokrewni.

Polityka Aryst. 6

Bradley p 22

impona. abeady jenn. yrecow. religia. obrzadk.

Ta to wsz: drogi więz: pozostaj. na życ. całe = ścisł. wszyst. z rodziną, i z świat: żywe i później w życiu pełn. obywat.
A jest to widoczne. że ani rodzin. ani świat. nie wystarcz. sob: one pełn. pew. funk: potrzeb. do utrzym. jedność: ale jeśli jedno: wchodz. w skład. naprzód rodzin. pot. świata, one tworz. zapeł. doskon. i szczęśli: wzajem świat przygotow. miejsc. a dzięki miejsc. dostar. wszystk. środ. do Cięż. myśli. i prawdz. ludzk. i zaprow. sob. wystar.
Ludz. naturalnie. wyd. się, że chod. głów. o uprzyjemn. i udogodnien. wewn życie materyal. i towarzysk: ale u Aryst. gdy wszyst. jest pojmow. pod obraz. ruchu a stawan. z punktu widzen. teleolo- bo ruch każ. musi się kończ. musi mieć swoje celow – ani rodzi: ani świat odpow. nie mogą i one także. rozwij. się. Rodzin. powst. na to, aby nat. zasp. potrzeb. potomst. a koło nieb. pod rozkaz. pewnik. potrzeb: służb. niewoln. i rozt. domowni – Ponieważ także rodz: niewy bogac. i dobr. zorganizo. nie moż. zaspokoi. wszyst. potrzeb. a czas. zespoł: i w now. drog. się przenosi: – powst. świata, dające pier. pew. wyż. korzy: ... – naraz. wszyst. dzi. [illegible]

28.XI.906

Polity. Arystot. Bradley 23

~~Wiedza~~ ~~nież.~~ Zasadniczo: wir. form społecz. d. j. rodz. i wśrót. głów. stąd
pozór: że ich rezult. współdział.: nie odpow.: zaspok. zespołecz.
potrzeb ludz. i ani w rodz. ani w siole ustaw. nie ów. ~~się~~ zaspok.
wystarczaln. sob. (αὐτάρκεια) a przez tem nie chodzi tyl. o wystarcz.
rob. materyał: Arystot. wied. powszech. że to osiąg. moż. i bez państ.
dostarcz. n.p. pomnożyć. wśrót. rzeczy potrzeb. któr. nie produk.
lub przez handel zabezpiecz. im spokój i dobrob. To też wszyst.
Arystot. uważ. ~~powód~~: państ. powst. dla to, aby ludz. mogli żyć,
ale państ. dalej istn. ab. ludz. mogli żyć dobr. — Arystot. cel
ten nie wst. osiąga: owemu genety. państ. od rodz. do wsi od
wsi do mies. bez. odzyw. się dalej który nie dąży do zaspok. wo-
kuła w państ. komplet. i który wynik. się potrzeb ludz. dzia-
nie ludz.: do energii czł. i doskonało. —

Ten proces jest przyrodz.: to znacz. że państ. nie jest insty-
sztucz.: lecz przyrodz. bo ustaw. dla tak nie dla, zewn. przest. ludz.
rozwij. się i zdoł. do urzeczywistn.: swego celu. Państ. należ. do
tych rzeczy, któr. są φύσει —

Bradley s. 24

Jednakż. ten przez. wymag. pewn. zostawa. się. Państ. nie jest niczem inn. jak liczb. obyw. w nim żyj. i powied. zat. że państ. istnieje. zach. nag. dostat. że każd. obyw. ostateczn. raz. zaw. znaleść się w państ. i tam się rozwij. ku możeb. najwyż. doskonał.

Nie natu. narzu. tego celu człow.? lecz człow. sam między. wyzna. sob. ten cel, rozwijaj. go z poten. do energii. Cel każd. rzeczy, będą. w rozwoj. potencyal. jest zamien. się w energi. w aktua. ale cel ten nie jest narzuco. rzeczy z zewn.; nie jest cel. dla któr. owa rzecz jest środk.: lecz jest sama natur. rzeczy, doprowad. do pełn. rozwoj. — Gdy rzecz jest już aktualna, jest ona to samo, co jej cel ostat.; gdy zaś dopie. rozwij. się, cel jej ostat. w niej spoczywa. i pcha ją dalej do końc. rozwoju. Cel ostat. człow. osiągn., gdy jego natu. z potencyalnej rozwin. się w najdoskonal. aktualną. On sam sobie jest cel. ostat.

Jako dziec. jest potencyą tego, czem kied. będz. to też rośnie. Tak samo pan domu, matrona. dziec. rodz., człow. złota, w pewn. miejsc. już powied. rozumieją. swoj. przeznacz.: a w pewn. miejsc. pewne maj. je drzemiąc. w potencyi. Dopie. w państ. rozwij. się zupeł. i dokła. — dla tego państ. jest rzeczą lub stan. natur. dla człow.

Rozwijaj. się potencyi jest w świe. ilość nieprzebr., każ. po swoje. się urzeczywis. ale nie każ. dochod. do tej zupeł. perfek. Każ. potencya jest pędem natury, wyz. swój cel w sob. ale nie każ. cel rów. doskon.: Wielkiej ... stopn. rozwoj. urz. osiąg.: Wszyst. rzecz. stwor. współ. pomocne. zrealizow. cel: ale wsz. cele ostatecz. dla wyższ.: a ogóło. byt. dla nieb. Każd. byt zdą. do swoj. najwyżs. formy, a co sprawia się w człow. Także w nim prawda. się twor. Ta sama siła rozwoju w urzeczywistn. w sob. swej. cele doskonał. pełne urz. formy do rozwoj. aby być podkład pod rozwój wyższ. natur, aż wszyst. z nich, człow. zbliż. się coraz w dost. pew. do podobień. boż. natu. która jest zupeł. doskonała. W ten sposób: wszyst. byt doczesn.: urzeczywistn. się w człow. nie o ile jest roślin. i zwierz.: lecz o ile w pew. dost. posiady: umysł. rozs. i ~~[illegible]~~ wrażliwą doskonało. bożą.

W ten sposób. uważ. porząd. że świat nieorgani. i roślinny i zwierz. istnieją dla człow. i w ten sposób panow. jest naturalne. twor. bo człow. jest stworzen. panstwem.

Polity. Arystot.

Bradley p. 25

Bradley
25
Pollock 18-19

Taką daje odpow. Aryst. na probl. sofist. a Pollock widzi w tej odpow. podwójn. zasadn. prawdę: raz że jest ono człow. narzuco. przez ogól. i stał. warun. jego życia – powtó: że jest jedyn. form. życia, w któr. człow. moż. najwięc. rob. z tego, do czeg. ma zdolno. czyli najw. rozwin. swoj. zdolno. (po naszemu: wszystk. swoj. potenc. doprowadz. do możliw. najwyż. stanu energ.) Człow. urodz. się na to ab. być obyw. – ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον

Niema inn. zdan. w literat. grec. – mówi Pollock (18) któr. się tak dobrz. przyjęł. i ustaliło lub któreb. lepiej zasługi. na to, aby stało się powszechn. – Zdan. to wygl. bard. prost. ale jest to jedna z tych prawd, w któr. odkryw. coraz więk. znaczen. im więk. nasze umiejęt. wzrast. A to nam wydaw. się w nam. rzecz. Jest warto. treści prawa Newto. o ruchu tak jak on je ~~o~~określ. i wyjaśn., ucz. znaczn. jego współczesn. ludzi a nam. przez przyrod. nas. zost. zrealizo., dopiero nam się zost. nasz. światło przez nowsz. ~~form.~~ nau. energji.

Prawo Newto. we właśc. form. Newto. zost. przywróc. przez lorda Kelvina i przez prof. Taita do przynależ. mu miejsca na wstęp. do fizyk. natur.

Obiecuj. ucze. p. Pollock nawet, że dzieci nasze mogą. więc mądro. i światłe
w dzieł. Darwin. niż sami znaleźliś. w czem zdaj. się kieru. się Pollock
wygórow. optymi. a cieszy się, że prof. Max Müller w ~~[illegible]~~ jutro p. 19
ogłosi nie. Krytyk. czyst. rozum. w angiel. przekład. bo trzeba jednocześ.
studi. niem. uważaj. do Kanta i świadcz. że sto lat było za
mało nawet stu lat znakomit. intereso. się filozo. i ~~[illegible]~~ uczon. filozofi., aby ocenić człow. tej wielko. co Kant.

Co zaś Augst. się tyczy, wolno powiedz. że nawet 20 wiek. nie
było za nadto — bo były czasy, a nie raz powtórz. się, gdzie będ.
było się przyzd. mądrz. i oględ. człow. Ktoś by ludom, ~~ocalo~~ uwodzon. przez
specjal. polity. sofizma. było. zwrot: powróćcie do Augst. ale
takich człow. się nie znala:

Zara. Augst. został. w swoim czasie: i to przez antycyp.: Pollock
znaczeń. i niebezp. rozporządz. z narodzin. błęd; z teor. p. 20
Ugody społe. która konsekw. przeprowadz. do niej. ima. nie mogł.
doprow. jak do skrajn. indywidualiz. i czyst. anarch. Gdyby się
znal. — powia. Augst. prawdzi. bezpaństwo. człow. ja trzeb. tak. odwi.
od tego, który strasz. swoj. mięśni. w przeszł. przez ~~wypad~~ traf. nieoczekiw.
— wyst. zaś Augst. przewidyw. o wszelk. ~~wypad~~ zdarzen. wyjątk. lub o zupełn.
zniweczen. oręż. który spotk. jego miasto rodzinn. — cóż potrafi. powiedz.
o takim człow.?

Pollock p. 28

Aeb. musiałb. to być ctow. nadludz. alb. nów. powoż. pogańs. musiałb. być w natural. stan. wojny, z ręka swoj. wytęż. przeciw każd. człow. Otóż ten ktoś, kto nie należy do żadn. rodu (clanless) ani do żadn. pana człow. któr. Aryst. uważa za rodz. potwo. jest identy. z natural. człow. Hobb. i Rouss. Jest to jednostka, z których teo. retycy Ugod. Społecz. gdyb. należyli się w wystarczaj. liczb. mniej więcej. 6. zbudo. państ. Jest to przedziecowe: przy któr. bezst. bytb. niemożl. się a w końc. powza. Myśmy bard. dobr. zobaczy. co z tego wyszło. Rouss. i ugod. społeczn. mieli znacz. swoj. w Fran. rewolu. i zadz. że mam. obecn. wystarcz. ręk. dowiedz. się powodz. iż Aryst. miał rację a Hobbes i Rouss. byli zupeł. w błędzie. przypuszcz. w tej chwil. żeśmy wszystk. rozumie. Hobb. tak przez. ich wykł. przyjm. się.

p. 21 — Tak więc. wedł. Aryst. Państ. jest czemś dla człow. pierwot. i koniecz. a w porząd. umysło. państ. jest nów. dawniejsz. od jednostki, ponieważ człow. nie może żyć jeżeli kompletn. ani znosić osobn. poza Państw.

16.1.907 a

<u>Państwo a obywatele</u>. Państ. składa się z obyw. ale nie każdy ~~[illegible]~~ co mieszk. w państ. jest obyw. nawet gdyby był tego sam., co obyw., pochodz. Cecha konieczn. obyw. jest udział w rząd. i prawodawst. Jest każd. obyw. któremu wol. uczestnicz. w rządz. administr. która zaraz. jest ustawodawcz. władzą, a prócz teg. w sądownict. Gdy obywat. tak dużo uprawnio. taka zbierz. się liczb. że wystarcz. do ..., wted. mamy państ. lub miast. = II. t. 1. p. 1275 b.

Aryst. Polit. Litogr. p. 305

Na czem więc polega państ.? Łatwo odpow.: W metafi. uważ. Aryst. każd. rzecz za złożo. z mater. i form.: ὕλη – εἶδος = Pyt. się o isto. rzeczy, znacz. pyt. się o jej formę = stąd εἶδος to samo, co οὐσία =

Forma państ. będz. jego konstytu. a materją obyw. Dopó. trwa konstytu. niezmienio., także państ. jest to samo, choć obyw. ciągle się zmieniają. Ale gdy konsty. się zmien., także państ. przesta. być tem sam. bez wzglę. na to, czy jeszcze mieszkaj. w niem ci sami obyw. lub zupeł. nowi.

Przez Konstyt. rzecz wzgl. wszystk. ws wzgl. od będzie dziejsz. — Dziś. Konstytu. stanowi zbiór praw polityc. któr. oznacz. naprzód pewn. stat. atrybu. polityc. każd. obyw. i pot. wzaj. stosun. władzy do panuj. i do obyw.

Arystot. brał wyr. πολιτεία w znacz. szersz., bo zalicz. do niej także wszyst. obja. życia społe. zat. całe tło history. społecz., na któr. odbyw. się życ. Konstytucyj i obejmu. wszyst. stosun. towarzys. któr. w ciąg. wiek. wyrob. się w jak. państ.

Ale Konstyt. (por. III 3. 1276 a 34) jakkol. jest elem. formal. i kształt nadającym, nie powinna być obyw. z góry narzuc., jak to widzi. n. p. w świe. materyal. gdzie forma przerab. jakiś elem. materyal. bez porozu. stosow. się do ludz. dla któr. jest przeznaczo.

Tu odzw. zas. różn. z Plat. dla któr. później pewn. kil. przytocz. przykład. Plat. uważ. natu. ludz. za jedn. a jeże. [illegible] a jest. za niezg. różn. klas. ludz. w państ., to sztucz. sposob. dla tego, że są potrzeb. On właśnie tworzy te klasy żołnierzy, robotników itd. jako niedozw. potrzeb.

Aryst. Polit.

Aryst. wychod. od inn. punktu widzen. Ludz. od urodzenia wed: ług. równ. uzdol. i obdarzeni, musi więc i Konstyt. z temi równ. się liczyć. Wszak. Konsty. jest to podział praw i swobód i przywilej. na wszys. obyw. Otóż w jedn. państ. jest podział ten równ. w drug. nierówn. Byłob. najlep. mieć sam. obywat. równych i do sieb. podobn., wted. podział równ. praw i swob. byłb. sprawi. Tymczas. jedn. ludzi nie są nierówn. będz. podz. równ. wielką niesprawiedl. Należ. b. raz. domag. się podziału nierówn. a zatem więc dobra Konsty. od zrównania na razie wszyst. poleg. równo. i nierówn. obyw. Litogr. 306

Pierw. nierówno. pocho. od sposo. życ. i zajęć. W domu praw. niewol. róż. się od pana i podobn. w społeczeństw. ten, który wyręczony swoi pracą = dziś, wszytk. robotn. = i swoi. siły wielk. a róż. się od członk. miejsk. Ale naw. drob. rzemieśln. (βάναυσος) który przez. na to, aby swój wyrób sprzed. ma zajęci. nisk. poniżające upodlaj. Lito. 307

Wyprowadz. stąd Aryst. wnios. że w państ. dobrz. urządzo: ludzie tak równ. zajęć i tak równ. sposo. życia, nie powin. używ. tych sam. swob. ani tych sam. praw, bo cel. państ. jest uszlachetnienie każd. obyw. przez praktyk. cnót. ozywiśc. ludzie, żyj. z pracy rąk.

swoich. będ. mieli udział większ. w tej wszystkiéj. czyn. którą daje cnota.

Dwie inn. różni. Kardynal. rodz. się z pochodz. i majątk. Ludz. z wolu. rodz. wodze są wszy. równi, jednakże potom. staw. przodk. maj. nieb. ze dzielniejsi. i lepsz. Tak samo ludz. bogatsi d. względ. majątk. społecz. daj. wszyst. gwaran. dobr. sprawo. urzęd. Lepsz. i pewn. jest rządz. jest cnotą. bogat. od tej. który. nie nie zechcą. — Te rząd. wydaj. się Aryst. słusz. i w pewn. miesz. wre. — III. 12. r. 1282 b.

Nie chce Aryst. oligar. w której b. pewn. bogac. wy. tłum. bo państ. majątk. instytu. handlu. ku bogace. się III. 9. 1280 a

Ale z drug. stron. — ze państ. musi także. liczy. się z ubog. — mieć się na baczno. bo jak boga. tak i ubodzy maj. wiel. stron ujemn.

Boga. za zuchwali i skłod. nieuczciwi; tamże za skromni
i skłonni do okiełznan.; i może nie dość samodziel. ani
w rządzeniu ani w słuch.: (Widzi. że w dobr. państ. musi każ.
obyw. na przemian. i rządz. i słuch.)

Dla tej. państ. być. złoż. z bogat. i uboz. narażone jest
na zam. rozterki i swady, bo pozbawio. miło. i równowa.
Trzeb. więc punkt ciężk. w każd. państ. przenieść do stanu
średn. któr. nie jest dość bogat. aby się rozzuchwal. a jednak
dość zamoż. aby być samodziel. a nie dociśnięt pogardą.

Rozwod. się Arystot. nad dobr. przymio. stanu średn.
Miast. dość wielk. (byleby nie zbyt wielk.) maj. przedz. rewolu.
bo w nich przeby. liczn. stan średni. Ogól. może pow. że demokr.
umiarko. we kwal. warun. istnie. od oligar. bo w nich
stan śred. dobro. do wielko. znacz. Solon, Likurg, Charondes
i wielu inn. naczelni prawodaw. z niego wyszli. [Przypomi.
że łaska bywa pamięt. opin. publi. za Lud. Filip.] Naprawić
kto ma stan śred. zerwol. potrafi tylko konstytu. ucz.
prawdo. bo stan śred. rozstrzyg. w mnost. walk. międz. bogat.
a uboz.

Arist.
Polity.

Uwag. kryty. – Przecenia. stanu średn. u Arysto. poleg. na illuz. a nie rost. potwierdzo. przez histo: Zapew. wzrost miał greck. dało. od chwili, gdy w nich refor. wyborcz. umożeb. stano. średnie. dojści. do znaczen. polity. i ogranicz. utratn. posad. Ale szybko tej upad. do przyczyn. aby utrzym. się na stanowis. dyrygują. zmarem za wzmocn. prawo wybor. a stan średni bogacąc się traci prawo. obywatel.; Arystotelesowi i konserwaty. czem dla przeszłości. Ateny n.p. około 400 mało przypodob. do tych sam. Aten Peryklesow. z r. 450

Tod. jest oczywist. illuz. jakoby biedni pałali mniej niebezpieczeńs. do stanu średn. aniżeli bogat. zwłaszcz. arystokr. Dzisiej pozycja. nienawiści socjalist. do wielk. panów jest daleko mniejsz. niż do mieszcz. a ma to ważne powod. społecz. i psychol. Wielcy panow. maj. przymio. pewn. a bez. chęt. uczcia. któr. stan mieszcz. nie posiad. We Fran. n.p. jest on dla robotni. twar. i wymag. a zat. i wszystkich. – Tak przypomn. było do niedaw. gdy przeciw. wielcy panow. maj. mało do czyn. z przedsięb. korzyst. fabryczn.: a gdy teraz maj. do czynie. z robotni. związ. gdy on w potrzeb. ukazn. się łudzący i hojni.

16.1.1907   68

Oprócz różnic dwoch ~~(prawdziwej~~ wspomnian. i majątko: porost. ~~trzecie~~ czwarte najważn. (pierwsz. była sposób życia i zajęcia) = ta czwart. poleg. na stopn. i jakości cnoty, którą obyw. posiad. Jeśli celem państ. jest wszystko wszystk. a wszystko jest w posiad. cnót, stosowne jest, aby wpływ największ. mieli w pań. ci, którzy mog. największ. przyczyn. się do spełnien. zadań społecz. a przedewszyst. do umoralnien. bliźniego = Z tych cnót zaś dwie przedniejsze: sprawiedliwo. i męstwo, to potrzeb. do obrony kraju, tamta do utrzyman. i konsolidow. państ. So to cnoty prawdz. społecz. z któr. wszystk. inne się rodz.

Otóż według tego, jak jedna lub druga z owych wymienion. różnic lub kil. raz. wpływa na ukształtow. wzajem. stosun. pośród obywatel. powstaj. róż. konstytuc. Zanim do nich przejdzie: trzeb. jedn. rozważ. jeszcz. położe. ~~polityczne~~, jakie filozof. ~~...~~ obywatelom w państ. (~~wytwarza~~): Bo z tem położ. łączy się mnóst. problem: Taki społecz. jaki etyczn.

Aryst. Polit. Lib. p. 310 312

Położen. obywat. zależ. od spełnian. żądań, któr. go czekaj. w życiu publiczn. Cel. tego życia jest nabyw. najwyżsk. cnót, jakie natu. ludz. wyrob. w sob. moż. Ale te cnot. są także środk. do udoskon. państ. i do ciągł. rozwoj. Szczęś. rzeczypospo. ~~uszczęśliw.~~ doskonał. jej ~~wszystk.~~ prze[z] wszyst. jednost. a wszys. jednost. prze[z] wszyst. rzeczypos. Praco. dla rzeczypospoli. z cały. ofiarą i poświęcen. oto żadan. prakty. obywa: a czas wolny = drogie szczęśc. otium – wywczas = poświęc. rozmyślan. przed wszyst. oto żadan. teorety. (kontemplacyj.) – pierw. jest warunk. drugiej. Obu zar. umożebn. rozwój wszystk. cnót prakty. i teoret. daj. wszys. ustawie i żadan. wszyst.; zdumiewaj. w czas. pokoj., którzy. niechcąc przyczyn. się do jego należytego spełnien., którzy nie chcą należ. do tej liczb. wybran., którzy po uciąż. pracy obywat. chwilę wolną poświęcają najwspanialsz. rozmyślan. jakiej pozw. moż. czy z przyjaciel. czy z zam. sob. o wszyst. przedm. a zwłaszcza wyciągaj. wniosk.: daj. im uczucie siłę do spełnien. trud. obowiązk. codzien.

Pomimo. zas. że liczba tych wybran. bard. mała być może a bezwzgl. bez porówn. tego życi. zostać. jak zaw. +

Zob. Bradley p. 44 =

+ Syst. zaręcz. gdyż nie było tych: ludzi pracuj. dla nich i dla ich. na łaskę ponieść

Ale ci, którzy pracują w niew. dziedzin. wszystk. zajęć, wogó- Arysto, Polit.
le nie mog. dojść do cnoty prawdz. obywat. i dla tego powszechnie wy-
kluczeni: od pełn. życ. obywat. Ich życie nie ma celu umożebn.
życie tych wszyst. wyższ. w państ. którzy żyją pełn. życ. obyw.
Jest to twarda los, ale logicz. następs. system. nieubłag.:
Kto dla jedn. osob. spełn. niższ. usłu. jest rodzaj. niewol.; Bradley 44
kto dla publiczn.: jest alb. rzemieśln. alb. wyrobn. Stan
zaś wyrobni. rzemieśln. obejmuje wszystk. którzy swoj.: czy wład-
czy wyrob. naw. najemnej i sprzedaw. za pien. Nawet artyst.
przemysł. i śród. za βάναυσοι bywaj. zaś. wszk. podł.
Βάναυσος ma wiele pogardl.: jak polsk. rzemieślnicy
Za rzemieśln. należy uważ. (Arystot.) każd. czynno. każd. sztukę,
każd. wiedz. która ciało lub duszę lub ducha wolne: człow. robi nie- Brad. 45
zdoln. do stósowan. i wykonyw. cnoty –
Βαναυσία przyp. ciało i robi je niezdoln. do pełnie. obowiąz.
wojsko. lub polityk. Ona poniża ducha ludz. do nisk. myśli
i sprow. ze całą jego uwagę na starania się o sam. środ. do życia
Βάναυσος oddaje się zaspokajan. obcych potrzeb –

Brodt. 45

bynajmn. ześ do koncen. własn. charakt. a to jest oczna: niewol-
nika.

Dla teg. zajęc. fachow. muzyk. jest czemś poniżaj.; wykon-
uj. sztu. swoj. techni. ory. fachu: poświęc. się zadziwiaj.
sztuczk. i cudami, musi nieu. rob. koncess. grube. smako-
wych. słuch. i jest dla teg. rodzaj. wyrobni.

Wydaj. nam się to dziw. nien. obawiaj. ale dobrze
odczyt. ustęp z Plut. (Perykl. 2,1)

Własn. zajmow. się niższe. rzecz. przerzu. trud
poświęc. takim rzecz. dowod. że brak zachw. usposobien.
zamiłow. ku pięknu; żad. szlachet. młodzien. oglądaj. Zeus.
w ~~Olimpii~~ = nie zapragn. być Fidyasz. ani Polikleto. patrz.
na Herę w Argos. ani Anakreont. lub Filemo. lub Archi-
locha ~~dało~~ nie zachwyca. się ich poezyami.

Jeśli zat. ~~[illegible]~~ istota obyw. poleg. na ~~[illegible]~~ wykonyw. cnoty, nie
może czynnik. zgodz. się na dopuszczen. wyrobni. rzemieśln. przemysłow. itd.
do praw ~~obyw.~~ polity. Zapew. istnieć tam rzecz. w demokr. ale
demokr. jest konsty. wadliw. odstępując się z prawdz. zasada
państ. W oligarch. zaś, która także jest konstytu. wyrod. ~~[illegible]~~ w
~~[illegible]~~ cnoty polity. Kiedy bogact. wyrobni. nie może być obywat. †

† bo nie płaci wysok.
podat. ale może to zrob.
Banausos przemysło.
Gdy się zboga. a przez
szereg lat, póki tego
żadne w tem. już ze-
wnętrz. interesów korzysta.)

Ale w pań. prawdz. której kapustytu. rzadzi. uwagi dziel. i zatrzym. obyw. nie da się pomyśl. aby βάναυσος został obyw. bo życie jego jest niewolnicze i przeciwne do cnoty = Arysto. Polity.

Nau. Aryst. wyraz. ogól. greck. pretensyi: owych czas: Źródło jej leży w pracy, która często była wykonyw. przez niewolę. Ale nie drug. jedn. źródł: jak podn. Bradley — który jest vel ideal: życia ludzk. z któr. wyżyn zapatryw. się Grek na wszystk. rozprac. Bradl. 46

Z tego punktu widzen. powin. być uważ. nau. Aryst. i trud. nie uważ, że jej nau. nie dają się zarzu: dopóki tylko się przyjm. jego jego stanowi. niekonsekw. bo nie posiada. przymio. który żąda od obyw. Nie posiad. ich ani wład. gdyb. mieli dość czasu do pełnien. pewn. funkc. wojsko. polity. lub sądow.

Dzisiaj nikt nie żąd. wyraz. aby udział w rządzeniu zależ. od zasług, od cnoty, od wykształcen. Jest tylko nadziej. że te przymiot. za pomocą naw. wbrew polity. ustroj. który nie przypisu. im żadn. praw wyjąt. uwydat. drug. do wyż: stanu narodu państwo. Bradl. 46

Gdyby jest przyj. zasa. Aryst. nie zatrzym. dowolnych do tych samo co on wyroś. i musielibyś. chcieć wyklucz. większość od praw obywat. Br. 47

Bradley 47

Także i to prawd. że wyż. kultu: poleg. jak na przyzwycz. konieczn. na przymus. Jest to smut. fakt, który nie może dość silnie podkreś., że istnien. owych doskonałości które dle Aryst. za celem życia i stanow. cnoty obywat. opier. się, jak na konieczn. warunk. na masie pracy rękodzieln. i robotni.

Tyż. dalej, czy którakol. nowożyt. społeczn. chlub. się może że posiad. się naprzód w połącz. tych dwóch pierwiast. celu i środk. Jeśli zaś tak jest jeszcze trud. krytyk. zob. zarzut, co do tej teorji

Nareszcie trud. zaprzecz., że niektór. przymiot. czyn.-pod-padaj. pod kategor. [illegible] wyrosł. nie tyczą. moraln. [illegible].

Bradl. 47

Zarzu. może Aryst. że jego poj. o obywat. jest zbyt wygórow. i stąd się sprowadz. niesprawiedliw. przy ocenie [illegible] pewn. Poł. jest przedewsz. biedn. wymagając. umysłu w określ. celu rządów. oraz twór. ostatecznie, działacze cnot. wrażen. od cnoty potoczn. Nareszcie moraln. niegorn. jest utożsamien. celu życia i środk. do niej z dziedzin. różn. zgodn. społeczeńst. oraz wyobraż. że moral. poniżen. nie ostoł. wspólnie z prawa jako taka lub z jakim. fachow. zajęć.

Częśc. nowocz. stara się pogodz. owe dwa sprzecz. zjawis. w najlepsz. znacz. — szlachet. umysł. stały się podst. do fachow. czynno. Brać wynagrodz. lub pobierać dyety za pracę lub artyst. wpraw. uchodz. w inn. czasach za coś niestosown. i w koń. nie tylko symptom upad. wszechpospoli. Dzisiaj każd. urzędn. pracown. ale i rob. duchowne i artyści i poeci i uczeni przyjmują pensye lub wynagrodz. bez ubliżen. swej godno. a nikt im nie wypomina wszystk. ani głosić, że oni tylko pracują dla zapłaty. Trud. zrozum. tylko b. tego dowieść a jeś. zatem, którzy starają się o korzyst. Ale aby mógł żyć, nikt się temu nie dziwi. Jest. źle się wyrazi. czas. z racji swego stanowis. choć za płatni — to niejest. urzędn. w Abs. i mieszk. inn. czasd. ten sam zarzut spotyk.

Bywa b. niewolna. a zwraz. między członk. którzyb. pogard. bliźnim, dla tego, że spełn. naszk. obowiąz.: gdyb. wykonyw. pracę Bywa b. twierdz, bo bliż. zawsz. każd. zaś. i posiad. walor.; były niewolni. bo nie posiadają. że rzeczywiście i przypod. walor. do tych, którzy pracują.

Arystot. Polityka.

Bradl. 48

Bradl. 48

Kazi. ~~rokok~~ sztuka musiébyć wyłon. z obsłub. cudz.: Ten co zamie. ukł.
aby wyrzyw. zon. dzieci lub kamien. tkan. na swoje, aby stad. zo-
drów przyniesi kawał. chleb. może z tego wtok. rzecz: Takż. wielka
cnota, i gdy będz. kochaj. syn. lub mąż. lub ojcem – a zwłaszcza gdy
wiemy, że cnota i spokoj. zamiesz. zaś naszej. osob. otoz. +
jest. się tacy z tym stan. dusz przeświadcz. że najskromniej.
owcza potrzeba jest współczesnsd. i będz. poliżą: na radź:
ostatecz. po ~~[illegible]~~ rozstrzy. się z ten życ. – czyt. rad ostatn. w Gorgia:
którzy. powiesz. sąd Brzeto – to i zwrąż. wzez. czyli a to najważ-
nej.

A ile gdy robi już dzisiaj w kraj. czystość. aby będz.
pracuj. ludziom stwórz. charakt. ideał: w któr. mogą bez
kontów wiarz. się wiąz. mowe; zobacz. wczor. przedstaw.: nie
mówiąc już o sporach. a takż. rzecz. religijn – przypomi.
szopki betleemskie lub kapernaie nędzi pasatl – lub chorał.
śpiewy lub inn. tego rodz. zacieś. lub muzyk. środek.

Zresztą sam Arystot. był zbyt szlachet. i zbyt arystokrat. myślicie. żeby pomimo przesąd. narodu. w który. wielk. uprzed.-wol. się nie mogli. nas. nie przyzn. że najmniej usług. nie koniecz. zostaw. na pogard. bo niewolnictwo. nie tkwi w tem, co się robi lecz w sposob. jak się coś robi. i w celu, dla któr. się to robi. Zarówno nam. aby wszelk. posług. wszk. wykonyw. były przez młodz. obyw. Zresztą spost. go chyb. ten, że nie dostr. iż tylko w zajęciu. przy te wzgląd. się odnoszą a sobie samym jest że takie. czynn. wyższ. rodz. różnią. od roboty. rzemieśl.

Arist. Poli. Bradl. 48

Bradley robi słuszn. uwag. że dzisiaj dawn. te przesądy jeszcze nie znik.; mało kto z bogatsz. ludzi. byłb. kont. gdyby syn jego chciał zost. aktor. lub córka śpiewaczk. Dla rodzi. przeciętn. syn. nam. gdy ma talent, oddać się sztuk. i talent. lub zost. doktor. alb. dentyst.; wolą że będą licho płatn. urzędn.: Zresztą: dlw: zasadnicz. dentyst. lub muzyk. bo ma legow. i tancow. więc: W ich. świat wyż. nie lubi na wzrow. spotyk. się z tymi. którzy płac. za wiń. usług. lub produkt.: nam. gdy im wypłatał. i dla. zysków.

Bradl. 49

Szereg w [illegible] dusz: gdy [illegible] się [illegible] ~~[illegible]~~ wlię lub [illegible] nie będ. kontr.: gdy maj. ~~[illegible]~~ [illegible] jest z ~~[illegible]~~ [illegible] co w tej zcu ~~tej zcu~~ duszed. [illegible] lub pełn w [illegible] lub [illegible] itd. A jedn. wszys. na [illegible]. [illegible] w jedn. [illegible] dla tej. zen. cel. A oprócz [illegible] potrzeb. bo gdyb. nie pełn. w [illegible] sami zerw nie mogł. zostan. [illegible] [illegible] [illegible] lub [illegible]. Zobotnsk [illegible] uważ. sieb. że coś nie ów. lepsz. od tej. któr. [illegible] pełn. : a tych [illegible] jest zastęp. [illegible] mienia. w sob. [illegible] [illegible] [illegible].

Ex powsz.: z przekas Bradleya

Coż mię dziw. że Aryst. wszystk. robotni. uważ. że [illegible] któr. nie powsz. mieć pełnych ~~[illegible]~~ praw. obyw.: obywat. nie być [illegible] [illegible] nie [illegible]: [illegible] w [illegible] mógł oddaw. się [illegible] doskonalen.: a [illegible] do tego [illegible] potrzeb.: nie gardzi go w [illegible]. Ten ideał jest wzorz. [illegible] sieb. obyw. [illegible] wszys. ~~[illegible]~~ — ale jak go wypełni? Przez doskonal. najwyż. [illegible] duszy i natury: wewnę. doskona: Był. [illegible] [illegible] na to, co się dziej. w czasie spoteczeńst. [illegible]: robotni. [illegible] pracu.: ale jeśli ~~[illegible]~~ [illegible]: lub [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] sob. = [illegible] [illegible] —

Bradl. 49. o

ogo. Jak Aryst. wzbr. sob. życ. [illegible] bogat. ludzi = takie on uważ [illegible] o high life = X on taki. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale nie na to sieb. [illegible] lub [illegible] je u nóg [illegible] lub [illegible] [illegible] = kaz sieb. filozof. [illegible] lub [illegible] ogo

Aby zrozumieć rodz. żądan. Aryst. trzeba choć pokrót. zobaczyć zob. wyprowadz. greck. opinii, gdy chodzi o pogląd na pracę ludzi:

Dobre zaczerpnąć Newman, the Politics of Aristotle vol. I. Oxford 87 - s. 89 sqq.

Wychodz. Aryst. od zał. że każd. państ. musi mieć dwie współ. interes. inacz. nie może istn.: Musi mieć współ. korzyść. współ. życie współ. cele, współ. przekonan. moralne. wyraża w konstyt. Konstytu. ... całą sobą życie państwa. stąd τὸ κοινόν, co wyraża że istniej. jakaś κοινωνία - communitas, jest ... - Konsty. (III. 3. p. 1276 b.)

Zob. III. 9. 1280 b. IV. 8. 1328 a, III. 13. 1284 a. VII 8.1.1295 a.

Ale obok wspólnot. istn. musi również = Państ. państwo społeczn. ... niepodob. ... - Tych niewoln. ... do ... nie tego, ... pobl. ... niepodob. ... nie mog. ... społeczn. równowaga. ... np. władcy polity = II. 2. 1261 a a stąd ... ... między ... a rządzon.

Polity. Aryst.

Newman I 90

Inne rzeczy znowu moż. lub nie mog: należ. do wszyst. jak Plat. propono. co do kob. dzieci majątk — II. 1. 1261 a
Podob. kwest. co do różn. inn. przyznawać (przydzielić) lub odmów. moż. postr. pod względ. różn. wymag. ἕξις IV. 8 lub πρᾶξις, których pewn. jest jakoby zestawien. Jest zajęć: wolni. rzemiosł. żołnierz. kapitalis. kapłan. rządząc: mogą rozkaz. lub też zajmować — IV. 9. 1328 b, to znaczy: czy każd. obyw. ma mieć po jednej moż. być wolni. rzemiosł. i t. d. w tej sam. osob. lub też czy niektó. z tych zajęć mają być posiadane w ręku jedn. i tej sam. osoby a nie wszyst. lub co wogól. należ. postano.
Demokr. w swojej najskrajn. form. nie wyg. linii demar. (VIII. 4. 1319 b międ. rzemiosł. a mężo. stanu
IV. 9. 1328 b: ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις μετέχουσι πάντες πάντων
inn. znowu konstytu. inacz. to sprawa. załatwi.
Ale czy w jedn. społeczeńst. istnieć musi jakiś rozróżnienie w inn. znowu wyłącz-

tylko jedn. tak. różnicy. de Gen. Anim. III. 10. 760 b.

różni akord: jakki różni. mają istn. w każd. bo tego wymag. nie tyl. sekret produkcyi lecz w każd. całe wymag. tego niebezp. warun. jedności. Przypomi. przyst. że w ula także +

Nie każd. syst. różnicz. zapew. jedn.: a na to potrzeb. żeby owład. ich naczel. sprawiedl. - a różnic. które lub ich głowa, mają być ożywio. wspól. jakimś cel. Nikt nie zdoła; musza być ludz. powsz. i nie zerwą - ὁμόνοια = Eth. IX-6-1167 b. Newman I-91

Aryst. rob. jedn. państ. zależ. od różnic. - wraca do poglą. Pitago. i Herakli. - który nie przeciwieńst. budow. harmo. jeśli ich na walce i starciu = I. 92

U Herakli = ἐναντία - Eth. End. VII.1-1235 a = u Aryst. też διαφέροντα =

Platon tej. wyraz. nie robi, choć w swoj. kreacyj. uważ. zdolnie, kto ze warun. tej jedn.

Stoicy zaś mów. o podobieńst. wszystkich ludzi a bo' raz rozum. jestest. - jako o wytworze. węzłów jedności polity. a na tej podsta. opierają swoj. więcej. pogl. państ. świata.

Marc. Aurel. Comm. IV. 4.

Aryst. budu. też państ. i na podobieńs. i na ~~roz~~ niepodobień. członk.

„Aryst. wytoż. prawdzi. zasad. każd. zbioro. organiz. gdy go opisu. jako rozdzie. funkcyj a kombin. pracy" = Newm. według. zewnętr. kombina. połowi. ~~wymian~~. Bez wyłącze.: usług zew. podobień. nie wystar. do utwor. państ. Zapew. ozdób rozmaito.: i podobień. I-92 Aug. Comte Social Statics

Lecz jeśli im wiernem dla istnienia państ. wypowiadam się wręcz obojęt. o moraln. pobudce. ale Comte należy do pierw. wiernych.

Zwłaszcza mówi Aug. Comte: Urządzen. kapit.: twórcz. konieczne pod-stawa dla podziału pracy, które podczas świata (jedności) nie mogło być uważ. przez krytyk. za wiel. praktycznych. zasług: nim Arch. kapi. robotn. mógł powstać. sieć wytwarza produkt. jedn. z różnorodn. a

Neum. I. 93 następ. natychmiast. do rąk ludz. — musiały im produkt. koniecz. być wszystkie niezależ. nagromadz. i dla pomocy. współczes. zadość. uczyn. wszystk. osobis. potrzeb. zapomoc. środk. dawan. lub zamian. Dotychczasową jedn. bezdr. postaw. że utwor. kapit. jest ~~ten~~ ow. prawdz. źródł. wielkich moral. i duch. wynik. które najwyż. z filozof. przypis. dystrybu: przemysło. zadań ~~wytwórcz.~~

Gdy pewn. suma społecz. wysiłków. należ. do państ. należ. ten zobacz. i oznacz. jak daleko ono będz. rozdzielca. Jedno państ. np. umieści przez rzemieśln. i pracę między tem w tej ziem. części, a drugi tego nie uczyni.

Państ. jest faktycz. rozdzielacz.: Rozdział korzyści — ἀγαθά

Eth. V. 5. 1130 b. τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ κατ᾽ αὐτὴν δικαίου ἓν μέν ἐστι. εἶδος τὸ ἐν ταῖς δια-νομαῖς τιμῆς ἢ χρημάτων ἢ τῶν ἄλλων ὅσα μεριστὰ τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πολιτείας — †

† Zob. Pol. IV. 13. 1332 a gdzie zdaj. się mowa o podziale jakiejś κόλασις καὶ τιμωρία. Związki między sprawiedliwo. rozdzielcz. a karzącą i sprawiedliwo. wymienną nie zdaj. się być ostatecz. ustalona.

30.I.907

75

C

A rozdzielanie państ. funkcye — ἔργα, τάξεις = IV. 9 =
Państ. przez swój rozdziel. korzy: ~~sobi~~ umożebn. wymian. i wzajem usług
τάξεις — co jest powstan. hierar. stworzyło. Arist. rzad. mówi. między. — Newm. I. 93
co za usług. Który wymia. stano: społecznoś. nie powoł. się do praw,
które wynik. z tej wymian. Jenn. rzadziej przepowiedz. on ważno.
takich kwest. jak n.p. co to prawo? jakie rodzą się prawa i
dla czego?. Ale gdy śledzi. się jeg. ideal. szkic. państ. następ.
w IV ks. znajdz. że przytacz. funkcye (c. 9) i porządek — κτήσεις
(c. 9. 1329 a) jako pierw. krok w budow.

Zasa. wedł. któr Państ. robi to przypuszcz. znajdu. się w jego
πολιτεία (ustrój) (konsty!) i bo ta zawie. cel, któr. wbrew społeczno. — I. 94
cel współ-życia — VI. 1. 1289 a

πολιτεία μὲν γάρ ἐστι τάξις ταῖς πόλεσιν ἡ περὶ
τὰς ἀρχάς, τίνα τρόπον νενέμηνται καὶ τί τὸ κύριον
τῆς πολιτείας καὶ τί τὸ τέλος ἑκάστης τῆς κοινωνίας ἐστί

Już przed nim powied. Isokrat. Areop. § 20–23 = że
πολιτεία rodzi. ἀρχαί καὶ ἔργα

Busiris § 15 = πολιτεία rodzie. bardzo. na stało rozwinię.
powinien,

Konstytucye (πολιτεία) nazwa: duszą — ψυχὴ πόλεως — Zob. I. 94
Areop. § 14, Panath. § 138 = — n. 2.

Newm. I. 94. Konstytu. jest to bieg życia, który w obr. zakresie państ.

VI. 11. 1295 a : ἡ πολιτεία βίος τίς ἐστι πόλεως

Zob. uwagi wyżej. u Newmanna p. 94. kt. uważ. i wyjątk. z Plut. i Isokr.

Newm. I. 94 Gdy Konsty. wyz. zasad. rozdziel. bierz. z obiekt. rozważ. celu państwowego – i z obiektywnej względn. przyczynian. się różn. indyw. do osiągn. tego celu – wted. w mniem. Arys. ona jest sprawiedl. Ona powinna przekaz. tak korzyści jak funk. : któr. ma rozdziel. oględnie takim, w któr. one mog. najwięk. przyd. się celowi państ. Przyp. powierz. narzę. któr. ma do dyspozy. tym którzy potraf. z nich korzyst.

De partib. anim. IV. 10. 687 a : ἡ δὲ φύσις ἀεὶ διανέμει, καθάπερ ἂν ἄνθρωπος φρόνιμος, ἕκαστον τῷ δυναμένῳ χρῆσθαι –

Newm. I. 95 Sprawiedliwe rozdziel. – wyraz nie nachodzi się w Polity. jest głów. zaleta państ. i Konsty.

Eth. Eud. VII. 9. 1241 b : αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι δικαίου τι εἶδος· κοινωνία γάρ, τὸ δὲ κοινὸν πᾶν διὰ τοῦ δικαίου συνέστηκεν =

30.1.907

76

Cycer. jeszcze dalej idz. wprowadz. sprawiedl. do defin. państ: - de Rep. I. 25, 39 = Newman I. 95

Zob. tekst S. Aug. de civ. dei XIX. 21 =

Dla Cycer: wszystkie formy państ. są niesprawi. dla tej. wiat. nie są res publicae

Augst. zaś dale nie posuw. się. Państ. moż. być sprawie. choć nie będz. najlep: Warun. dostatecz, aby było najlep: najwl. nie ma podstaw. One bow. przypuszcz. że cnota jest właś. tylko dostatecz. za pomo. czyn. cnoty = ἀρετῇ κεχορηγημένη VI. 2. 1289 a.

Tak więc Arys. znajdu. prawdzi. podsta. państ. w sprawiedl. (...) rozdzielcz. - justitia distributiva - ale musi ona być uzupełnio. przez in. rodz. sprawiedl. Newman I. 85

a) przez zamienną, wzajemną: przez któr. równ. nie tyl. korzyści: ἀλλακτικὴ κοινωνία - lub zamian. usług i usług =

tez przedewsz. zamie. obowiąz. międ. woln. i równ. obywat.

II. 2. 1261 a.

przyzn. rozdzielan. obowiąz. uwzi. jako należ. do sfery sprawiedliw. rozdziel.

Eth. V. 5. 1130 b.

Sprawiedliw. zamien. w swojem znacz. najściślej. jest rękojm. bezpieczeńst. i jedno. w państ.

II. 2. 1261 a. τὸ ἴσον τὸ ἀντιπεπονθὸς σώζειν τὰς πόλεις

Eth. V. 8. 1132 b: τῷ ἀντιποιεῖν ἀνάλογον συμμένει ἡ πόλις.

b) Sprawiedliw. naprawcz. (διορθωτική) jest rzecz. sędziego (judge-juror), naprawiaj. będz. zamia. a tak. naprawcz. przestępst.

Jednak. i obie te gatun. sprawiedli. opierają ~~jako na~~ [się] na przyrzecz. koniecz. na dokład. sądow. wyroku w jednostk. który musi być zachow. niezawodnie: po prze chodzie wszyst. zamiany. Jest zadan. sprawiedli. rozdziel.: aby rolni. taka rząd ... wyrok orzecz. zob. jako urzęd. do sprawiedli. Newman I. 96 =

Zewn. odpow. na pyt. jaki podział funk. jest - jest słuszny, trzeb. ułoż. list. tych funk: które - nie - być pomiesz. - lub co nie jednych - liste rodz. ludzi. Który nie - je spisać: Newman I.96

A. Dla nielepsz. Konsty. ułoż. Arys. taką listę:

IV. 8.1328 b.

1) γεωργοί
2) τεχνῖται
3) τὸ μάχιμον
4) τὸ εὔπορον
5) ἱερεῖς
6) κριταὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ συμφερόντων
7) τὸ θητικόν

(podod. wymien. jako konie.)

B w innej Konsty. VI. 4.1290 b

1) γεωργοί
2) τὸ βάναυσον
3) τὸ ἀγοραῖον
4) τὸ θητικόν
5) τὸ προπολεμῆσον
6) τὸ δικαστικόν
7) τὸ ταῖς οὐσίαις λειτουργοῦν
8) τὸ δημιουργικόν (urzędo-klasa).
9) τὸ βουλευόμενον καὶ κρῖνον περὶ τῶν δικαίων τοῖς ἀμφισβητοῦσι

Te klasy mogą się mięsz. μέρη lub μόρια τῆς πόλεως - 1290 b - 1291 b.

Lista B jest pełniejsz; bo nie wytłum. rów. Konsty. istniej.
Ale i ta druga lista nie jest komplet - brak. w niej: kapłan.
(którzy są w pierw. liście), naucz.: lekarzy, wybor. majstr.
Zob. Newman I.97 - nad kon.

Newman I 98.

W każd. liście zas powszechnej działu uzyskano jako części nieuzyskano co jest robotą Pta-Ryc. p. 552 a i rzemiosło, kupców, kupcy, rzemieśl.

Obok tej. ~~organy~~ przedstawi. zadowolić. administr. i rady wrzecionowe.

Takie ustroje ze części nieuzyskano. (przed.) VI. 14. - A dowodzi.

że tenże. że od urządzen. tych organ. zależy dobre konstytu.

ὧν ἐχόντων καλῶς ἀνάγκη τὴν πολιτείαν ἔχειν καλῶς

καὶ τὰς πολιτείας ἀλλήλων διαφέρειν ἐν τῷ διαφέρειν ἕκαστον

τούτων - 1297 b.

Problem takiego stanu: jakimi być organizo. różn. te składn. w społ. i sprawiedli. a korzyst. dla celu państwa?

98 Pierw. pytan.: Czy zadaniem ludz. się ow. mieć. funkcy i rolnicy, rzemieślni i wyrobni, i t. p. może być przyjmowane do wsz. społe. funk.: przewodnict. administr. sprawiedliwo. i wojny?

Wiel. mnóst. greck. to praktyko.

Nav. w oligar.: rzemieślni. były przyjmowane do służb. wojsko.

Twory: w Sparcie siła. została. w tak. wart. siłe zbrojn. przyjmowano.

Tent-Ages. 26 -

W wszystk. oligar. z uzyst. może. niezastrzeżenie przyjmowani bogaty. rzemieśl. do urzędów = VI. 6. 1293 a = III. 5. 1278 a

Niektór. z najbogat. oligarch. były miast. handlo. Egin. Korinth Korcyra = w demokr: była dzież. aby czyn klasom przyzna. supremac. polity. a demokrac. ze wzrost. miast urząd. w Grecji się wzmacniała

Zapew. nie w wszystk. krajach demokr. w któr. przypuszcz. rzemieśln. i robotni. do urzęd. które były zazw. grub. codzien. pełn. i korzyść. wzrost wedł. kraut.

I z. 1277 b. II. 12. 1274 a. wznt. wedle z nich były lub stanu niewolni. lub cudzoziem.

nie w tych krajach demokr. przewidyw. nie wybier. z nich urzęd. mówiąc państwo. (ἔφοροι) lub wysok. dygnitar. państw. exekutyw = ani który nie zbyt częst. powszechn. w drożyzn = najwyżsi. zapew. wykonaw. znaj. atrybu. w radz. urzędowej. i w rząd. przyjęt = który czy demokr. ani oligar. w zasadz. nie uwzględ. granic. niezależnych miej. fach. cięższ. New. w wojsko. Tebach wykonyw. handl. rzemiosł i handlu drobn. powstrzym. ze sobą: wykluczon. na 10 lat od powinnow. tych zajęć.

W Spart. i Krec. było to zakaz = Newm. I. 99 -

Now. w państ. gdz. przemysł i handel. klasy były doznane. od wiedzy, pozn. hodo. uważ. hand. i przemy. za coś niższego.

Büchsenschütz – Besitz u. Erwerb p. 258

w Atenach nie ma lekceważ. dla żadn. zajęć. przyjte.

Ale zmieni. się wszyst. tak zadzi. Büchsenschütz – od czasu wielkich wędrówek –

Zwycięzcy [illegible] się w posiad. wielkich obszarów ziem. i wszyst. niewolni z robotni. obyw. zajmow. się niż. pracą i t. d. Sparta. Tespie = Newman I. 100

Inne. zajęcia w miast. handel – Korynt

Newm. I. 100

Zapał do wojny podtrzymy. wiedzy od hand. i przemysł. nie rozwinął podczas wojen państ.

Pogląd na rolnictwo – Newman I. 100 –

W Peloponez. nie wstydzono się pracy rolniczej poza Spartą = Europ. [illegible] – Peloponnez = Tanagra = ale Thespiae = I. 101

6.2.907

a

Podział Konstytuc. Według tego, czy jedna czy druga lub kilka naraz z różnic wymienio. odbij. się w życiu publicz. i w spełnia. jego funk. przybiera. Konsty. większą. rob. form. Organiz. przez Konsty. (πολιτεια - civitas) ludz. stworzył. a taki - Aryst. rozumieją. całą władz. społecz. mieszkaj. w jakiemś państ. ludzi, że tył. funk. która ją wyróż. od innych - Przedewszystk. dwie, któr. w każd. należą ... wybitniej odzwierciedlają: cel i liczba rządz.

Celem moż. być podwójn.: albo interes społeczn. (dobro ogółu) wted. Konsty. będą dobre, normalne, logiczn.

alb. inter. rządz. czyli wszystk. korzyści tych, któr. mają władz. w ręku = będą wted. Konsty. złe, błędn. obrzyd.

Co do liczby rządz. czyli największych udział w rządz. może być pannuj. alb. jeden albo kilku alb. większ. Zeże. Vetory wymienio. otrzym. trzy Konsty. dobre a trzy złe, przeciwnie.

Aryst.

Lit. gr. 309

Dobr. będą 1° monarch. – 2° arystokr. – 3° rodzicia
a złemi 4° tyrannie 5° oligar. – 6 demokra (w mniem.
odchylenia. Któr. wyraz. – Aryst. nie wiąz.
Zob. III. c. 6 et 7. – Porów. VII. 8. 1328 a. [III. 9 et 12 ?]

Uwaga: Ten podz. świetna, pierwszy, zachow. się do naw. czas.
Aryst. go już zest. i przyj.: odt. wszys. polity pisar. powt.
że wedł. tego, czy jed. rządz. czy kilku czy wszys. powst.
będz. monarch. arystokr. (oligar.) lub demokr.

Seeley
Introduction
to political
science
p. 45

Ten podz. ust. zarzucił. przez Sir John Seeley, prof.
histo. nowoczes. w Cambridge, któr. dzieło Introduction
of political science – London 902 jest, po śmierci.
(p. 45) szczegl. wyd. na nowo. – Jest to jeden
~~Roman.~~ w ~~nim~~ odrzutów.
któr. mów. od rzecz. do rzecz. dla swoich studen. aby otworzy
ich z róż. problem. naukow. z któr. histor. w dalszym
ciągu swoich stud. ma złożyć zest. do czynien. Histor.
zajmuj. się u. p. dziejami państw, musi zat. wiedz. co to
państ. i jak dzielą się państ. tak jak zoolog musi wiedz.
co to zwier. i jak klasyfiku. się wedł. gatunk.

6.2.907 | 80 | 6.

Musiał tedy Seeley zaj-ię taką klasyfi: a zestaw: arystot.
nowat z nią wyprow-ię. Wśpośród dziwn-ię zapomin. zupeł.
zmieniona-warun. (bo starożyt. państ. było miasto, a nowożyt.
jest krajem) = dysputu-ię ciąg. o monarch. i niemonarch.
o arystokr. i demokra. z ten tyl. względ. że on uważ. arysto.
za coś dobr: a demokr: za gorsz. form. rządz. a nie zaś za ideał
polity. do któr. zdarzenia wszys. podrz. gdy arystokr. formy rząd.
nikt nie przeczy.

Aryst.
Seeley
Introduction
p. 46

Seeley uważ. że nier naturaln: że Arysto: utwo. taki
podział, bo z jedn. stro: patrz. zagrani: Grecji na monarch.
np. macedoń. lub pers: a w Grecji na miejsk. rzeczypos. któr.
albo były oligarch. rządzo albo demokra: (t.j. przez wszystkich
obyw.) Jednakże w nowożyt. świe: ten podział: da się trudn.
utrzym: jeżeli za cech. konstytu: uważamy władz. jedn. lub
niewiel. liczb. lub wszystk: gdy n.p. władz. podzielo. jest
między król. a jedn. lub dwiema izbami (parlam.), jużci owa
klasyfikacja się nie sprawdza. Król perski lub macedoń z całą
nie mógł dziel. się swoj. władz. W Aten: nie przeciw. arystokr.

Seeley p. 47.

Senatora z obieraj. się w Ekklezji = nie było ani jedn. lub kilku których mogli z nią zrównać.

Za to w Anglii dzisiej z dawna uskarża-ne się Konstytucji, że (jest Kompozycją, której) ona posiad. wszyst. dodat. strony a żad. wyznan. z monarch. arysto. i demokr. Ale od czasu rozmnoż. się Konstytu. na wzór ang. Europ. mog. równo powied. o rząd form. rządu Włoch, Niemiec, Szwec. i t.p.

§ Co do drug. podział: na Konst. dobr. i wynaturz. według tego czy mają na celu dobro powszech. czy dobr. wład. panuj. osobi. (p. 48), że perła angielsk. przy rządz. ma po części na celu dobro powszech. a po częś. swoj. włas.

Także w Stan. Zjedn. wszys. posiad. się jedn. mieszan. uzwal. jak mówi Arys. Anglii uważ. się mimo to Monarchią obok monarch. istniej. izba lord. i izb. gmin. Tak samo Włochy, Prusy, Belgie, Hollandye, Norw. Portug.

Ale Fran. i Stany Zjedn. półn. Ameryk. mają się za demokraty. rzeczypospol. choć oba kraje maj. obok wielk. parlam. dobrej. senat i jedn. naczeln. prezyd. Przy tem dobre podzieli, że senat amerykań. ma wszystk. atrybu. od angiel. izb. Lord. a prezyd. Stan. Zjedn. wszystkie władzy króla angiel.!

+ obok nich barbarzyń. wielk. monarch.: których Arystot. nie bada studyjnie. Ten lepiej zna do nie greck. mieszkańc. państewk. ale to nie jest mu, że Grecja ... dzis. dzień ... 1901 ...

Nie będ. tez. sprzecz. się z tymi, którzyb. sądz. że zarze. Seeley'a co do stwier. wyst. z nich przyj. ne co ... niektór. kied. że w sile stworzyć. Klasy. były małe państewk.: +

b. 2. 709

Arysto. Polity.

Mamy tam wiele inn. których z podział. państ. a te pochodz. od sam. Aryst. Nie tym się tłum. podczas przez nas rozdz. choć także jas. i na pozór przekonyw. Odkryw. inn. różni. międ. Konstytu: W arysto- chodzi oto wedł. więg. żeb. rządz. cnota, w oligar. żeb. pien. a w demokr. żeb. rządz. wolno. Jest to punkt widzen. psycholo. na który. porównuje się, może wedł. przyczyn. zewn. lub wewnę. stosow. lub z jego czy wewnęt. czy zewn. wartości; przyjąć trzy formy konstytu- wed. tego czy więk. władz. jest pomierzona uznanego. cnotliw. czy bogat. czy wolnych a także cel. tych trzech form ostatnio będzie alb. cnota alb. pieniądz alb. wolność =

IV - 8. 1294

Przypomin. że Montesquieu podob. różn. upatruje międ. arystokr. a demokr: lub co na jed. wycho: w monarch. powiada przez tego arystokr. a niezupełnie. w któr. przenikają elem. demokr: że demokr. poleg. na cno. arystokr. zaś na honor.

O tem dalej. się dzi. pomówi: jedno wystar. powiedz. że demokr: przechodzi. łatw. w ... tyran.: owo było zresztą. Bo jakie. przyst. państ. zgodz. z ludź. cnotliw.: zaś ... władz. a w demokr. władzę. wszys. rządz. —

Honor u starożyt. w nowoż. rozum. nie istnieje i jest wynal. chrześcijań. lub jeśli się woli, chrześcijań. german.

Co do cnoty ma niewątpli. Montesqu. rację, bo gdzie wszys. rządzi, musi tyl. poleg. na cnocie; ale ludzi cnotliw. zawsze było mniej od niecnotliw. i niemoż. przeto, żeby demokr. długo mogła się utrzymać; po niejak. czas. będz. się wyrodzi. alb. w samowładzt. bezwzględ. alb. w niedorzeczne ochlokrację = Pöbelherrschaft.

Z drug. stro. uważ. Aryst. cnot. za (Kryter.) najlepsz. formy rządu, t.j. arystokr: W tem różni się od Montesq.; ale demokr. zaś domaga się raczej (mnoż. t.j.) wolno: To powin. nas zastano. Ale idźmy dalej. Znajdu. się jeszcz. inne podz. form państwa w Reto: I. 8. 1365 b. Wymienia tam cztery: demokr. oligar. arystokr. monarch. a kryter. podzi. takie (nie z liczb. rządz. lecz od sposobu wykonyw. władzy): w demokr. przedstawiciel władz. wybiera. przez losowan.; oligar. gdzie wedł. majątk. (dzisiejsz. powiedzielib.: wedł. taxy podatko.); arysto. wedł. światła i eduka; edukacyę zaś rozum. tę, która jest uregulo. †

(‡) który jest król. jeśli przestrz. praw, a tyran. jeśli ma władz. nieograni.

|| Zob. tam. przyp.: Barthélemy St. Hilaire który odsy. do p. 90 mój. przekł. Polityki

† wedle praw a nie z celu rządu są ci którz. największ. stud. praw — przeto stoją najlepsz. z obyw. Nareszc. monarch. gdz. jeden pan. ‡

Aryst. Polit.

To świad. się Aryst. kum. się najlep. tem, że nie bard. lubił demo.
Można przytocz. ku popar. tego twierd. jeszcz. taki dow. Powin. był
przejść po kolei owe 6 konsty. w tem spos. że zaczy. od monarch.
pot. rozbier. arystokr. i politeię, nareszc. zastan. się nad ~~trzema~~
form. złej konsty. Pot. dopie. był powin. wyłoż. najlep. for. rządu.
Tymczas. rozkła. jest taki. Porząd.: od ks. VII, która ter. jest
IV, zajm. wspom. a po niej zar. następ. VIII jako V – zaczy.
jeszcz. w III ks. (od monar. ~~przechodz.~~ któr. zajęt. do form dobr. rządu – rozd. 9–11 – (III)
Zapow. pot. że będz. mówił o drug. form. doskon. t.j. o arystokr.
czyli doskon. monarch. i formie jej, mówiąc zagadn. o najlep. form. rządu całą ks.
IV ~~III~~ i V – na powrat. zaś ks. VI (dawn. IV) oświadcz.: że mów.
dotąd o monar. i arysto. bo mów. o najlep. form. rządu jest to
samo, co mów. o tych dwóch form. bo obie polega. na najdosk. cnocie
wyposażon. zaś zasobn. i cechy istot. królewsk. rząd. i arystokr.
powinni. Ter. zaj. się owa form. rządu która zwyk. zow. się
politeia a pot. o inn. konstytu.: oligar. demokr. i tyran.
te trzy ostat. uważ. za złe formy rządu – należ. się spodzie.
że będ. jesz. mów. o politei – ale nie robi już wzmian. lecz
przecho. zaraz do trzech wymien. form. –

20.2.907 a

Aryst. Polity.

O monarchii. Poniew. podsta. każd. konstytu. jest podział władzy wedł. tego czy większo. czy mniejszo. obyw. czy jeden wreszcie dzierży w swych ręk. władz. najwyż. Poniew. podz. wład. ma być stosow. wedł. zdolno. przyrodzon. każd. obyw. to na przyp. że wszyscy są również dobrzy a chciano zaprow. monarch. lub arystokr.; byłob. to wszyst. niesprawiedl. Ale gdy pewna liczba z natu. wyższe ma od reszt. zdolno. byłob. znow. niesprawiedl. chcieć zaprow. demokr. Na takiej bow. podsta. żeby wszyscy wszys. [illegible] mieli prawo do pewn. prerogat. Kied. tedy będz. dozwolo. uważ. koniecz. monarch.? W dwóch raz.: a) gdy wszys. poddani przyzn. maj. takie uspos. niewol. że muszą mieć nad sob. pana; b) alb. gdy wśród ludzi woln. jed. nad inn. górn. taką siłą i taką doskonało. cnót, że reszta, choć porów. ze sob. równ., prawa polity: na wzór jego z nich obdarza. i obdarz. go pełną swoją wolą. Taka monarch. ideal. będz. najlepsz. form. rządu. Jeśli rzeczy-wiście jednost. tak obdarzo. jest przymiot. rozu. i serca, że mię. nią a resztą taki panuje odstęp jaki istn. mię. Bogi. a ludź. śmiert. byłob. dziwn. nie chcieć jej się podd. Wszak ani ~~[illegible]~~ lew- żyć nie moż. na równ. stop. z zającem.

Tak samo człow. i gorny. nad nim: nie moż. z nimi pozost. w równ.
stopnie, należ. przeto dać mu stanow. wyjątko. Ale będz. ono tyl.
wtedy. wreszcie. jeż. chod. o prawdzi. wyższość. Jeśli cel istnie: to
znow pospoli. ustrój. z ludzi równ. ma tyl. dwie dro. przed sob.
1° alb. wybierać ~~wyższośc~~. ku czemu stoi: otwarcz: który był oczy. wzięw.
2° alb. oczeku. jedn. który zarazem ~~jest~~ jego wz: odd. rzady. Otwarcz.
tegu zapew. moż. być zwięz. d ~~[illegible]~~ wszystkich demokr.:
częst. był wzięw. bo zapewnie demokra. i wolno. obyw. a zabezpie.
od zamach ~~na~~ samowładz. Ale najczę. zamien. się w narzęd. namiętno.
polity. a zawsz. był środ. niesprawi. bo uciąg. wypędz. ludzi. który
mogli na się powsz. się. Uwag. Arystot. ber. istn. bo jeż. znajd.
się wspołeczn. jednost. wyż. będz. one zawsze. niespoko. społe.
częst. zdarz. się to w czas. starożyt. a także i w nowsz. czas. Skąd
praktyk. rada taka: jeśli człow. taki wyższ. to najlep. odd. mu
władz. a nie moż. nic zrob. lepsz. bo człow. taki będz. mało dbał
o swoj. korzy. a głów. o dobr. społecz. Moż. społeczn. być upewnio.
że ma on będz. zawsz. dobre samo. człow. bow. doskon. jest taki,
któr. wcal. nie potrzeb. zat. będz. czynił dob. bez zamiar. egoistycz.

Zjaw. się taki czł. wśród lud. na kształt boga, nad nim panow. nie może ani podziel. się z nim władz. Zost. więc tyl. uległo. dobrowol: tacy będą zat. zaw.: królami po miast. = ὥστε βασιλέας εἶναι τοὺς τοιούτους ἀιδίους ἐν ταῖς πόλεσιν = III. c. 13. p. 1284 b 20 = ich panowan. jest jedyn. prawdzi. jedyn. uprawnion. królest. = III. 17. 1284 b. 41 — Arystot. Polityk.

Ze wszyst. konstytu. tak. królest. jest najlepsz. — tak mi w Eth. VIII. 12. 1160 a 35: τούτων δὲ βελτίστη μὲν ἡ βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία.

Bo król taki ma tem. zaletę a żad. wad. jak bóg jaki nie będz. szuk. korzyści swoi. ze szkod. poddan. lecz same dobrodziejs. świadcz. im będz. — Eth. VIII. 12. 1150 b. 2 ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων· οὐ γάρ ἐστι βασιλεὺς ὁ μὴ αὐτάρκης καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερ ὁ δὲ τοιοῦτος οὐδενὸς προσδεῖται τὰ ὠφέλιμα οὖν αὑτῷ μὲν οὐκ ἂν σκοποίη, τοῖς δ' ἀρχομένοις· ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος κληρωτὸς ἄν τις εἴη βασιλεύς.

Monarch. w praktyce przedsta. się inacz. niż w teor. co dopie. wytłómacz. Aby to wykaz. przechod. = Aryst. róż. jej form. jakie zjaw. się w dziej. lub istnia. za jeg. czas. = Odróż. pięć gatun.

Lib. III. 14. 1285a:

1) Spartań. królestw. = wydaj. się być najbar. legaln.: (βασιλεία μαλιστα των κατα νόμον = ale nie jest to władz. nad wszystk. (κυρία πάντων) z wyjąt. gdy król jest po za granic. państ: w obozie i podcz. wojny = przy teg. maj. króło. godno. ofiarników (τα προς τους θεούς) = Jest to więc dowództ. nieograni: dożywot. (αΐδιος) = podcz. woj. ma król prawo mieczа. nad obyw. = w pokoj. Spart. była władza. arystokr. = Byli zat. ci królo: dziedzi: dożyw.

2) Monarch. barbarzyń. – pard. podob. do tyranii (greckiej) = jednak. róż. się ten od tyran: (w znacz. greck.:), że jest prawny (κατά νόμον) i mniej. wszyst. trwały: (πατρικαί) sc. βασιλέιαι) bo ludy półno. Europ. a bardz. jeszcz. w Azyi zarówno. skłonn. do podd(?)aństw = i znoszą łatwo władz. królews. jako wszyst. co i ztąd wid. że straż przyboczn: takich królów. składa się z krajow: nie z obcych najemni. jak u greck. tyrana.

3) Esymneci, władz. dyktator. Któr. odnawiał dem. powierze.
w roi. miast. greck. jednostr. na dłuż. czas. lub na zawsze w
razie wiek: potrzeb. społecz. lub polity. któr. wich. zerad.
Aryst. powiad. że było starodaw. instytuc. ~~pierwo. króló. u Hom. ...~~

Wyr. napotyk. się w Odyss. VIII. 258 (+) = rozjem: przy igrzys.
αἰσυμνήτης w Ilia: XXIV. 347 (+) o Herme: gdy idzie podob.
do młodzieńcz. rozjemcz. - stawi. tam: βασιλικός = królew. młodzieć.
αἰσυμνάω = dać każd. swoj. część = αἶσα =

Wedł. Aryst: jest to tyrannis = ale wybieral: różni się
zaś od barbarzyń. władz. królew: nie tem, że jest nieprawow. lecz
że nie jest dziedzicz: (πάτριος) Tak Mitylen. wybrali sob.
esymneta Pittakosa przeciw emigrant: któr. chcieli zbrojno
wrac. do miast =

4) Królest. bohaterskie = homery (μοναρχία βασιλική) III 14. 1285 b
przyjmow. dobrowol. i wedł. ojczyst. ustaw. Istnia. prawn. bo ci
króle. bywali dobroczyń. swoich poddan. czy w kultu. pokoju. (καὶ
τέχνας) czy w wojnie - lub też że skupić. ludzi rozproszo. w grunt.
Zaoratrzyd. Do nich należ. dowództ. w woju. i godno. składa. ofiar
o ile te nie należ. do kapłan. a prócz tego pełni urząd sędziów =

Jedni panow. zobowiązo. się wszyst. : inni bez przysięg. W niektórych czas. zatatw. powin. spraw. domo. jak ze dom. (zagrani.) - później jedn. funk. wrecheli, inn. sposobem. ich lud. w kom. pozost. i na pro miast. spełnia. ofiar a gdz. się utrzym. godno. królew. pozostaw. ni tyl. dowódz. wodza. wojny.

Ale jest jeszcze. pięć:

5) forma - gdz. król jest bezwzględ. pan. wszystk. tak jak pojedyncz. państ. lub miasto. jest pan. swej. cał. mien. a w ten sposób podob. jak rząd. domo: (κατὰ τὴν οἰκονομικήν). Bo jak rząd domo: (ἡ οἰκονομική) jest jakoby królow. nad dom: - Aryst. dowo. przyp. że rząd nad ktory. i dzieć. jest βασιλικός - a nad żona πολιτικῶς) tak to wreszcie królest. παμβασιλεία będz. niej. rząd. domo: (οἰκονομία) nad cał. miast. alb. nad jedn. lub kil. narod:

Z tych pięciu form tyl. dwie właściw. pod uwagę: piąta czyli bezwzglę. władz. król: i pierw. czyli spart. - bo trzy pozost: pośred. mię. atrybu. od spart: a mniej od monar. absolu.. Jedynowładztwo: najczęstszych. form. władz. królew. i najskor. uzyska. powoduj. ich nię. zob. dowoli: b. odkryć wszyst. rzeczy isto. monarch. i wszyst. wym. władz. tej tzw: Zob. III. 14 init.

20.2.907.

Jednakż. Arys. uważa: że niepotrzeb. zastanaw. się nad królestw.
spartań. bo ono jest właści. tylk. dowództ. najwyż. nad całą zbroj.
i to podcz. wojny. Korzyści zaś formy rządu: sprowad. się do
pyt. czy (III. 15 init.) czy jest ~~korzyst~~ pożytecz. dla państ. gdy
dowództ. nad armią jest powierzo. na czas życia tej sam. osob.
następ. z tej sam. rodziny. Ale to jest spraw. nie obchodz.
bliż. konstytu. lecz należ. do prawodawst. (νόμων ἔχει
μᾶλλον ~~εἶ~~ εἶδος ἢ πολιτείας = ~~III~~ III 15 p. 1286 a) – może
to bowiem wydarz. się w każd. konsty. =

Zato do badań. konstytu. należ. pyt. czy jest korzystn.
aby jed. był panem (κύριος) wszystk. i wszystkiego = Rozbiera
zat. Arystot. wszyst. co przema. za i przeciw tej form. rządu
Główna antynomia: Lepiej jest być pod rządami króla niż
pod panowan. praw = Zwolen. praw: lepiej być pod praw.
niż pod królem = Wiele jest za pierw. wiele za drug. twierdz.
liczn. oświad. się za drug: bo jakkolw. praw. pisan. nie przewidu.
wszystk. szczegóło. wypadk.: które tyl. inicjaty. osobis. rozstrz. może.
jedn. król jest człow. a w każd. człow. panuj. namiętno.

Druga cotygo. Tot. przychod. Kwest. szczegóło. wyped. gdzie jednost. może lepiej zob. porządz. niż wielu rządz. razem.

Aryst. przeciw. że wielu lepiej zdoby się na rozum. rządz, niż jeden, chyb. że przypuści. że wyped. brak ludzi tęg. obdarzo. charakte. Istot. przewrotno. gdy dzieci królew. Któr. po ojcu dziedzic. odziedz. władz. Które nieraz nie dorosły do wielk. zadań. aby panow. a trud. żąd. od ojca na troz. sieb. je zdziedzi.

Najważn. argum. zaś przytacz. wielu taki, (rozd. 16) że byłob. rzeczą niesprawiedl. aby jed. panow. nieograniczo. władz. dziedzi. gdy wszys. obyw. są równi. Wszyscy maj. to sam. prawo i przedsta. tą sam. wartość. Każd. powin.: w równ. mierz. mieć udział w rząd. i poddaust. Nie obraź. sprawiedli.: gdy kilku dzieli się władzą bo zaw. potrzeb. pewn. liczb. urzęd. ale panow. jednego jest wobec równ. niesprawiedliwo. Lepiej zaczątu, tak mów. sieb. prawo panow.: niż jed. człow. bo gdy prawo wszyst nie przewi. dział. taki przedsię. człow. tego dowieść nie może.

Nareszcie: król taki wszechstr. zwykle nie sam rząd. lecz dobiera sob. współpracown., przyjaciół., przy wład. nie lepiej odrazu, zamiast jedn. wybrać król. kilku obdarzyć władzą rządzen.

20-2-907. 87 e

Ogóln. konklu. co do monarch. taka:

III. 15. 1286 b init: Jeżeli arystokr. zowie: panowan. wielu ludzi łącznie, z któr. każ. jest dobr. człow. a królestw. panow. jednego, poz inny panit. przekład. panowan. wielu nad panow. jednego, bez wzgl. na to, czy on ma dowódz. nad siłą zbrojną czy jej nie ma, byleb. znalez. się liczb. wystarcz. odpowied. ludzi. Moż. w dawn. czas. gdy trudno było o takąż liczb. w mało zaludnio. państ: wybier. sob. królów. -

III. 17. 1288 init.

Z tej. co się rzekło, widocz. jest, że przy podobn. do sieb. i równych obyw. ani nie jest korzyst. ani sprawiedli. żeb. jeden był pan. wszystk. i to bez wzgled. na to czy istniej. prawa czy nie istniej. - i t. d.

Jednak. wyjątk. jest powszechn. taż ludz. nadaj. się pod rządy król. taż pod arystokr. a taż nareszc. pod polit. Aby rządzo. był przez króla, na to jest dobry lud, który z natu. swoj. znosić może ród (wydzielo.) przez cnot. swoj. do przewodnic. polity. do rządzen. arystokraty. nadaj. się masa, która ma sposób wolno ludzi rządzon. być może przez ludzi, odznaczaj. się cnotą -

naturnie dla polityi stwórz. jest masa wojowni. która zarów-
unie i słuch. i rządz. wedł. prawa, nadającego urzędy ludziom
zamożn. (εὔποροις)

Gdyb. jedn. zdarzy się, że cała rodzi. lub jeden takcię wyróż.
od inn. pod względ. cnoty, że cnota jej przewyż. cnot. wszystk.
innych, wted. sprawiedli. jest, aby ta rodzina stała się królewską
i panią wszystkich lub ten jed. aby stał się król. Bo to nie tyl.
odpowia. sprawiedliwo. do któr. wszys. odwołu. się, którzy urzą-
dzili konstytu. polityczn. oligarchi. lub wszystk. demokrata.
bo wszyscy ci ~~napp~~ opierają się na jakimś przymio. chociaż nie
wszyscy na ten sam. bo według tego, co dzisiej powiedz.
nie przystoi tak znakomi. człow. ani zabić ani wygnać ani
przez ostracyzm ukar. ni wygnać. Ani też nie wolno po kolei
z nim rządz.: bo z natu. sprawiedl. część nie jest większa od
całości. jednakże to się sprawdz. na tym jedn. który takiej
przewag. posiada. Pozost. wted. tyl. to jedn. żeby takieg. słuch.
i że nie tyl. po kolei rządzi, lecz pod każd. względ. jest pan.

Czy myśl. o Alexand. W–

zob. Litogr. 31 J =

27-2-907 88

Arist. Polit.

Najlep. Rzeczpospolita · wykł i · uzasadn. w Ks. IV (edom. VII)

περὶ τῆς πολιτείας τῆς ἀρίστης

Zob. Litogr. 318

Rzecz uczynić w 3 pierw. rozdz.: uwagi po ogólnem zacz.: o najlepsz. życiu, któr. dostęp. także rzeczpos., potem o rządach które jest to zasad. dla jednost. jak dla rzeczpospolit. i uzasadn. o tem że szczęście jednost. poleg. na dzielno. ożyw. życie czynne ale to nie wyklucz. rozwoju umysłów. i filozofii =

Od r. 4 poczyn.: mówi o warunk. które potrzeb. są ab. powst. mogła rzeczpospo. najlep.

Litogr. 318

rozd. 4 o ludno i jej liczb.

5 o warunk. kraju i położ. stoli.

6 o handl. morsk. i flocie wojenn.

7) o warunk. wszystkich ludno!

8) o właściwo. osobist. poddan. ich

Zapis: o stanie wszystkich (wojsk) stanu.

9) obywat. niewolni. rozmo. się

uczy: rzemiosł. ani rolnik. lecz wojow.-pansto.

rozd. 10: wspól. (biesiad) obiad. i słu-bozki

– 11 o zamk. i obron.: przepis. i fortyfi.

– 12 o wspól. obiad. kapłanów

Zob. Litogr. 319–320

Litogr. 349

a) prawo obyw.: pozycz. tyl. tym. który nie potrzeb. utrzym. się z pracy rąk swoich b) rzemiosło a nawet uprawa roli pozostaw. niewolnikom i cudzoziem. (pięciorkom) c) grunta wszyst. mają należ. wyłącz. do obyw.: d) ci mają wszyscy te same prawa i udział równy w rządzie. rzeczypos. Że jedn. ręcz. polity. obyw. się w środ. kierow. - kund. od urodzen. w tej samej osob. młodzi. powinna być obyw. krain. czyli żołniers., a starsza jako dowództwo i rozsądnemu każd. sprawo.: urzęd. polity. i kapłani. Tak mniej więc. wygląd. konstytu. wzajemn. = zob. nr. 14-15.

rozd. 16 = o ustaw., w któr. wola zawiera małżeń. oraz rozpatruje przepisy: a także opiekę zdrow. i chowan. dzieci.

rozd. 17 = o ręko.: się rozwija. dziat. i chow. dzieci aż do 5° roku - rozw. rady pedago. aż do 7° ro. życia.

Kr. V o wychow. młodzież.

6. 3. 25 J 89 a

Arystot. Polityq.

Teorya wychowan. wytłocz. po części w Etyce Nikom. do któr. się odwołu. a głównie w drug. połow. ks. IV oraz przez całą ks. V. Mimo tak obszernej: wykład. pozost: fragm. jak później. się przekona.

Ocenić. trzeba. przypomn. kilk. myśli zasadni. z Ety. albo dobr. i rozu. i oraz rady wychow. a nast. po krót. wypad. potocz: o niejed. znaczeń psychologi.

Wychow: całe zatem i polityka zresztą. oparte: na teorii: cnoty, któr. zost. wytłocz. w Ety.

Cnota jest przedewszyst. prawidłow. myślen. To już wiem. poprzed. Sokr. ale w znaczen. coś. odmien. Dlatego. trzeb. podkreśl. te różni.

Cel. ludzkieg. działa. jest dobro - cel. ostat. dobro najwyż. a najwyż. dobr. szczęśliwo. (εὐδαιμονία)

Ale co to jest szczęśliwo.? Może. być alb. rozkoszą albo działan. Ale nie może. być pierwsz. czy też nie może być zdrowie. lub bogact. lub jak. inn. doczes. dob. bo te nie potraf. zapewn. szcz. trwał. Pozost. tedy tylk. jedn. źródł. szczęście prawdzi. a tem jest działan. wieczów. ludzk. natu. Wieczów. zaś działan. siły ludzkie. nie za funk: żywot. = bo te odnajdu. się w roślin =

ani działan. zewnęt. bo te są nam współ. z zwierz. lecz jedyn.
manifest. rozu. bo rozum wyróż. człow. od wszyst. inn. stwor.
Każd. czynno. rozu. doskonała i prawdzi. jest cnotą - ἀρετή =
(dzielno.) nas. przeto ludz. spocz. w tak. dział. cnotli.

Ale dwa są wład.: działan. rozum. - bo dusza ludz.
nie jest sam. rozum. lecz także pożądliwo. (ὄρεξις), która
w sob. ślepa, bezrozum. może stać się wolą rozumn. gdy się poddaje
reflex. Tym sposo. dwa wład. mogą się rodzić, wedł. tego czy
rozum oderw. od pomocy współprac. narzęd. oddaj. się myślen.
czyst. czy też kierun. poruszeń i pożąd. ciał.

Z myślen. płyną cnoty rozumowe - dianoetyczne -
myślne - lub teorety =

z woli zaś biorą począt. cnoty praktyczn. czyli moral.
Tamte są wyż. doskonalsze, bo mają cel i przedmiot swój w
sob. a czyst. myślen. nie tyl. odpowiad. najlep. natu. ludzk.
i zadowala. ją najzupełniej.. lecz nawet człow. wznosi ponad
natu. własn. aż do Boga i podobn. do Boż. go czyni

6.3.907 90 6

Aryst. Polit.

Praktycz. zaś cnoty rozum. większ. niż bo nie zas wypływ. bezpośred. rozu. lecz panow. rozum. polo. dzięki nad nierozum. zmierz. zat. do celów leżąc. poza isto. wewnę. myślen. jak to dzieje się w zawod. polityk. wojsko. i wielk. wspól. [illegible] życia domow. lub społecz.

Z wszyst. wiąd. stąd. rozum dojrzew. najpóźn., dziecko prowa. z popęd. życ. zmysł. zaczyna. Bezlob. wied. trud. daremn. odzwycz. się do jej rozwo., tem daremniejsz. że cnot. prakty. w życiu powszedn. niezbędn. nie nabyw. się przez rozumow. lecz przez nawyknien., przez cierpli. poddaw. popęd. wiele pod rozkaz. rozu. Będz. więc nawyknien. metod. najskutecz. wychow. zwłaszcza w lat. kied. dzieć. mało lub wcal. nie rozumu.

Już przed piąt. rok. powin. zatem dzieć. nawyk. do pewn. rzeczy n. p. do ruchu, znosz. temperatu. nawyk. do pewn. pracy. Praca ta z uwagi na organizm. niedorozwi. dziecka, powinna być nad. mała i powinn. być racz. zaba.

Trafn. zatem uwagi Arystot. o podstaw. i rozwoj. zabawy. Ma ona naśladow. to co kied. dzieć. gdy wyrośn. na męż. będz. robiło przeważ. z cel. rzecz. Snow bow. przyszłości staj. się drugą

Tarde, „les lois de l'imitation"

natu. ołtow. i wielke cnotę praktyk. we nim się opierł. oręż[?]. spełnien. jej ten Tetu. przycho. im dzieci. trwał. ono nawykan. Ale że dzieci dla wrodzon. popęd. do naśladow. Tatu. wszystk. zewnę. od dobr. jak złych rzeczy, trzeb pod surow. mieć dozor wszyst. co do nich dostać się może; wszyst. co złych. lub nadzor

Zob. Listo. str. 324.

Po ukończen. siódm. roku dziecko przez dwa lata przypatrz. się może ćwiczen. ciała i duch. starszej młodzieży: aby już zawczas z niemi się oswoić.

Właściw. wycho. naukow. zaczyn. się z rok. siódm. i trwa do dwudziestego. Trzy lata pierwsz. poświęcon. lekkim ćwiczen. ciała, następne odda. się nauk. i literatu.; ostatn. których mowa ćwiczen. gimnastyc. ale trudniejsz. Tym sposob. dwa głów. organi. wycho. greck.: gimnastykę i literatu. przeplat. się i wspierają na wzaj. ataśmi[?] sposob.

Trzecim organi. najważ. jest moralność; cel najwyż. i pośrednio. ćwicz. wszystkich.

O kiej. z trzech organi. wycho. powsz. słów parę.

23.4.906 ~~aaa~~

Aryst. o życiu i duszy

Każd. jest. żywe różni się tem od nieżyw. że ma duszę
Życie uwolt. poleg. na sile (władzy) samoporuszen.: t. j.
~~żyb.~~ jest każd. rozwój w sob. jak. zmia.: choroba, te zmia.:
jak u rośl. ograniczaj. się do karmien. się, rośnię. i znikan.

Przypomi. że Ar. oprócz ruchu lokal.: czyli przenosz. się
z jedn. miejsc. na drug.: jeszcz. trzy zatem rodz. ruch. przyjmu.:
a) rodzen. się b) powiększ. się (ruch od do ilo:) c) przemien.
się (ruch jakościo.)

Ruch każ. przypuszcza ~~[illegible]~~ dwie rzeczy: coś, co porusza i
coś, co jest poruszan. czyli form. i materi. — a gdy rzecz sama
się porusza, wtedy musi dwojsto ta być w niej ~~[illegible]~~. Wszyst.
co żyje musi koniecz. być razem złożo.: jeśli to, co w niem
jest materyal. i poruszan. jest zarazem jego ciałem ~~forma~~, musi forma ~~dusza~~
z któr. wychodz. ruch, być razem od cz. różn. — de ani. II. 1.
Ale ta sama istota będz. także jej cel. ostat. — ponieważ forma
nie różni się od przyczy.: poruszaj. ani od przyczy. celo. czyli celu. de ani. II. 4.

Zell. II. 1. – 479 sq.
De ani. II. 1.
Bez ciał. duszy nie
uważy. warto. dla
wszyst. — jest bow.
dusza jakob. pierwsz.
lub pierwszy. jest ciał.
żywe —

Z. 480 u. 2.

O ile forma działa jako siła działaj. nazy. ją Aryst. ἐντελέχεια i defini. duszę jako entelech. i to pierwsza część przyrodzo, najdzi: zdolno. życia

Entelech. może mieć dwoja. znacz.: alb. jest siłą działaj.: albo jej działan. — (przykł.: ἐπιστήμη — θεωρεῖν) —

Dusza tylko w pierw. znacz. jest entel:

ψυχή ἐστιν ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώματος φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος — Z. 480 n. 4

Z. 481. n. 1–2. To ciało odno. się do czł. organ. (d. j. ὀργανικόν) które organ. odno. się do pewn. celu i służą za narzęd. dla pewnej czynno.

Nie odnosi się defini. ta do ~~[illegible]~~ władzy duszy, która stosu. do rozum. wyższ: — do wład. myślen. — ta jest bosk. pochodz. ale tej formy nie rozumiem się = ona prawdziwie jest metaf. —

Z. 481 – 3

Jeż. dusza ma być formą i siłą poruszaj. ciało. nam ona być nieruchom. natu. Z. 481 – 4 —

nie jest tem, co się porusz. — bo wład. tylko. ciemi porusza. a myśl. co się może wprawić. ból —

24.4.906

aaaa

Zastanawiałeś się nad ideą życia, któr. Aryst. przeprowa-
w świat pism. przyrodn. Ma ona siłę przysm. metafory. ale dla
filozo. było niemoż. nie wejść się do metafi: która traktowała
to, co wszystk. nau. szczegól. zał. i biologii wspól. jest. Jak
przy kiedy. rzeczy, tak i przy organiz. żyw. może zad. owe cztery
pytan. do któr. Aryst. sprowadz. naukow. badan: skąd on jest?
z czego się składa? jaka jego istot. i funk? jakiż jego cel
(przeznacz)? Na te cztery pyt. odpow. cztery przyczyny: arysto:
sprawcy: causa efficiens – materyal: causa materialis –
morfologi: causa formalis = naczeln. celowa – finalis = Ale
w jestest. żyw: sprowa. Aryst: cztery owe przyczy. do dwóch =
do formal: która przyjm. się zarazem rol. sprawczej przyczy. i ~~materyal~~ celow:
bo one spraw: że jestest: powstaj. i rozwija się; one także przezd.
je ku swym celom – podnoszą. stwor. stawia przyczy. materyal:
która przez owe formal. przyczy. jest układa. doskonal: urzeczywistn.
Materya i forma = któr. przez dzieje myśli: były każd. filozofo.
nad przyro: a wreszcie tak głębo. do szczegół. wszyst. języ.
częstość: że rozwijania słów o czyn. ludzk: polega na tych dwóch
kategor. choć przy formie myśli się zwykle o zewn: powierzchow

kontakt. a ze-pomi-nięcia ogr.: że ten kontakt zew.: pocho.: od jakiejś siły wewnętr. dziejącej: o stw-rzeniu

Ażeb. ten stosun. mater. do formy lepiej uwidocz. przedst. Aryst. każd. twór jako rzeczywisto: (energie) powst. z jakiejś możno. (potentia) I te wyraz: przetwo. stale: i dzieje się w przy: rzemi: biało: uryw. wiele: popularno: Jaje jest pisklę in potentia: gdy pod wpływ. metozyn. wsnd. żółt. zamien. się w pisklę, któr. przebyw. skorup: jest pisklę gotowe, in actu Co sprawi: że ten nowy organizm powst? Jego dusza, które od począt. w niej istn. jaje zost. zapło... być źródł. życia i dawaj: rzeczywisto: - to jest ἐντελέχεια - te pierwsze entelechie potrzeb. jedn.: mat: - w tym raz. żółtka, które byłyby w możno. in potentia - zmieniają się w komplet: energią i tak. bowi. odróż. Aryst: entelech. od energii.

Myśl ta Aryst. dot. jest pat. życia i zapoży. ze sympa. witalizt. bo same wyjaśn: atom: mechaniz. sprowa. nikog. nie zadow: kto rozważy że organiz. wiecz. nie wcale jedność wewn. a równ. przyjmie ten kontakt, który wykreślo. jest z góry przez typ rodzaj. do któr. należy według przedmiot:

6666

Czy Aryst. doszedł do takt. poj. życia i życia organizm: na podstaw. tem. spekul: ~~oderwan.~~ oderwan. czy też na podstaw. faktów? Odpow. na to pyt. daje jego dzieł: że któr. odnos. się do badań przyrodnicz. nad zwierz: na przeważ. fakt.

Gdy przeglądać jego historię zwierząt w 10 ks: nie moż. pozbyć się z podziw: że jed. człow. zająć. tyle sam-stałą: mógł nagromadz. tyl. fakt: doln. obserwow: Zapewne jest wiel. fakt. źle on przedstaw. lub zmyślił - wiel. takich, któr. nie zbad. dostatecz: ale gdy zważ: że przed nim nie było żadn. dzieł o zoologii: z wyjątk. moż. opisów: ciekawych okaz: lub przygód myśliw. all. rybaków. to zestawić. jakich 200 gatun: z tak. wszechst. obserw: że wiel. z nich dziś jeszcze mają pełn. znacz: i lepiej zbad. być nie mogą - dziś gdy tyl. wszystk. tysiąc: gatun. zbada: w laboratoriach ~~wyposaż.~~ umiejęt. organiz. zadziw najwspanialszych. wymag. należ. powiedz. że Aryst. nie był był wszystk. naturalis. swoj. czas.. - choć musiał tyl. iść. nauk. uprzed. lecz zrobić może dalej niż ludzi. że 2000 lat po nim mógł Cuvier obroń. ją za podst. swoj. zajęć.

Wtóry w głów. częś. dziś jeszcze parę po roku:

Nie trzeb. jedn. przypom. że Cz. chciał ~~dać~~ ~~wytłum.~~ wyłoż. Zoolog: w sposób rozwijąd. podsyst: Przed nim żad. nie było a on czuł potrzeb. uzupeł. Zoolo. poziom. bo to odpowiad. - jego szerokie. przegląd - filozofi. Chciał dać obraz życia zwierz. obraz. takie. budz. o ile człow. jest zwierzę: i ukaz. że życie wypływ. z budow: i funkcyj zwierz. ma zwierz; oraz w środk. ich stosun. psychicz. Ale także. nie wcześ. i do człow. Stąd tysiąc. fakt: zwierz: wyrażonych: pod jak: kategor: anato. lub biologi: że ale prawo: czytel: ~~oddziel.~~ jest to rozmaitą a pod~~ziwiający~~ wzrok. do ~~nowo~~ wytwór. nowy. wśród. wraz [illegible] wypływ. z wzrost. dziedzicz. osobi: zrobio. lub zespoł. i wrażeń —

Rozpe. się dzieło ze wtóry części głów.

Pierwsza część o budow. i narządach zwier: I ks - IV ks. 378
Naprzód anato. ciało. pod. względ. konstr. - wewnętr: bezkręg.
Anato. człow. zwie: daje dokład. opisu: wewnęt. [illegible]
błąd. - nie ma nowoś. - można przemilcz. ... - ...
— rola serca niedrobny a mózgu daje się większa a ciężkie:
Środk. częś. X warun. wzrostu. i środki ...

Druga częś: IV-VII-128
fizyo. narząd.
głos - mowa - sen
~~Trzecia część~~
Genez V.-VII.189
rozkł. i rozwój
Czwart. część VIII-IX 260
psychol. zwierz.
wyraz - stan fizy.
Piąta część IX.
[illegible] wrażeń. psych.
o zwierz.
Szósta część VII 1-67 =
wzrost. i rozwój dur.

17.2.913

a/ 1

Aryst. i przyrod.

Kosmolo. Arysto.

Aryst. wyobraż. sob. że świat, jako ciało. nie ma począt. Jest tak dawn. jak Bóg, któr. w nich go wprow.: i do rzeczywist. powoła. ~~a że Bóg nie ma począt.~~ a że Bóg, począt. nie ma ani świat, i przez Niego. ~~do bycia rzeczywist. powołan.~~ jedności począt. mieć nie moż. Bóg zaw. jest i istn. Taki ~~zaw.~~ zawsze jest. Nic powst. ani nie zginie. Tylko ~~zaw.~~ pewn. części jego mog. powst. i zgin.: bo świat z dwóch dzielnic ~~części~~ się składa: jedn. jest pogodna, niezmienn. zaw. Tak samo wygląd; drug. wydaw.: na wszyst. ~~prze~~ zmienny, nieu. przewro. Nad niemi firmam. niebios. który jak dalo. sięga pam. ludz. nigd. postać inoj. nie zmien.; dla tej. ludz. zaw. uważ. gwiazd. za bogi lub za mieszkan. bogów. Dla nieśmier. potrzeb. niezmienn. siedzi: Podobn. ziem. i otacz. ją atmosf. uważ. zaw. za krain. zmian i przypadk.: ale także nie wątpio. o tem, że nieb. i ziem. stworz. jed. zgod.: jedn. całość.

Tak wyobraż. sob. Aryst. Świat. Tego świa.

Świat, według pojęć ówcz., jest olbrzym. kulą, której środ.

zajm. nieruch. ziemia a zewn. ostat. grani. stano. sfera gwiazd

stał. Ta sfera obraca się naokoło ziemi nieruch. od wscho.

do zacho. raz w ciąg. 24 godz. Obrót ten jest regularn.

powtarz. się od wiek. ~~Gdyby wszystk. ciał. nieb. były przymoc.~~ Poniż. tej sfery, krążą naokoło ziemi

planety, jakie przymocow. do sfer czyli obręczy eterycz. w następ. porząd.

~~do tej sfery i także w ciąg godz. jed. i ten sam obrót od.~~

najwyż.: Saturn, pod. Jowisz, Mars, Wenus, Merkury, Słońce, najniż.:

~~bywa: miejsca słoń. i księż. [illegible] [illegible] [illegible]~~

Księżyc. Od księżyc. aż do ziemi rozciąg. się dziedzi. ziem. żywiołów: od

~~przest. i nie przerażn. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

księżyc. w górę jest królest. etern. czyli piąt. żywio.: wszystk. ciał. nieb. i

~~Ale słoń. i księż. i pięć pl. nie stoją przec. które~~

wewnęt. sfery z niego zaś składaj. Sama ziem. uczyni. umieszcz. w

~~stwor. naszym błądzi planet: oprócz dziennego obro~~

środ. świa. bo pierw. z któr. się składa wszystk. Ma kształt kuli olbrzym.:

~~naokoło ziemi obyw. [illegible] [illegible] [illegible]~~

wszystk. części powierzch. jej obrac. razem które także powierzch. wypukłą

~~składa się wszystk. [illegible] obrót stały firmam.~~

Nad kulą ziemską wznosz. się powietrze także w kształcie kuli

otoczony, powietrz. znowu otacza: ogień wyżej. aż do pierw.

sfery księżyca: Rodzaj żywiołów, w ciągłej przemian.: od za

ziemi obrywa się wielka wody z pierwiast. ziem. w atmosfer. +

+ pokrywa ogień i zmiana których dzięki i zjawisk. wytłu. meteorolog.

95 6

Syst. Kosmi. Aryst. udoskon: w wielkiego astrono: panow: do Koperni: a nawet dłuż. jeszcze. bo jego: chemi. i fizy. panow. w 18 wie: miały duż. zwolen. Dziś. układ w niego nie wierzy. Ludz. bard. wykształc. uważ. go za cenny antyk, złożo. w przedsię. muzeum, stanowiący rozróż. się w „Hist. Fil." Jam go ogląd. nawet. bedący. Ludz. zaś mniej wykształ: śmiej. się z niego. i dziwuj. się, że taka rzecz nienaukowa: wygląd panow: przez tyle wiek. uchodz. nawet. za prawd. niewzruszo. Wszak już kilka dziesiąt. lat po śmierc. Aryst: Arystarch z Samos około 250 przed Chr. kaz. wszyst. planet. i ziemi dalej. obracać się koło słoń: a Seleukos z około 200 przed Chr. dod. jeszcze. dzienn. obrotu ziemi na około jej osi. Ale te hipote. jak i dawniej. Pitagor: nie zdoł. się utrzym: Alexandryjs. astrono: wsz. zebr: układ. mapy niebios: lub wymierz. pomocnych. ziemi uważ. syst. Aryst. za wystar: a gdy kaprzed. go Ptolem: przez epicykle, odpowied. on uczy tradu: wymagam: matematy: choć mechanicz.

Aryst. przypod.

Wolff, Gesch. d. Astro. Münch. 77 r. 36 Sy.

(Koło 150 po Chr. Almagesta)

coraz więc: obraz: wrodzo: uom: prosto: Od bied. moż. był wnyst.
zjawis: astrono. wytłum. ale opin. pomnech: ludzi wykształ:
dobr. wyraz. Król Alfons z Kastyl: że byłby prościej świat
urządz. gdyb. i Pan Bóg był go porad. się przy jego stworze.

Przy tego rodz. żartobliw. przyład. zapomi. się jedn. o Kol.
dobrość: bez Król. sprawiedli. rad o ludz. i narz. jest niemoż.
Epicykl. wydaw. się tak niezbędn. dla wytłumac: obieg. planet:
że nawet geniał: Kopern: musiał część z nich zachow: – Wolf'
Gesch. d. Astro: – a ruch w formie koła wydaw. się tak
właściw. że trzeb. dziw. że Koper. go zacho: a nie inny
geniał. Kepl: potrzebow: szereg. lat badań mozoł. by
przekon. się, że Mars a następ. inne plan: nie obrac. się
w kołach lecz w elips. Naresz: brak instrum: i nieuko-
przeprowadzo: obserwa: nie zmniej. zasług, potorz. przez ówczes.
astron: tak jak wielko: Alex. Henri. lub Pere: nic nie
trzeba na ten, że nowocz. wódz ~~przy~~ ze pomo. armat byłby te same
bitwy i oblężen: inacz. przeprowadz:

Arystot. przyrod.

Nie należy jedn. stwierdz. zaom. gdy chce się mów. o filo. przyro: Arystot.; że przed nim nauki specyal: z wyjąt. matem. i medy: nie istn: praw; że filozofow: o przyrod: ale bez wystar. materyjału naukow: a wielk. Stagir. oddawa: wszystk. talent. klasyfikacyjn: nie był. zmusza. sam. nauki przyrodn: wszystko stworzyć, skar dał. w grupow: z inn. nauk: w-skrzyn. całość A że ówczes. nauk. przyrodn: [illegible] on. inn. wyprzed: aby zaistn. [illegible] cało. system. wed. [illegible]: nów. jego gienal: jak kaź. inicyator niedaż w braku materyał. musiał ucieka. się do zgrupow. hypotez, nieraz dla braku środ. uzw. matem. który miał pod ręką, poddanie. zostawa. uzasadn. wszystk. istotn: źle opracow. i zgub. dowodow. się błęd.

A wtedy. stęży. cząst. [illegible] wy wielk. zapomn. się jego filozo. przyro: z Poezyi. zgodn. że [illegible] Logi. Retory. Estetyk: a zostawn. Polityk. i Etyk: dziś jeno. należy. zestaw. do potrzeb teoryi: i [illegible] wzgl. zastos. mogą być wypełnione po wiekach: a nauk. wytrwa. uzasadn. mogą wielk. Stagiryt. grupow.

Ale cz. mogą się sprzeć: że jeg: wykład przyrody? Jego księgi o nieb: jego wykład: o fizy: jego meteorol. i zoolo: jego biolo. i psycho: zawier. powszechn. rzecz. błędn: teor: a tak. stwor. mater: wobec dzisiej. i: fizyki – że wyd. się kaź. chwila stworz: która przeszł. na sztębie: tych przestarzał. mniem: i fakt. czest. nieprawdzi: i krzywoś. przyrodn. teor: Arysto: w cz. Bab. i Deb. nieśtych. przeciwieńs: a nie: w cz. równych z wiestych. arcyzn: i wiest. i ignoran: jeg o jego przyrodoznaw: Za przykł: moż. stać Lewes – Arystotel = tłum. na niem. w r. 65 = a tez wiel. pamflety: i dzisiej. rzeczy. się na rynk. księgar: np. Troels-lunda Himmelsbild und Weltanschauung im Wandel der Zeiten – Leipz. 99 – Teubner =

Jednak. ustalenie coraz więcej prawd: że z pism przyrodn: Aryst: i jego spekulacji – może ogrom wiedzy wyciąg: i że naś. rzecz. należy z niej można wiele

Mogą tobie posłuż: się: Gesch. d. alt. Philosoph. v. Windelband – gdz. w dodat. Abriss der Gesch. d. Mathe. u. d. Naturwiss. im Alterth. von Prof. Günther = 2e Aufl. Münch. 94 – Handb. d. klass. Alterthumswiss. v. Iwan Müller) Odsył. do szczeg. tom. 1° Grundriss d. Gesch. d. Philo. v. Ueberweg-Heinze gdz. w osobn. wyd. poder. szczeg. bibliogr: = = pot: Klassiker der Naturwissensch. herausgeg. von Lothar Brieger-Wasservogel – V tom: Plato u. Arist. wyszł. Leise-Thomes –

17.2.913 — 97

Aryst. przyrod.

Aristoteles von Herm. Siebeck 2e Aufl. 902
Stuttgart – Fromans Klassiker der Phil.

Aristoteles von Sir Alex. Grant – deutsche Uebers.
von Dr. Imelmann – Berlin 78

—

Naturbetrachtg u. Naturerkenntniss im Alterth.
von Dr. Franz Strunz – Hamburg 904 Voss

—

Grundriss einer Gesch. der Naturwissenschaften
von Dr. Friedr. Dannemann Leipz. 902 2 Aufl.
Bd. I. Erläuterte Abschnitte aus d. Werken hervorragender Naturforscher aller Völker u. Zeiten
Int 64 wyd:
1 Aristot. begründet die Zoolo: 2. Theophrast begründet die Botanik 3 Archim. entwickelt d. Prinzip. d. Mechanik

~~dalek~~ Aryst. przyrod.

68. Pasteur
69 D. Elektricität wird als ein Wellenbewegung erläutert
Hertz

120 II. die Entwickelung der Naturwissenschaften
1. das Alterth.
2. d. Mittelalter
3. d. neuere Zt
4. d. neueste Zt

Aristoteles Thierkunde – Kritisch berichtigter Text mit deutscher Uebersetzg. etc.
von Aubert u. Wimmer 2 Bde Leip. 68.
Engelmann.

Tannie:
Aristot. Acht Bücher Physik – griech. deutsch v. Prantl.
— vier Bücher üb. d. Himmelsgebäude id.
— Fünf Bücher von d. Zeugung u. Entwickelg der Thiere = übersetzt von Aubert u. Wimmer
— Vier Bücher üb. d. Theile der Thiere = von Frantzius

98

Meteorolo. Arystot.

Nie wątpli. korzyst. z prac dawniejsz: bo przedm. był w Grec. popular. ale ułoż. i systum. cały mater: z punk. widz. wiasn. i wzgląd. do swej. syste.

Zjawis. meteor: są dział. ester. elem. Poniew. tych natu. jest mniej ścisła, określo. regula. i t. d. praw. któremi się nadk. są mniej ścisł. od praw, przeważnej. zjawis. etern. Trzeb przedewszyst. radzi. się doświad. i fium: wszystk. empiry lub mechani:. Głów. rolę odgryw. ciepło

Pewny zewsząd się powstan. mgł. które: droga ulecz; chmur. mgły, wiatry, strum. wespół. morza i lądu, tworzy. się morze. Niew. traf. obserwa.

Wiatr powstaj. przez ruchy pary a ruchy te wywoływ. są przez różni. temperatu.

Trzęsien. ziemi są wywoły. przez gazy podziem.

Tęcza jest zjawis: odbicia się promieni słońc: w kropl. wodn. chmur, któr. wobec niej odgryw. rolę zwierciad.

O przeważn. zjawisk meteor. nigd. nie wyszli krysz. Ograni. się do teor.

Boutroux p. 153

Nas interes: wielko: badań Arystot. na polu nauk. przyrod: i wielko. te powinn. być zadzo i wedł. śród. któr. rozporadz. i wedł. atmos. ducho: wśród któr. ~~się~~ ~~w~~chow: się, ujęt i pracow.

Astro. greck. zacz. od bez. stał. porządk. Zapew: uderz. nazbyt: że pierw. filo. greck. Tales zapowiedz: zaćmi. słoń. które w r. 585 28 maj. przerw. bit. międz. Lidyjcz. a Medami = ale jego kosmolo: nie wiel. lepsza od Hom. i Hezjo: Wyobraż. sob. jak taweś ziem. na kształt wielk: tarczy, płyn. na wodz: a przy tak. poglądz. nie mógł mieć jasn: pojęc. o przyczyn kosmi. sprowadz: zaćmie. słoń. lub księży. A jedn. prawd. jest że podróżo. po Babi. i Egip. i tam się uczył gwiazdziarst: to dobr. przypom. że w obu tych krajach: o przestań: czynili z: od tysiąc: lat zapisy: ruchy planet i wschody ważniejszych gwiazd. stały się w układ. katalo: zaćmień słoń. i księży.. z któr. w rozmaw. razi: sporą liczb. odkryto – ale dowodz. one, że były obserwacji: może iść w parze z zupełn. brak: jakiej kol. synte. naukow:

100

Słoń. w.z. co dzień na inn. punk. wscho: i zacho. posuwaj. się przez ~~raz~~
fajpanow ku półno. przez drug. półr. ku południo. Równocześ.
przebieg. słoń. w rocz. roku 12 konstell: zodyako: od zacho.
do wscho: a jaw. wzgl: nieb. wykonyw. księż. i plane: któr.
niedost. się wytłum: przez jednostaj: obrot 24 godz. całe.
firmam. na około ziemi od wscho. do zacho.

Probl. ten zajmow: Greck: odkąd zacz: filozofo: nad
przyro:

Wstęp ogólny

101

Zarząd odemnie abym [illegible] brał udział w tych zebraniach i choć kilka miał wykład. Chlubne wezwanie śmiał odmów. choć nie dał sob. że trudno: przyjdzie wybrać który towarzy. [illegible] który godzi. żeden filozofi. nie doj. ... a potraf. w równym stopniu zainteresow. wszyst. obecnych. Jestem specjalist. w nau. przyrodz. a choć filozo. zajmu. się wszyst. proble: niebo i ziemi, muszę je [illegible] traktow. w spos. tak ogólnym i abstrakcyjnym że nie mog. wszystk. uwzgl. w równ. mierze zająć! Czas przestrz. ruch, siła, energ, życie, ewolucja, nieskończoność, są to niewątpl. proble. budz. powszechne zaciekaw: ale nie sposób, ież. matem. fizyk. chemik, astrono: zoolo: botani. zajmow. się każd. z inn. w sposób wyczerpuj: lub ujętemu go z tego sam. punkt. widzen:

Wolał. obrać tem: historyczny dowolny jednako powsz. znać. równocz. pogląd. że żad. każd. specjal. nau: przyrodz: nie mówi. ich pomin. Wybrać punkt. który stanow: interesu. wszystk.

21. 1. 908 a

Arystot.

przyrodnik

Wstęp ogólny

o ...

na ...

...

przyrodnik.

specjalis. i poetą. tak wszechstron. że każ. dziedz. wiedzy przez
nią była uprawia: a nie w. podziecio. do godno: nauki.

Chcę powie. parę wyzn. Czyż to: nie cała. bo w tym czasie
nie stan: lecz bardzo. papier. Opracow: przez. wszyst. ~~drzew~~ jej ~~(rysunek)~~
dział: a opraco: tak wszystk: że nad. stoi ~~anato~~ wielk. Izydora
Geoffroy St Hilaire – było przeznacz. jego i chluba, mieć
przed sob. tylko poprzedni, a po sob. tyl. uczniów. Ukoron
Frez: wszyst. postawę. tę do swoj: własn. nauki. był
ich wzór. ...

A filo. i matem. angiel. Hamilton, rywal Mill'a
powied. z uznan: naszo: Wszystk. ucz: nowszą na sob.
jego pieczęć a jego spekula: pośred. lub bezpośred.
wychow. wszystk. późniejsz. myśliciel:

To samo krócej w jednym wierszu wypowiedział Dante
gdy zstąpił do piekieł na polach elizej: ujrzał
siedzącego w pośrodku: przednich mędrców Stagirytę:
~~tego, który wszy~~: mistrzem tych, którzy coś umieją:
il maestro di color che sanno. –

102

21.7. E06
aa

Zanim pójdę dalej, należy nam się przypatrz. po krót. jego pism. Może odsłon. nam niektó. innej jeg. zalet. i spos. w jaki zamierz. opracow. całą dziedz. nauk. przyr.

Wiado. że najlepsz. wyda. Arysty. dzieł jeg. z któr. korzyst. się musza wszyst. następ. jest berliń. dokona. przez akad. berliń. pod dozor. Bekkera - Vol. I. II. Berl. 31 zawie. cały text grec. Vol. III przekł. łaciń. 31 - Vol. IV schol. krót. - 36 - V fragm. i index 71 = Oprócz tego wyd. akad. berliń. od r. 82 = 35 tom. komment. grec. - z któr. ukaz. się już kilkanaście.

Otóż text wszyst. wypełn. pism. z tomy in 4° zawie. 3786 str. -- jeż. zaś odciąg. 925 str. przypad. na pism. mniej lub więc. wątpli. pochodz. = pozost. 2861 str. wielk. in 4° zapeł. autentyc. texta, w któr. znajd. się wszyst. waż. dzieł. jeg. otóż zaś przyp. 1447 str. t.j. mniej więc. poło. na pisma przyrodn. a jeż. dodamy jesz. metafi. (1/10 całk. text) która także niejed. kwest. przyrodn. w zasadz. wymien. zarówno to mniej więc. 3/5 tekst. autentyc. który się zachow. należy do nauk przyrodn. lub do tegoż nadprzyrodz. zostaj. z naukami w pew. związ.

Teże zaś pyt. czem zajmu. się poszcz. 2/3 tekst. arystot: to
należ. przedewszyst. zwrb. uwag: że one w ośw: ~~przyświęcu~~ za Tab.
zw. filo. praktyj. i prod. Logi Reto Estety. Dziś z tego trójst.
nadmienia: wstęp. jest, że Ary. obszed ogromn. całą wied.
ludzk.: z wyjąt. matem: o które wow. już wspomn.: że uważ.
ich. wyłącz. za dziecko: i ograni. się do ust. rozpr. zwięzł.
któr. jedn. uwagi.

Otóż wszel. ludz. wiedz. czyli filoz: u prze się rozumu. poznaw.
przyczyn kaź. rzeczy. — dziel. Arystot. na teoret — praktyj.: i estety. =
Teorety: zajmu. się poznaw: rzeczy dla tego aby je poznać.
Bożeni — zwolo. ciq nau. teorety.
Prakty. filozo: ~~[illegible]~~ działan. ludz.: i ustal. pozn. normy
wedł. których odby. się powinn. — złe lub dobre — Tą prakty.
filozo: rozg. ary. tres: polity = które wkod: obejmu: ety.
~~[illegible]~~ ekonomi: [illegible] i polity: w ścisły: ściślej: a jako powołani: nauk.
dod. Arystot: jesz. retory. i nauki ~~wyznawcy~~ dowodze: = Przy. się jedn.
w szkole jego prod. za Ety. Ekono. Polity. a retory. i dowód.,
Nareszcie: estety — z któr. ogranicz. Arist. tyl. poety =
rozum. Jak wyżej filo. bed. — wszel. sztuk twórcze lub produkc.
przedewszyst. ustaw. ‡

morw. wszy. że wszy.
jest i dla ary. jest
pierw. należ. do
porząd. wszyst.
dzy. do nauki.

‡ Jako ogól. wstęp
do nauk. filozofow:
stwi. Organ = czy
Logi: daj: środki dowodze.
prod. i tud.

103

66

Już z tych krótk. uwag o klasyfi. wiedz. ludz. pokazu. się, że chyb. był predemny: wszyst. systemy: któr. chciał wszyst. cokol. wiedz. moż. ... w jedn. organi. całość: podział. wiedz. trzech główn. objaw: kultu. ludz.: człow. żyj. w społecz.: albo dociec poznan. alb. dział: albo produkto: Najczęś: przeu. w tych trzech kierun.: zarem. choć wiedz. wyprod. i udział. zajm. jed. wszy.: tego poszcz. od innych. W życiu codzien. w pewn. mier. kierun. z tych trzech kierun. się objaw. a że wszystk. do nich niezbęd. jest myśle. i mowa, przeto logi. jako nauk. wstęp.: stanow.: logi.: któr. jak na owe czasy była także pewn. innego. gramaty. i metafizy. = wszystkich rzeczy. Jest oczywi.: rzecz. że w tych zasad. cał. wiedz. życie ludz. pomieś. to kiedyś oddzie. od dzisiej. wygląd. ... rzecz. i wszys. bliżej. ... Stanow. już to teorety = już to praktycz.-etycz = już to wreszcie produkcyj. — Tylko nie produkcy. jest teoretyczn.

A teraz przypatrz. się jeszcze działu wiedzy teorety= cznej: się na matem. fizy. metafizy = Metafizy = któr. Arys. nazyw. naj. pierw. filo. nazw. Stolz o rzeczy się [ogól] byt. (ile jest byt: znaczy samo. jego przy. przyczy. najwyższ. i poznanie: Fizy: zajmuje byt. zmysłow. cał. wszyst. stwor.

o ile w nim odwn. materj. i mat
któr. pod wzgl. podpad: Matem. wszech. bada byt, o ile podpa. niezłoż.
pod kategor. liczby =

Ponieważ met. pism. nie ostw. się zach. w tekście, który dzisiej posiad. a fizy. i metafi. wypełn. 3/5 tej. tekstu
może. stany. wn. Część. ze się z filoz. = który wazwię. częst.
się przyrod. a równocześ. jej rozmagłoś. ogól. potrz. z nau.
history. morale. jak dziś nów. i estety. — i sprawoz. logij.
w jedn. odmiennej. całą.

Gdy zaś spojrzał. rozbiór: dzieł. przyrodn. odnoś.
nie probab. szczeg. opracow. wyst. odnośnych problem.
Ausculatio physica. Mamy najpierw wielką ἀκρόασις φυσική w 8 księg.
także φυσικά lub τὰ περὶ φύσεως = gdy ks. V. VI. VIII
traktuj. o ruchu =

nast. περὶ οὐρανοῦ — de coelo — w 4 ks.

περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς w 2 ks = de generatione
et corruptione

μετεωρολογικά — περὶ μετεώρων — w 4 ks.

[de mundo περὶ κόσμου nie autentyczne

104

Potem zoologię

περὶ τὰ ζῷα ἱστορίας w 10 ks. – wiek. nie autent.

De partibus animalium w 4 ks. – z tych 1a jest ogólna

wstęp do zool. wogóle –

περὶ ζῴων γενέσεως

περὶ ζῴων πορείας – pomijamy wątpl. περὶ ζ. κινήσεως

a wspomn. ἀνατομαί

Trzy księgi: περὶ ψυχῆς

parva naturalia περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν

περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως

περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως etc.

potem wielki zbiór προβλήματα =

co

Arystoteles przyrodnik

§ 1

Wstęp ogólny odczytany na zjeździe nauczycieli gimnaz. przyrodników

§ 2

Dn. 21.4.906

Arystoteles

Aryst. - Polityka

I

106

KRAKAU 2
10.I.07-10
KRAKÓW 2

Magnificencya

Ks. Dr Stefan Pawlicki

Lobzowska 10.

Kraków

Lek. I. 21 paźd. 1915.
" II 25 " 915
Żyw. Ary. aż do przeb. [illegible]
w Aten.

§ 4. Aryst. podział pojęć wedł. kategoryi

Arystoteles

s. 11–20

Żywot Arystotelesa

§ 2 od [illegible] [illegible] Alex W
w [illegible] filozofie